Rudolf Steiner

POARTA INIŢIERII

UN MISTERIU ROSICRUCIAN PRIN RUDOLF STEINER

GA 14

Comentarii de Hugo Reimann,
pe baza notelor Mathildei Scholl

Traducerea din limba germană a *Porţii iniţierii*:
Adriana Onofrei şi Gheorghe Paxino
Traducerea din limba franceză a *Comentariilor*:
Domniţa Popa Necşa
Confruntarea cu ediţia germană a *Comentariilor*:
Adriana Iliescu, Adriana Onofrei şi Petre Papacostea

Titlurile originale:
DIE PFORTE DER EINWEIHUNG
(Initiation) GA 14
BETRACHTUNGEN ZU RUDOLF STEINER MYSTERIENDRAMA
„DIE PFORTE DER EINWEIHUNG"

© Toate drepturile pentru traducerea în limba română sunt rezervate
Editurii UNIVERS ENCICLOPEDIC
Bucureşti 2000

COLECŢIA INIŢIERI
Seria Biblioteca antroposofică

Coordonatorul colecţiei: biolog dr. PETRE PAPACOSTEA
Redactor: MARIA STANCIU
Tehnoredactor: LILIANA KIPPER
Concepţia grafică a copertei: VENIAMIN & VENIAMIN

Societatea antroposofică din România
Strada Vişinilor nr. 17, sector II, Bucureşti

ISBN 973-9436-48-6

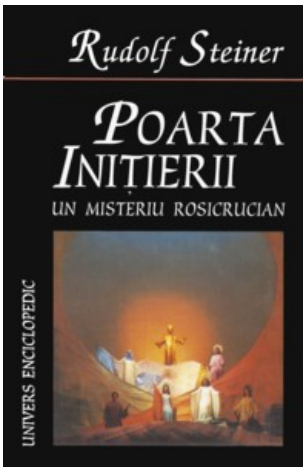

COPERTA IV

PRIMA DRAMĂ-MISTERIU

Pecetea desenată de Rudolf Steiner pentru prima dramă-misteriu

Mergând de la stânga la dreapta, de sus în jos, şi oprindu-te în centru, citeşti literele: EDN, ICM, PSSR; este deviza rosicruciană de limbă latină care apare aici prin iniţiale şi care se completează astfel:
Ex Deo Nascimur. In Christo Morimur. Per Spiritum Sanctum Reviviscimus.

Dacă vechea iniţiere avea loc în centre de Misterii, iniţierea modernă nu se mai desfăşoară în sanctuare sacre, centrul de Misterii este însăşi viaţa omului, neizolat de societate, adaptată la cerinţele căii de cunoaştere. Am putea descrie începutul acestei căi de cunoaştere, indicată în cele patru drame-misterii, prin chiar cuvintele autorului acestora: „Există oameni care cred că o dată cu limitele percepţiei senzoriale ar fi date şi limitele oricărei cunoaşteri. Dacă aceştia ar da atenţie modului cum devin conştienţi de aceste limite, ei ar descoperi chiar în această conştienţă şi facultăţile de a trece limitele. Peştele înoată până la limita apei; el trebuie să se întoarcă pentru că îi lipsesc organele fizice ca să trăiască afară din apă. Omul ajunge la limita percepţiei senzoriale; el poate recunoaşte că pe drumul până acolo i s-au dezvoltat forţe ale sufletului ca să trăiască în mod sufletesc în elementul care nu este cuprins de percepţia senzorială".

CUPRINS

Treptele adevărului (biolog dr. Petre Papacostea)

În legătură cu publicarea conferinţelor lui Rudolf Steiner

Introducere (Adriana Onofrei şi Gheorghe Paxino)

POARTA INIŢIERII (Un misteriu rosicrucian prin Rudolf Steiner)

Comentarii pe baza notelor Mathildei Scholl (Hugo Reimann)

- **Tablourile I, II**
- **Tablourile III, IV, V**
- **Tablourile VI, VII, VIII**
- **Tablourile IX, X, XI**

Activitatea antroposofică a Mathildei Scholl

TREPTELE ADEVĂRULUI

Antroposofia este un curent spiritual modern, fundamentat de austriacul Rudolf Steiner (1861–1925), personalitate complexă, dotată cu capacitatea de a dezvolta în mod consecvent şi interactiv atât mistica înaltă bazată pe experienţe interioare care l-au condus la cercetări aprofundate în lumea spirituală, cât şi gândirea riguros ştiinţifică despre spirit, prin opoziţie cu tendinţele materialismului dominant în secolul al XIX-lea şi prima parte a secolului al XX-lea. Materialismul urmărea eliminarea nivelului divin-spiritual din cunoaştere prin contestarea existenţei acestuia în Univers, ceea ce l-a îndreptăţit pe R. Steiner să afirme: „Tragedia materialismului constă în faptul că nu poate înţelege ce este materia".

Pentru a sintetiza conţinutul de idei al antroposofiei sau ştiinţei despre spirit vom porni de la un principiu de bază formulat chiar de Rudolf Steiner: „Oricărei realităţi materiale din Univers îi corespunde ceva spiritual şi orice realitate spirituală din Univers primeşte la un moment dat expresie în lumea materială". Întreaga evoluţie, mai întâi biologică şi apoi social-istorică, a umanităţii este o ilustrare vie a acestui principiu. Cunoaşterea directă a resorturilor spirituale ale umanităţii, ca şi cunoaşterea exterioară a materiei, se obţine numai prin eforturi susţinute de perfecţionare a structurilor noastre sufleteşti şi spirituale, pentru a deveni apţi şi demni de dezvoltarea conştientă şi responsabilă a relaţiei omului cu lumea spirituală în toată puritatea indispensabilă acestui scop. Unul din principalele scopuri ale antroposofiei constă în deschiderea căilor cunoaşterii de sine, fapt necesar pentru evoluţia viitoare a omenirii. Atât cunoaşterea de sine cât şi înţelegerea coerentă a lumii interioare şi a ambianţei telurice şi cosmice se pot dobândi prin studiul scrierilor antroposofice, întrucât logica riguroasă a expunerilor oferă gândirii posibilitatea aprecierii valorii acestora, chiar şi în lipsa accesului personal direct la lumile spirituale. Omul apare astfel ca o fiinţă dublă, cu problematică cosmică şi problematică terestră, având sarcina realizării sintezei superioare a acestora.

În consecinţă, antroposofia este ştiinţa despre spirit care ne dă posibilitatea înţelegerii *raţiunii de a fi* a structurilor şi evenimentelor aparţinând lumii sensibile, precum şi a înlănţuirii acestora în timp şi spaţiu. Ea nu este o fundamentare teoretică pusă la îndemâna unei „secte religioase", cum încearcă să denigreze unele scrieri mişcarea antroposofică, ci reprezintă calea spirituală de valorificare concretă a

„Școala religioasă", cum înțelegea să denumească direcția sa de mișcarea antroposofică, a reprezentat calea spirituală de valorificare corectă a forţelor de iubire aduse de Hristos pe Pământ, atât de necesară într-o perioadă în care dezbinarea între oameni se manifestă în toate relaţiile individuale şi de grup. Există, în prezent, antroposofi aparţinând celor mai diferite confesiuni religioase care consideră că au găsit, în sfârşit, în antroposofia lui R. Steiner un limbaj comun capabil să creeze baza pentru o nouă deschidere spirituală către lume, prin înţelegerea corectă a momentului-cheie pentru întreaga evoluţie cosmică pe care l-a reprezentat Evenimentul de pe Golgota de acum 2000 de ani.

Antroposofia nu este teorie, ci cunoaştere vie, ceea ce se reflectă în faptul că a pus toate premisele şi a elaborat soluţii valoroase în diferitele domenii aplicative marcate de consecinţele tuturor situaţiilor de criză caracteristice lumii actuale pe care Rudolf Steiner le-a prevăzut cu 8-9 decenii în urmă. Astfel, pe baza cunoaşterii aprofundate a omului (antropologia antroposofică), Rudolf Steiner, colaboratorii şi urmaşii săi au elaborat principiile şi metodele terapeutice ale medicinii antroposofice, ale agriculturii biodinamice, ale sistemului pedagogic Waldorf, ale tripartiţiei sociale, au dat naştere unui impuls original în arhitectură etc. Putem conchide că antroposofia este totodată o cale de cunoaştere obiectivă, o cale de autocunoaştere şi o cale de viaţă. Ea este prelungirea în Eul omului actual a activităţii lui Hristos, a Logosului care a acţionat de la începutul existenţei Universului.

Mişcarea antroposofică, care s-a separat din mişcarea teosofică, s-a dezvoltat independent, şi numai în mod eronat sau abuziv este asociată cu alte curente şi organizaţii actuale. Ea deschide perspective luminoase educaţiei pentru libertate, iubirii dintre oameni şi colaborării cu natura, iar spiritualitatea românească, constitutiv creştină şi cu o largă deschidere spre înţelegerea integrării omului în Cosmos, este o matrice gata pregătită pentru receptarea şi dezvoltarea acestor imperative ale mileniului III.

biolog dr. PETRE PAPACOSTEA

ÎN LEGĂTURĂ CU PUBLICAREA CONFERINŢELOR LUI RUDOLF STEINER

Baza ştiinţei spiritului orientată antroposofic o constituie lucrările scrise şi publicate de Rudolf Steiner (1861–1925). Pe lângă aceasta, el a ţinut, între 1900–1924, numeroase conferinţe şi cursuri, atât în faţa unui public larg, cât şi pentru membrii Societăţii teosofice, mai târziu ai Societăţii antroposofice. Vorbind în mod liber, el însuşi a dorit iniţial ca aceste conferinţe să nu fie consemnate în scris, deoarece ele erau concepute drept „comunicări orale, nedestinate tiparului". După ce însă s-au finalizat şi răspândit tot mai numeroase variante incomplete şi eronate după stenogramele şi notiţele auditorilor, s-a văzut nevoit să reglementeze problema acestora. Şi a încredinţat Mariei Steiner von Sivers această misiune. Ei i-a revenit sarcina de a-i desemna pe cei care au dreptul să stenografieze conferinţele, de a asigura administrarea stenogramelor şi revizuirea textelor pentru tipar. Din cauză că, fiind extrem de ocupat, Rudolf Steiner nu a putut corecta el însuşi textele, decât în cazuri foarte rare, în privinţa tuturor conferinţelor publicate trebuie să se ţină seama de această rezervă a sa: „Va trebui să se aibă în vedere faptul că în stenogramele nerevizuite de mine se găsesc greşeli".

În legătură cu raportul dintre conferinţele pentru membri, care, la început, erau accesibile numai sub formă de manuscrise tipărite pentru uz intern, şi cărţile sale, destinate publicului larg, Rudolf Steiner îşi exprimă punctul de vedere în lucrarea autobiografică ***Mein Lebensgang*** (***Viaţa mea***), capitolul 35. Cele spuse acolo sunt valabile, în egală măsură, în ceea ce priveşte cursurile ţinute, care se adresau unui cerc restrâns de participanţi, familiarizat cu bazele ştiinţei spiritului.

După moartea Mariei Steiner (1867–1948) s-a trecut, conform indicaţiilor sale, la tipărirea unei ediţii a operelor complete ale lui Rudolf Steiner (Rudolf Steiner – Gesamtausgabe, GA). Volumul de faţă constituie o parte a acestei ediţii.

Rudolf Steiner

POARTA INIŢIERII

UN MISTERIU ROSICRUCIAN PRIN RUDOLF STEINER

GA 14

CUPRINS

Prolog. Camera Sophiei

Tabloul întâi. O cameră în tonalitate trandafirie

Tabloul doi. Un colţ de natură

Tabloul trei. O cameră de meditaţie

Tabloul patru. Lumea sufletelor

Tabloul cinci. Un templu-grotă subteran

Tabloul şase. Lumea sufletelor

Tabloul şapte. Domeniul spiritului

Intermezzo. Camera Sophiei

Tabloul opt. O cameră în tonalitate trandafirie

Tabloul nouă. Un colţ de natură

Tabloul zece. O cameră de mediţatie

Tabloul unsprezece. Templul solar

PERSONAJE

a) DIN PROLOG ŞI INTEMEZZO:

Sophia
Estella
Doi copii

b) DIN MISTERIU:

Johannes Thomasius
Maria
Benedictus
Theodosius, al cărui prototip se revelează pe parcursul acţiunii ca Spiritul iubirii
Romanus, al cărui prototip se revelează pe parcursul acţiunii ca Spiritul iniţiativei
Retardus, acţionând doar ca spirit
German, al cărui prototip se revelează pe parcursul acţiunii drept creierul Pământului
Helena, prototipul căreia se revelează pe parcursul acţiunii ca Lucifer
Philia, **Astrid**, **Luna** } prietenele Mariei, prototipul lor revelându-se pe parcursul acţunii ca spirite ale forţelor sufleteşti ale Mariei
Profesorul Capesius
Doctorul Strader

Felix Balde, ca purtător al Spiritului naturii
Doamna Balde
Cealaltă Maria, revelându-se pe parcursul acţiunii ca sufletul iubirii
Theodora, văzătoare
Ahriman, acţionând doar ca suflet
Lucifer
Spiritul elementelor, acţionând doar ca spirit
Un copil, care pe parcursul acţiunii se revelează ca un suflet tânăr

Rudolf Steiner

POARTA INIŢIERII

GA 14

Comentarii ale lui Hugo Reimann pe baza notelor Mathildei Scholl

(Tablourile I, II)

TABLOUL ÎNTÂI

Poarta iniţierii descrie calea de iniţiere a lui Johannes Thomasius. Întreaga dramă, cu excepţia prologului şi antractului, relevă experienţele lui Johannes Thomasius. Acestea se pregătesc chiar din primul tablou, când îl întâlnim pe Johannes în camera Mariei, în cercul prietenilor săi. Aici totul îl impresionează altfel decât pe ceilalţi. În timp ce aceştia vorbesc, fiecare dintr-un punct de vedere personal, despre dezvoltarea lor interioară şi fac un schimb de păreri în legătură cu conferinţa lui Benedictus, pe care tocmai au audiat-o, Johannes este profund impresionat; atât de profund încât primeşte în interiorul său impulsul de a se ridica deasupra vieţuirii din planul fizic. Totuşi, pe parcursul acestei drame, el nu ajunge decât la prima etapă a experienţelor suprasensibile, cea a imaginatiei. Rudolf Steiner spune, în legătură cu aceasta, în conferinţa a şaptea din ciclul ***Tainele Pragului***:

„În *Poarta iniţierii* îl vedem pe Johannes vieţuind, aşa-zis, lumea superioară. Dar cum o vieţuieşte el?... De fapt, el nu ajunge prea departe; nu depăşeşte ceea ce poate fi numit vieţuiri sufleteşti imaginative, cu toate limitele şi erorile lor. Tot ce este descris aici nu reprezintă decât trăiri subiective ale lui Johannes Thomasius (cu excepţia prologului şi a antractului, care nu aparţin acţiunii). În Poarta iniţierii, Johannes nu depăşeşte această etapă. Faptul apare explicit în Poarta iniţierii prin aceea că el se află tot timpul pe scenă – ceea ce constituie o dificultate pentru actor – şi trebuie să considerăm că totul se petrece în sufletul lui Johannes drept cunoaştere imaginativă. Chiar dacă în templu, la sfârşitul Porţii iniţierii, Johannes rosteşte o seamă de cuvinte care au o valoare teoretică obiectivă, putem afirma că, în diverse temple, mulţi oameni rostesc cuvinte pentru care nici pe departe nu sunt maturi, pentru care urmează să dobândească maturitatea. Nu asta este hotărâtor, ci faptul că recunoaştem în întreaga reprezentaţie: aici avem de-a face cu imaginaţiuni subiective ale lui Johannes Thomasius. În ***Încercarea sufletului*** se merge mai departe, are loc un salt, prin faptul că Johannes Thomasius ajunge la amintiri din vieţi pământeşti anterioare. Nu este vorba aici de o simplă imaginaţiune, ci de o extindere în lumea obiectivă, în care avem de-a face cu fapte spirituale care există ca atare, desprinse de sufletul lui Johannes Thomasius."

Cu toate că prima dramă nu schiţează decât experienţele subiective ale lui Johannes, modul cum sunt descrise acestea arată că sunt trezite însăşi forţele Eului omenesc, arată cum acţionează ele în cei care au început deja să se elibereze de natura umană inferioară, în măsura în care au transformat o parte a corpului astral în Sine spirituală. În special la Maria, această Sine spirituală este deja foarte dezvoltată. La ea aceste forţe ale Sinei spirituale sunt la început, deseori, chiar distrugătoare pentru ceilalţi. Ea este tulburată de această constatare, neînţelegând de ce se petrec astfel lucurile. Mai târziu Benedictus îi explică faptul că forţele Sinei spirituale omoară în suflete ceea ce încă nu este purificat. Dar, de fapt, această distrugere îi conduce pe oameni la o viaţă mai înaltă. Ceea ce se petrece în mod spontan cu aceşti oameni nu poate fi înţeles decât dacă ne gândim că aici se face apel la forţele superioare ale Eului, care construiesc în om Sinea spirituală. Modul cum acţionează ele trebuie să aprindă şi să cuprindă în fiecare om ceea ce este mai individual în el. Deci fiecare va fi stimulat prin aceste drame să dezvolte în sufletul său ceea ce are mai bun în el şi este mai valoros pentru lume. Pentru asta însă trebuie ca fiecare să devină conştient de nucleul cel mai intim al fiinţei sale şi de raportul său cu lumea spirituală. Aşa cum o scânteie aprinde un foc, tot astfel cuvintele acestor drame pot să înflăcăreze în noi Eul, să-l transforme într-un foc în care natura inferioară va fi arsă, iar fiinţa cea mai intimă purificată şi transformată.

Persoanele care, în primul tablou, discută în salonul Mariei se grupează sufleteşte în jurul lui Johannes Thomasius. Privit din afară, acesta stă deoparte, într-un colţ al camerei, cufundat în el însuşi. Dar tocmai asupra lui acţionează cel mai puternic discuţiile. Pe drept cuvânt se poate spune că firele karmice care îi unesc pe ceilalţi oameni sunt ţesute în jurul lui Johannes, fiindcă în întreaga scenă el este cel mai sensibil la tot ce se spune. În legătură cu aceasta, Rudolf Steiner spune într-o conferinţă despre Misteriul rosicrucian, ţinută la 30 octombrie 1910 la Berlin*, puţin timp după reprezentarea dramei:

„Firele care leagă între ele aceste personaje sunt foarte ciudate. Puteţi presimţi cât sunt de ciudate în momentul în care vă apropiaţi pe de o parte de personaje ca Felix Balde şi doamna Balde şi, pe de altă parte, de Capesius şi Strader. Nu conţinutul cuvintelor lor este cel mai important: cel mai important este cine anume le rosteşte. Şi aceste personaje sunt oameni vii, nici unul nu este imaginat. Le cunosc foarte bine. Prin «cunosc» vreau să spun că ele nu sunt inventate, ci există într-adevăr. Ele sunt reale, în mod special cel la care ţin atât de mult, profesorul Capesius, este o figură luată din viaţă. Şi ea este lumea *noastră*. De aceea a trebuit să apară remarcabila intervenţie a Theodorei, văzătoarea, care uneori poate vedea în viitor şi care profeţeşte evenimentul prodigios ce va avea loc înainte de sfârşitul secolului XX, apariţia lui Hristos. Este ceva ce poate fi explicat karmic. Apoi se arată şi ciudatul raport karmic ce leagă pe doamna Balde şi Capesius, prin efectul pe care îl au asupra acestuia basmele doamnei Balde. Se întrezăresc alte fire karmice care pornesc din inima lui Strader către văzătoarea Theodora, fiindcă vorbele ei l-au răscolit profund. Toate aceste fire karmice sunt ascunse în spatele a ceea ce se desfăşoară exterior, pe planul fizic. Ele sunt ca toarse de karmă spre un punct, şi acest punct este Johannes Thomasius. Acolo se întâlnesc ele. Ceea ce se povesteşte pe planul fizic aprinde o lumină în sufletul lui Johannes, o lumină care ridică cumplite talazuri în sufletul lui, dar care declanşează în acelaşi timp evoluţia sa esoterică, cu un caracter cu totul individual: întretăierea propriei sale karme cu karma cosmică."

* Conferinţa din 31.10.1910, cuprinsă în ***Wege und Ziele des geistigen Menschen*** (*Căi şi ţeluri ale oamenilor spirituali*), GA 125

Rudolf Steiner insistă aici asupra faptului că în această dramă sunt prezentaţi oameni din lumea noastră. Un astfel de om cunoaştem şi în Johannes. În dezvoltarea sa artistică, el s-a bazat mult pe impulsurile ştiinţei spiritului. Acum însă trebuie să recunoască faptul că întreaga

sa forţă se stinge, că ochiul i se întunecă, inima i se pustieşte. Prin aceasta, el ajunge la o stare sufletească pe care o au astăzi mulţi oameni, trăind-o în mod analog. Dat fiind că impulsurile ştiinţei spiritului accelerează dezvoltarea, ele acţionează asupra lui Johannes în aşa fel încât criza care era latentă în el apare mai repede şi este mai puternică decât în mod obişnuit. Vechiul trebuie să dispară înainte de a începe noul. Acest nou este sesizat de Johannes în mod deosebit prin forţele de compasiune pe care le are şi care îl fac să se adâncească pe deplin în fiecare din personajele prezente. Acest fapt îl duce dincolo de existenţa sa limitată.

Fiecare din personajele dramei poate revela doar o parte a fiinţei umane, în existenta sa limitată. Dar în momentul în care discută între ei se poate aprinde imaginea originară a omului în plinătatea sa. Maria o spune:

„Când în faţa sufletului se-nfăţişează astfel
Cuvintele mai multor oameni,
E ca şi cum întregul chip
Al omului dintru-nceputuri
Ar fi prezent prin ele, tainic.
Îl vezi împărţit în multe suflete,
Aşa precum lumina, una,
Se revelează-n curcubeu
În multele culori."

După aceste cuvinte, vedem intrând diferitele personaje care au audiat o conferinţă a lui Benedictus într-o altă încăpere. Ei se exprimă aşa cum o fac oamenii în care deja acţionează ştiinţa spiritului. Acest lucru este remarcat mai târziu, atunci când Capesius spune că în nici o altă parte nu ar fi putut rosti cuvintele pe care aici le spune cu atâta uşurinţă. Ceea ce spun oamenii nu sunt numai nişte comunicări interesante; sunt în acelaşi timp şi paşi spre cunoaşterea de sine. Este ca şi când fiecare, stimulat de prezenţa celorlalţi, începe să se privească pe sine însuşi, pentru că viaţa spirituală a celorlalţi acţionează în aşa fel încât fiecare crede că găseşte deplină înţelegere. Ei nu s-au gândit înainte dacă se înţeleg unul pe altul, dar presimt în sufletele lor că pot găsi înţelegere la ceilalţi. De fapt, această înţelegere a celorlalţi le dă forţa de a contempla viaţa propriului lor suflet. Cu siguranţă, Capesius şi Strader nu ar fi vorbit cu alţi oameni despre dezvoltarea lor proprie aşa cum o fac aici.

Capesius vorbeşte mai întâi despre întreaga sa cercetare, despre efectul pe care l-au avut asupra lui cuvintele lui Benedictus şi despre forţele care acţionează în aceste cuvinte. El arată cât este de impresionat, adăugând că nu îl mai satisface modul în care s-a comportat până acum faţă de elevii săi, în calitate de istoric. Înainte credea că simte „lăuntric temeinice reazeme pentru orice judecată". Acum a ajuns să gândească cum „în viaţa reală gândurile nu sunt decât palide umbre". Cu aceasta, el îşi mărturiseşte propria concepţie, foarte răspândită în prezent, şi care este justificată în măsura în care gândirea oamenilor actuali a căpătat un caracter de umbră. Cuvintele lui Benedictus l-au condus la această experienţă mai repede decât ar fi putut s-o facă pe altă cale. Dar aici este vorba de o stare pentru care au predispoziţie mulţi oameni din ziua de azi. Capesius are însă şi capacitatea de a depăşi această etapă a dezvoltării, fiindcă el este în stare să se uimească în faţa modului de gândire practicat aici şi în special în faţa acţiunii acestuia în viaţă. El este uimit de faptul că ceea ce îi apare lui, ca şi altora, ca fiind doar o gândire palidă, poate – în acest cerc – să se impregneze cu atâta voinţă încât cuvintele rostite aici creează o reală forţă de viaţă şi pătrund în adâncurile cele mai profunde ale inimii. El este obligat să recunoască acest lucru, dar nu poate da frâu liber acestui sentiment, simţind că pentru asta ar trebui să fie el însuşi altfel decât este.

Acum intervine Strader şi explică ce numeşte el adevărata ştiinţă şi cum, în calitate de om de ştiinţă, poate să judece cuvintele lui Benedictus. Ceea ce afirmă el corespunde cu ce ar spune mulţi oameni de ştiinţă astăzi, într-o asemenea situaţie. El crede că, dacă ar voi să se dăruie cunoaşterii spirituale, ar trebui să nege raţiunea şi experienţa şi se teme că atunci ar pierde întreaga certitudine. Această atitudine, ca şi justificările ei, sunt descrise de Rudolf Steiner în ***Un drum spre cunoaşterea de sine***:

[Înainte de a pătrunde în lumea suprasensibilă, sufletul trebuie să-şi spună]: „Prin acest Eu al meu, eu trebuie să-mi fac reprezentări despre lume. Nu trebuie să-l pierd pentru că m-aş pierde ca entitate. Cel mai puternic instinct al lui este să îşi apere pretutindeni Eul pentru a nu pierde pământul de sub picioare. Dar ceea ce sufletul trebuie să resimtă în mod justificat pentru viaţa obişnuită nu mai are voie să resimtă de îndată ce a păşit în lumea exterioară suprasensibilă. Acolo el trebuie să treacă un prag şi trebuie să abandoneze nu numai unul sau altul din bunurile de preţ, ci chiar ce fusese el până aici. El trebuie să-şi poată spune: Ceea ce ai crezut până aici că este adevărul tău cel mai important trebuie să îţi apară de partea cealaltă a pragului ca cea mai mare eroare. În faţa unei asemenea cerinţe, sufletul se poate da înapoi înfiorat. Poate avea sentimentul că ceea ce trebuie să facă este ca o jertfire, ca o aneantizare a propriei sale entităţi şi, în faţa pragului indicat, trebuie să se declare mai mult sau mai puţin neputincios în a împlini imperativul. Această mărturisire poate să îmbrace toate formele, poate apărea cu totul instinctiv, iar omului care gândeşte şi acţionează în sensul ei îi poate părea total diferită de ceea ce este în realitate. De pildă, el poate simţi o profundă antipatie faţă de toate adevărurile suprasensibile. El le poate considera ca nişte visătorii, nişte fantasmagorii, datorită faptului că, în adâncurile sufleteşti necunoscute lui însuşi, are o teamă ascunsă. El simte că nu poate trăi decât ceea ce ne revelează simţurile şi raţionamentul intelectului."

Această dispoziţie sufletească o aflăm mai întâi la Strader. El se cramponează atât de puternic de raţiune şi de ştiinţă fiindcă presimte că numai în ele este Eul său în siguranţă.

Strader are, desigur, o înclinaţie spre adevărurile spirituale, chiar dacă nu e pe deplin conştient de acest lucru. Să remarcăm că, în prima scenă, ceea ce vieţuieşte inconştient în sufletul său are de exprimat ceva total diferit faţă de ceea ce Strader, omul simţurilor şi al raţiunii, exprimă în lumea fizică. Găsim asta în ceea ce rostesc Philia, Astrid şi Luna, care reprezintă în lumea spirituală arhetipurile sufletului senzatiei, sufletului raţiunii şi sufletului conştienţei. Aici le găsim ca reprezentante ale acestor forţe sufleteşti în lumea fizică; de aceea nu apare atât de clar ce sunt ele cu adevărat în lumea spirituală. Nu trebuie să le considerăm numai ca oameni ai lumii fizice, ci să ne dăm seama că fiecare dintre ele reprezintă o anumită forţă a sufletului. De aceea nu trebuie să spunem că fiecare este atât şi nimic mai mult, ci trebuie să înţelegem că în fiecare din cele trei personaje ale dramei domină un anumit element, ceea ce le pune în legătură cu elementul corespunzător din lumea spirituală.

Ceva analog se poate observa şi atunci când se lucrează în comun în curente spirituale; aici, nu întâmplarea i-a adunat pe. oameni, ci o lungă pregătire pe parcursul a numeroase întrupări. Cei care activează esoteric şi tind să se transforme pe sine nu reprezintă doar oameni pe care îi cunoaştem sub diferite nume, ci sunt şi forţe în legătură cu forţele cosmice. Iar ceea ce fac ei nu are însemnătate numai pentru ei înşişi, ci şi pentru întreaga evoluţie a lumii, şi are o altă însemnătate decât ce se petrece de obicei în lume. Găsim, în mumite epoci, în activitatea esoterică a unor oameni, forţele care poartă cu adevărat istoria, cu toate că în prezent puţin se mai cunoaşte despre aceste lucruri. Ceea ce se petrece în legăturile esoterice, fie în cult, fie în activităţile în comun ale gândirii, nu are însemnătate numai pentru individ, ci pentru ansamblu. Atunci când zece persoane lucrează astfel împreună, rezultatul activităţii lor nu este numai suma forţelor lor, ci indicele de putere aritmetică. În lume pot fi trimise forţe puternice dacă o comunitate esoterică lucrează într-o armonie interioară şi în armonie cu

evoluţia omenirii.

În drama ***Trezirea sufletelor***, în scena iniţierii egiptene, sacrificatorul rosteşte de două ori o frază importantă, în acest sens:

„Când împlinim un act de iniţiere mistică
El are-nsemnătate nu numai aici.
Curentul de destin al evoluţiei cosmice curge
Prin cuvântul şi fapta adâncă a slujbei de jertfă."

Este vorba aici de un cult al Misteriilor, ceremonii care se făptuiesc în imagini şi care exprimă raporturi şi forţe spirituale reale. Dar astfel de raporturi şi forţe se pot naşte mereu într-o activitate în comun în sensul cunoaşterii spirituale. Desigur, pentru aceasta este nevoie ca oamenii să se înţeleagă între ei, făcând să domnească acel element care în epoca egipteană a fost dat ca impuls al dreptăţii. Când acest impuls se uneşte cu cel al iubirii, adus în lume de Hristos, atunci de aici rezultă o premisă corectă pentru o muncă fructuoasă dusă în comun.

În aceste drame vedem cum fiecare nu poate progresa decât prin celălalt. Într-o activitate spirituală comună nu trebuie să ne aşteptăm ca toţi să fie perfecţi. Fiecare răspunde nu numai de evoluţia sa personală ci, în acelaşi timp, şi de a celorlalţi. Dar acest lucru este făcut nu prin faptul că fiecare observă ce a greşit celălalt, pentru a-i reproşa şi a-l mustra, ci prin aceea că fiecare îşi recunoaşte întâi propria greşeală, încercând să o corecteze. Numai atunci eşti în măsură să judeci corect dificultăţile unui alt om, astfel încât această judecată să îi devină un ajutor acceptat cu bunăvoinţă, care îi poate facilita progresul.

Dramele-misterii ne arată într-un mod emoţionant cum va putea ft organizată în viitor o corectă activitate în comun. Ce-i drept, oamenii pe care îi întâlnim în ele nu sunt fără slăbiciuni şi greutăţi; dar ne este prezentat ca un model faptul că, încetul cu încetul, ei se vor uni – în funcţie de predispoziţiile lor – în grupuri sufleteşti. Strader are încă mult de luptat împotriva îndoielii. El se va îndrepta conştient spre Benedictus abia mai târziu, devenindu-i discipol; dar poartă încă de pe acum această înclinaţie. Philia, Astrid şi Luna ne spun acest lucru. Astrid este, într-un sens superior, arhetipul sufletului înţelegerii, care – fiind la mijloc între celelalte două elemente sufleteşti – are oarecum în sine sufletul sufletului. Aşa se explică de ce Philia, care reprezintă sufletul senzaţiei, vorbeşte prima, fiind urmată de Luna, care reprezintă sufletul conştienţei; şi abia la sfârşit Astrid rosteşte ceea ce vrea să spună sufletul din suflet. Cele trei sunt mădulare sufleteşti aflate în fiecare om, fiecare îşi are Philia sa, Astrid şi Luna sa. În lumea spirituală însă există numai un arhetip al fiecăreia, iar ceea ce se manifestă de la aceste arhetipuri în omul individual apare transformat prin forţele lui individuale.

Ceea ce Philia, Astrid şi Luna îi spun lui Strader în tabloul întâi este opusul a ceea ce spune el în mod conştient; în realitate însă prin toate trei se exprimă ceea ce se află în adâncul sufletului lui. Prin ele, îi vorbese Philia sa, Astrid şi Luna sa. Faptul că fiecare are Philia sa, Astrid şi Luna sa ca reflectare a arhetipului ne apare şi mai clar în următoarele drame.

Strader este, pe de o parte, o personalitate bine definită, pe de altă parte însă el este şi un reprezentant al acelor oameni care, aflaţi într-o situaţie asemănătoare cu a lui, resimt lăuntric nevoia adevărurilor spirituale, fără a putea ajunge totuşi la ele. Ceea ce spune Strader despre viaţa sa a fost vieţuit într-un mod asemănător şi de filosoful Gideon Spicker. Este vorba de acele firi care au resimţit probabil cu durere că trebuie să renunţe la vechea lor credinţă pentru a se îndrepta spre cunoaşterea naturii, care însă nu le-a adus nici o satisfacţie. În primul tablou al dramei, Strader îşi descrie viaţa: de fapt, el a trăit într-un cerc de oameni pioşi, simţindu-se atât de fericit printre ei încât a nutrit dorinţa fierbinte de a deveni călugăr. Dar, fiind călugăr, a ajuns să cunoască noua ştiinţă a naturii; ea i-a mijlocit cunoştinţe convingătoare, care nu mai erau în acord cu ceea ce crezuse el până atunci. Astfel, el poate să spună:

„Ce-i drept, n-am născocit
Ce mi s-a arătat ca adevăr.
În lupte aprige,
Mi-am smuls din spirit
Ce în copilărie îmi adusese fericire şi pace.
Eu pot să înţeleg orice inimă
Căreia îi este dor de înalturi".

Din aceste două ultime fraze răsună ceva ca un fel de înţelegere a strădaniei antroposofice; Rudolf Steiner a arătat, de fapt, că „Anthropos" înseamnă „cel care priveşte sau se străduie spre înalturi". În acest context, este interesant că şi filosoful Gideon Spicker, a cărui viaţă seamănă mult cu a lui Strader, a ajuns să afirme că cel mai înalt ţel al filosofiei ar trebui să se numească „Anthroposophie". În ultimul capitol al operei sale, *Filosofia contelui Shaftesbury*, el scrie:

„Dacă în ştiinţă este vorba de cunoaşterea lucrurilor, în filosofie însă, în ultimă instanţă, este vorba de cunoaşterea despre cunoaştere, astfel că studiul propriu-zis al omului este omul însuşi, iar ţelul suprem al filosofiei este cunoaştere de sine, *Antroposofie*".

Oameni ca Strader au în adâncul cel mai profund al fiinţei lor o legătură puternică cu ştiinţa spiritului, fără ca în timpul stării de veghe să fie conştienţi de aceasta. Aşa se explică impresia puternică pe care o face asupra lui Strader viziunea spirituală a Theodorei. În timp ce Capesius îşi exprimă îndoiala în legătură cu autenticitatea acestei viziuni, Strader ajunge să spună:

„Din vremea când,
În izolarea mânăstirii,
Am aflat despre o astfel de cunoaştere,
Care mi-a zguduit sufletul până-n temelii,
De-atunci nimic nu m-a impresionat atât
Precum văzătoarea aceasta".

Aici începe într-un fel trezirea sufletului lui Strader pentru lumea spiritului. Este în acelaşi timp un exemplu al faptului că oamenii se trezesc când sunt laolaltă. A te separa de ceilalţi şi a medita pentru tine într-o cameră liniştită nu duce la trezire. În conferinţele pe care Rudolf Steiner le-a ţinut în februarie 1923 la Stuttgart, în faţa Adunării delegaţilor, el a insistat în special asupra faptului că sufletele trebuie să se trezească unele pe altele. Apariţia şi cuvintele Theodorei au asupra lui Strader o mare influenţă tocmai pentru că în sufletul lui dormitează forţe care sunt puternic atrase de ceea ce acţionează prin Theodora. Această atracţie este cauzată, pe de o parte, de legături karmice; dar, pe de altă parte, şi de predispoziţia de a primi lumina lui Hristos, mijlocită de Theodora. Ea spune:

„Mă simt silită să vorbesc:
În faţa spiritului un tablou mi-apare în raze de lumină
Şi [...]
Va fi văzut de către suflete

Când timpul se va fi-mplinit".

În cuvintele Theodorei se exprimă forţa care conduce la înţelegerea impulsului lui Hristos. De aceea, prin ea, întreaga dramă este învăluită într-o lumină cu totul specială. În lumea fizică, ea apare ca văzătoare a viitorului; în lumea spirituală, ea are forţa de a vedea în trecut.

Au fost necesare anumite pregătiri pentru ca facultatea de a vedea entitatea lui Hristos să poată pătrunde în sufletele umane. Ulterior, Benedictus spune despre aceasta:

„Un mare pas în mersul lumilor
Se poate face doar când zeii
Se leagă cu destinul omenesc.

Ochiul meu spiritual cercetă.
El se opri asupra ta".

Se poate vedea de aici că Maria poartă în ea forţa ce poate deschide ochiul spiritual. În mod special trebuie să se deschidă ochii acelor oameni care fac în prezent efortul spre spirit, dar şi ai celor care sunt pregătiţi din vremuri trecute să vadă, fără iniţiere specială, entitatea Hristos.

Hristos nu se va mai întrupa niciodată într-un corp fizic; oamenii sunt cei care trebuie să se dezvolte în aşa fel încât să-l poată contempla atunci când va apărea în norii eterici. În nori a dispărut din faţa privirii discipolilor, atunci când s-a înălţat la cer şi le-a spus că va reapărea în nori. În limba Misteriilor, cuvântul nori indică substanţa în care arhetipurile spirituale devin vizibile privirii spiritului. Dacă oamenii vor evolua pentru a percepe aceste imagini în eteric, ei îl vor percepe pe Hristos. În ciclul asupra Evangheliei după Matei, Rudolf Steiner spune:

„Să se pătrundă cu forţa lui Hristos, la început interior, apoi într-un mod tot mai exterior, iată ce vor face oamenii care vor consimţi la aceasta. Astfel, viitorul nu numai că va înţelege fiinţa lui Hristos, dar se va şi impregna cu ea. Şi eu am spus deja multora dintre dumneavoastră cum va arăta mersul acestei părtăşii cu Hristos pentru evoluţia Pământului şi a omenirii. Mi-am permis chiar să expun acest lucru în «Misteriul rosicrucian» prin văzătoarea Theodora, care este gândită ca o personalitate ce a dezvoltat în ea forţa de a vedea în viitorul apropiat. Ne îndreptăm spre o epocă în care într-adevăr, într-un viitor nu prea îndepărtat, oamenii – la început câţiva, apoi din ce în ce mai mulţi – îl vor vedea pe Hristos, şi asta nu numai graţie unei discipline spirituale, ci datorită nivelului evoluţiei pe care îl va atinge omenirea, ei îl vor vedea de această dată în lumea eterică, nu în lumea fizică; apoi, într-un viitor mai îndepărtat, îl vor vedea pe Hristos din nou, într-o formă diferită. În trecut, el a putut fi văzut în formă, fizică, pentru că oamenii care erau în planul fizic trebuiau să vieţuiască aceasta. Dar impulsul lui Hristos nu şi-ar atinge scopul dacă n-ar continua să acţioneze şi să se dezvolte. Ajungem într-o epocă în care – şi acest lucru trebuie înţeles ca un mesaj – forţele spirituale ale omului îi vor permite acestuia să-l contemple pe Hristos. Şi, încă înainte de sfârşitul secolului XX, un număr redus de oameni vor fi adevărate Theodora, adică ochiul lor cu adevărat deschis va avea acel eveniment pe care l-a avut Pavel în faţa Damascului, şi pe care el l-a putut percepe fiindcă «se născuse prematur». Înainte de sfârşitul secolului XX, unii oameni vor retrăi evenimentul Hristos, aşa cum a făcut-o Pavel în faţa Damascului şi, întocmai ca el, nu vor avea nevoie de Evanghelii şi de documente pentru a şti că este vorba de Hristos. Ei vor şti prin vieţuire interioară cum stau lucrurile cu Hristos care le va apărea pe norii eterici" (Conferinţa X).

Acele forţe care vin din lumea spirituală trebuie să se unească mai întâi cu un om. Dar dacă un om le-a primit şi le-a dezvoltat, atunci ele vor deveni accesibile şi altor oameni. Cel care face acest început preia sămânţa care va da apoi roade pentru întreaga omenire. Ceea ce a reuşit unul, este disponibil şi pentru ceilalţi, aşa încât el nu continuă să se desăvârşească pentru sine, ci pentru omenire.

După cele rostite de Theodora, Strader poate primi o comunicare de la Astrid, din care reiese că ceva s-a trezit deja în adâncurile sufletului lui. Ea vorbeşte despre miracolul pe care Strader îl vede în Theodora, miracol care l-a uimit atât de mult. Dacă această uimire s-a trezit o dată, ea va putea să reînvie mereu în faţa miilor de miracole ce ne înconjoară în lume, iar o asemenea uimire este începutul evoluţiei spirituale. Astrid conduce privirea lui Strader de la miracolul pe care el l-a văzut în Theodora către numeroasele minuni ale naturii; acest lucru duce la apariţia lui Felix Balde şi a soţiei sale. Ei reprezintă acel gen de oameni care au încă în ei un puternic sentiment pentru spiritualul din lume, fără să fi trecut printr-o iniţiere modernă. Pentru ca evoluţia omenirii să poată continua, trebuie ca ei să îşi unească forţele lor vechi cu ceea ce acţionează în conştienta actuală a omenirii şi este nevoie ca ei să intre în legătură cu iniţierea conştientă a epocii prezente, care îndreaptă privirea în special spre viitor.

Vedem aici cum sufletul doarmiei Balde este în relaţie cu Capesius care, datorită modului de a fi al ştiinţei moderne, resimte adesea un gol spiritual interior şi o învârtoşare pe care însă le poate depăşi cu ajutorul basmelor pe care le povesteste doamna Balde. El spune:

„Şi doamna Felicia povesteşte,
În minunate imagini,
Despre fiinţe care în ţara viselor locuind,
[.....]
Şi cum e izgonită din mine
Orice paralizie sufletească".

Mai târziu, atunci când Capesius va fi într-o stare de transă, va spune că basmele îl însoţesc în ţara spiritului când ele sunt povestite din arierplanuri spirituale. Şi tocmai pentru că basmele doamnei Balde vin dintr-un context spiritual, ele acţionează şi îl ajută să biruie dificultăţile sale interioare. Faptul că el poate accepta şi înţelege acest ajutor se explică prin legăturile create în întrupări anterioare. Pentru Felix, el nu are încă o înţelegere corectă. Capesius spune:

„Îmi rămâneau mereu neclare vorbele lui ciudate
În care destăinuia lucrurile
Pe care credea că le ştie.
[.....]
Şi cine-l ascultă nu poate păstra mult timp
Înţelesul cuvintelor lui".

La care Benedictus răspunde:

„Se poate de asemenea simţi
Ca şi cum, prin cuvintele lui, puterile naturii
Încearcă să se reveleze în adevărul fiinţei lor".

Cu aceste cuvinte este caracterizată succint fiinţa şi misiunea lui Felix Balde. În timpul discuţiei cu şi despre Felix şi Felicia, tulburarea pe care a trăit-o Strader la intervenţia Theodorei continuă să acţioneze asupra sufletului său. Aici el revine la vorbele spuse mai sus:

„Presimt deja
Că zile rele vor veni În viaţa mea!
[.....]
De-atunci nimic nu m-a impresionat atât
Precum văzătoarea aceasta".

Capesius nu poate înţelege deloc motivul pentru care Strader este atât de răscolit. El spune:

„Mi-e teamă, dragă prietene
Că dacă-n această-mprejurare vă pierdeţi siguranţa,
Curând veţi fi cuprins cu totul
De-o sumbră îndoială".

Strader răspunde:

„Groaza unei astfel de-ndoieli
Mă chinuie de multe ceasuri!
[.....]
Apoi vorbeşte din mine:
De nu mă birui
Cu armele tale tocite de gânditor,
Nu eşti nimic altceva
Decât o nălucă trecătoare a propriei tale iluzii".

Acestea sunt cuvintele pe care le va auzi mai târziu răsunând din nou, în lumea elementară, atunci când Johannes îl găseşte lângă Spiritul elementelor. Dar aici Theodosius îi dă un răspuns ce aminteşte de cuvintele Philiei. Theodosius reprezintă forţa iubirii, de aceea există o legătură între ceea ce spune el şi ceea ce ne este prezentat apoi ca fiinţa Celeilalte Marii, în care se exprimă activitatea de iubire care izvorăşte din renaşterea omului.

Maria spune despre Cealaltă Maria:

„În ea, spiritul a creat în adevăr
Fiinţă nouă din germenul care murise".

Pentru că Strader pătrunde cu gândirea lui în domeniul morţii, pentru el este important să afle ceva despre această fiinţă. Această fiinţă este importantă şi pentru Romanus – care vorbeşte după aceea – fiindcă el se află din plin în viaţa activă şi nu găseşte puntea de legătură dintre idei şi fapte; or, tocmai forţa de renaştere poate construi această punte.

După Romanus vorbeşte German. Lui îi plac şi glumele şi vorbele cu tâlc; el spune însă că aici a găsit ceva mai puternic decât castele din cărţi de joc. După cuvintele lui German, prietenii se despart, Maria şi Johannes rămânând singuri.

În tot acest timp, Johannes a rămas aşezat, adâncit în sine, şi a ascultat ceea ce s-a vorbit. El este stăpânit de un puternic sentiment de teamă, aşa cum se întâmplă înaintea unei mari experienţe spirituale, fiindcă omul simte apropiindu-se de el ceva complet necunoscut, iar necunoscutul este deseori cauza acestei anxietăţi. După ce îi împărtăşeşte Mariei această teamă – iar ea îi cere motivaţia –, el spune:

„Cuvântul maestrului nostru, mai întâi,
Apoi discuţiile toate ale acestor oameni!
Mă simt tulburat până-n măduva oaselor".

Maria îi arată că, într-o viaţă care este astfel condusă încât spiritul ajunge să se exprime, se adună în câteva ore multe lucruri care, în mod obişnuit, cer mult timp. Munca spirituală este cauza unei accelerări a karmei. Acest fapt poate duce la trăiri sufleteşti greu de suportat. Astfel, prin cunoaşterea spirituală viaţa nu devine mai comodă, ci mai plină de dureri. Pentru oamenii care sunt prezentaţi aici, evenimentele, care altfel s-ar fi extins pe lungi perioade, se petrec în puţini ani.

Johannes continuă să spună cum au acţionat asupra lui discuţiile celorlalţi şi cum, datorită lor, el a ajuns să arunce o privire asupra trecutului propriu. Îşi aminteşte în special de o greşeală. Cuvintele lui Benedictus sunt cele care au trezit în el conştienţa vinei. El spune:

„Dar ce lucruri grave a spus adineaori,
În sală, Îndrumătorul nostru,
Cum noi, dacă nu năzuim drept, Putem distruge
Destinul celor care prin iubire Sunt uniţi cu noi
[.....]
În mine însă ele născură
Conştienţa celei mai grele vinovăţii.
Prin ea pot recunoaşte
Cât de greşit m-am străduit"

Maria îi răspunde:

„În clipa asta, prietene,
Pătrunzi în imperii de beznă
Şi nimeni nu te poate ajuta
Decât acela în care ne încredem".

În legătură cu această stare sufletească a lui Johannes, Rudolf Steiner spune în ***Misterul biblic al Genezei***:

„A fost necesar să fie descrisă viaţa celui care face un efort spre cunoaşterea spirituală; a trebuit să fie arătat cum el se ridică din planul fizic şi îl depăşeşte, cum, chiar în acest plan fizic, tot ceea ce pentru un altul ar părea banal capătă un sens important. Sufletul cercetătorului sufletesc trebuie să crească din evenimentele planului fizic. Şi apoi a trebuit să arătăm ce trebuie să simtă acest suflet în sine, atunci când

în el intră tot ce se întâmplă în jurul lui ca destin omenesc, suferinţă umană, bucurie umană, strădanie umană şi iluzie umană; cum sufletul poate fi zdrobit şi strivit, cum forţa înţelepciunii poate să răzbată prin toată această zdrobire şi cum abia atunci când omul crede că a devenit străin – sub un anumit raport – de lumea senzorială, abia atunci se apropie de el marile iluzii" (Conferinţa Introductivă).

Trezirea conştienţei vinei este foarte semnificativă aici; ea apare atunci când lumina Sinei superioare începe să ilumineze viaţa personală, iar durerea legată de conştienţa vinei rezultă din lupta Sinei superioare cu fiinţa personală inferioară.

Spre sfârşitul primului act intră Elena. Este o personalitate în spatele căreia se ascunde iluzia luciferică. Ea încearcă să-l convingă pe Johannes că această dureroasă conştienţă a vinei, care-l răscoleşte, nu este decât o iluzie şi că strădania corectă spre spirit nu poate să aducă decât bucurie, sănătate, forţă de viaţă. Cu toate că această idee din urmă este un adevăr, pe buzele Elenei ea devine falsă, fiindcă ea vrea, prin aceasta, să micşoreze importanţa celor simţite de Johannes şi să le distrugă. Conştienţa vinei sale rezultă tocmai dintr-o cunoaştere de sine corectă şi îl poate duce la o viziune spirituală mai înaltă. El recunoaşte ce se ascunde în spatele cuvintelor Elenei şi spune:

„Ani mulţi mi-au trebuit
Ca să-nţeleg că simţurile
Aduc rătăcire numai atunci
Când nu sunt însoţite
De cunoaşterea spiritului.
Dar faptul că şi cuvintele celei mai înalte înţelepciuni
Sunt doar amăgire sufletească în fiinţa ta,
Îl arată o singură clipă".

TABLOUL DOI

Fiindcă Johannes a recunoscut că iluzia luciferică este cea care vorbeşte prin Elena, el este pregătit pentru un alt eveniment, descris în scena următoare. Aici el vieţuieşte ceva asemănător cu ceea ce se trăieşte în Kamaloka, domeniul pe care îl traversează omul după moarte. Prin iniţiere, omul ajunge la experienţe pe care în mod normal nu le-ar face decât după moarte. El este transportat chiar de la început într-o lume elementară pe care o vieţuieşte drept Kamaloka. În conferinţa privitoare la Misteriul rosicrucian, Berlin 1910, Rudolf Steiner a spus:

„Johannes Thomasius trebuia să treacă la început prin ceea ce este denumit Kamaloka. Este acea lume în care ne apare, să spunem, ca într-o oglindă ceea ce suntem noi înşine".

Acolo, noi parcurgem viaţa noastră în sens invers, începând cu moartea şi până la naşere. Toate ne apar acolo ca şi când ar fi reflectate într-o oglindă. În vis, vieţuim ceva asemănător. Ceea ce se îndreaptă atunci spre noi a ieşit de fapt din noi şi ne aparţine nouă. Animalele sălbatice care ne atacă în vis sunt propriile noastre instincte şi pasiuni care ies din noi. După moarte, vieţuim acelaşi lucru, dar cu mult mai mare forţă; şi tot astfel îl vieţuieşte – în mod corespunzător – cel care traversează prin iniţiere această sferă.

Aşadar, ceea ce răsună pentru Johannes din exterior, la începutul tabloului doi, este ceea ce a trăit în sufletul său; asta răsună spre el, emanând din izvoare şi stânci. Ani de zile, cuvintele „O, omule, cunoaşe-te!" au trăit în sufletul său drept conţinut al meditaţiei. Prin repetarea ritmică a acestor cuvinte, în suflet se nasc forţe care prin concentrare creează o tensiune ce îl poate ridica pe om în afara trupului său. Ani de zile, Johannes a practicat această meditaţie, fără ca prin aceasta să piardă legătura cu anturajul său. Sentimentul legăturilor karmice a acţionat pentru ca iniţierea lui să poată începe. Rudolf Steiner mai spune în conferinţa citată mai sus:

„În adevăr, cuvintele care circulă atât de inofensive prin teoriile cosmice, prin lucrările filosofice şi teosofice devin în acel moment puteri cutremurătoare. Fiindcă ele răsună din întregul Cosmos, reflectate încoace de pretutindeni din spaţiul infinit, ancorând în diferite evenimente din natură... Aşa răsună când le asculţi după ce au trăit ani şi ani în suflet. Sufletul este atunci în singurătatea sa, faţă în faţă cu el însuşi. Nu există decât lumea. Dar această lume este el însuşi. Şi ceea ce există în această lume este ceea ce este sufletul în sine, de asemenea, şi ceea ce este karma sa şi tot ceea ce a făcut el".

Omul este condus în lumile superioare prin diferite etape de iniţiere, iar experienţele care îl întâmpină atunci se aseamănă cu cele ce apar după moarte. Ceea ce vedem că se petrece cu Johannes în această scenă este un fel de experienţă a morţii, cu starea de Kamaloka ce urmează morţii. Acolo, ceea ce a vieţuit interior se îndreaptă spre el din exterior. Din exterior îi răsună cuvintele asupra cărora a meditat ani de zile, prin repetări ritmice. Trebuie să presupunem că, prin aceste meditaţii repetate ritmic, Johannes a creat deja în el forţe puternice, altfel nu ar fi în stare să înfrunte încercările care apar acum. Faptul că este atât de răvăşit nu este un semn de slăbiciune; ceea ce simte el este cutremurător şi trebuie să fi dobândit o mare forţă ca să înfrunţi această teroare, cum o face el. Cu cât omul devine mai puternic lăuntric, cu atât mai puternice sunt şi ispitele ce se apropie de el. Dar dacă el urmează îndrumările celui care are experienţa acestui domeniu, el primeste atunci pentru fiecare treaptă de dezvoltare forţele necesare spre a înfrunta încercările.

Vedem aici cum resimte Johannes lumea elementară. În această lume răsună cuvintele pe care el le-a lăsat să acţioneze asupra sufletului său ani de-a rândul prin meditaţie: „O, omule, cunoaşte-te!" În forţa acestor cuvinte este conţinut tot ce poate să înţeleagă el „despre fiinţa elementelor, despre suflete şi spirite, despre curgerea timpului şi despre eternitate". Omul poartă în el o imagine a întregului Cosmos, aşadar cunoaşterea de sine trebuie să fie în acelaşi timp o cunoaştere a lumii. „Şi cum în ghinda măruntă-i cuprins în mod tainic uriaşul stejar", tot astfel în forţa acestor cuvinte sunt conţinute întreaga lume şi fiinţa proprie a omului. Important este să vieţuieşti forţa acestor cuvinte ca forţă a evoluţiei personale. Modul în care se ajunge la vieţuirea unei astfel de forţe este descris de Rudolf Steiner în cartea ***Un drum spre cunoaşterea de sine***:

„Forţele ce permit evoluţia Sinei sălăşluiesc în fiecare suflet uman; ... vieţuirile ce au loc pe calea cunoaşterii suprasensibile privitoare la sufletul omenesc sunt cu totul asemănătoare, de pildă, cu un sentiment de singurătate maximă, un sentiment al Sinei planând deasupra unui hău. Experienţa unor asemenea vieţuiri dă naştere forţelor pe drumul cunoaşterii. Ele sunt germenii pentru cunoaşterea suprasensibilă. Toate aceste experienţe cuprind în ele, ca să spunem aşa, ceva profund ascuns. Atunci când sunt vieţuite, acest aspect ascuns ajunge la tensiune extremă; el face să explodeze sentimentul singurătăţii, care învăluie acest „ceva" ca într-o coajă şi pătrunde în viaţa sufletului ca un mijloc de cunoaştere".

În aceeaşi carte, într-un pasaj anterior, Rudolf Steiner arată cum trebuie să te pregăteşti pentru a putea vieţui această stare de singurătate în lumea elementară ca pe o stare germinativă. El scrie:

„Viziunea lumii suprasensibile se poate limita la faptul că îi percepi particularităţile dar nu poţi să te deplasezi liber de la una la alta. Te simţi strâns înlănţuit de detaliul particular. Nu poţi decât să cauţi cauza acestei limitări, pe care o poţi găsi numai dacă ajungi – printr-o continuă evoluţie interioară ce învigorează şi mai tare viaţa sufletului – să remarci că în anumite cazuri această îngrădire nu mai există. Atunci înţelegi că motivul pentru care nu te poţi deplasa de la un lucru văzut la altul se află chiar în sufletul tău... Continuând exerciţiile de întărire sufletească, dobândim această mobilitate mereu sporită pentru anumite domenii. Prin aceasta ajungi să remarci în tine ceva care nu aparţine lumii elementare, dar pe care îl descoperi în tine însuţi în timpul experienţei din această lume. Te vezi atunci în lumea suprasensibilă ca o fiinţă aparte, ca o călăuză a propriului corp elementar, ca stăpânul acestuia, care trezeşte acest corp la o conştienţă suprasensibilă. Când ai ajuns la acest stadiu, pe suflet pune stăpânire un înfricoşător sentiment de singurătate. Te vezi într-o lume elementară care te înconjoară; nu te vezi decât pe tine însuţi în această lume elementară fără de margini, te afli în ea ca o fiinţă care nu poate zări nicăieri pe semenul său."

Dat fiind că Johannes resimte în lumea elementară germenele-forţă al singurătăţii, el a atins deja această treaptă de dezvoltare. La început se simte ca şi când ar fi răspândit în întreaga lume, apoi ca fiind din nou el însuşi:

„Răpit din mine însumi sunt acum.
Mă schimb cu trecerea orelor zilei
Şi-n noapte mă prefac.
Urmez Pământul pe orbita lui,
În tunet mă rostogolesc
Şi-n fulgere scapăr. Eu sunt...".

Acest sentiment ritmic de a se revărsa în lume şi de a se afirma pe sine prin cuvintele „eu sunt" este caracteristic comportării corecte a omului în lumea elementară. În ***Tainele Pragului***, Rudolf Steiner spune în legătură cu acest subiect:

„Voinţa trebuie învigorată, pentru că în lumea elementară nu este aşa comod să i se dea cuiva sentimentul Eului prin forţele corpului fizic. Tu însuţi trebuie să vrei acest sentiment al Eului. În lumea elementară trebuie să înveţi ce înseamnă: a-ţi umple sufletul cu conţinutul conştienţei «eu mă vreau»; şi trebuie să resimţi că, este lucrul cel mai important ca în clipa în care nu eşti destul de puternic pentru a afirma nu gândul, ci actul voluntar real «eu mă vreau», să simţi că eşti cuprins ca de un leşin... Dacă în lumea elementară nu te susţii tu însuti, cazi în leşin... Înainte de toate, când ai părăsit corpul fizic şi când, fiind în corpul eteric, ai în jurul tău lumea elementară ca lume exterioară, datorită naturii originare a corpului eteric se trezeşte un impuls spre metamorfoză: vrei să te cufunzi în entităţi. Dar aşa cum starea de veghe dă naştere nevoii de somn, tot aşa schimbarea din lumea elementară dă naştere nevoii de a fi din nou tu însuţi, excluzând orice altceva în care te-ai putea metamorfoza. După aceasta însă, după ce te-ai simţit un anumit timp în lumea elementară, după ce ai dezvoltat un timp acest puternic sentiment voluntar: «Eu mă vreau», te simţi cuprins de ceea ce poate fi numit un cumplit sentiment al singurătăţii, al izolării, care antrenează nostalgia de a te trezi din această stare, în care te vrei numai pe tine însuţi, şi a regăsi într-un fel capacitatea de metamorfozare" (Conferinţa III).

În această alternanţă a vieţuirii lumii exterioare şi a vieţuirii de sine se află la început Johannes şi prin aceasta el ajunge să resimtă „eu sunt"-ul durabil. El este în stare să întâmpine o nouă încercare. Îşi vede învelişul trupesc în afara sa, ca pe o fiinţă străină de el. Apoi se apropie plutind de el un alt înveliş trupesc, iar el se simte atât de complet cufundat în acesta încât îi resimte durerea ca durere proprie. Este vorba de suferinţa pe care a provocat-o unei alte fiinţe şi pe care trebuie să o resimtă el însuşi. Conştienţa vinei, despre care el vorbeşte în primul tablou, devine aici viziunea fiinţei care suferă şi vieţuirea păcatului. El îşi vieţuieşte Sinea în Sinea altuia. Obişnuita afirmare de sine trebuie să amuţească aici. Numai Eul etern poate împiedica aneantizarea, fiindcă Eul obişnuit îşi pierde în acest moment întreaga încredere în sine, iar fără forţa Eului etern ar rătăci într-o îndoială fără de sfârşit. Forţa născută din cuvintele: „O, omule, cunoaşte-te!" stinge lumina proprie prin faptul că ea face ca fiinţa proprie să dispară în fiinţa altuia. Oricum, această forţă este destul de puternică în Johannes pentru a-l reîntoarce în cercul propriei sale fiinţe; de această dată însă el nu se mai vede sub formă umană, ci sub forma unui monstru înspăimântător. Despre acestea, Rudolf Steiner spune în ciclul ***Omul în lumina ocultismului, teosofiei şi filosofiei****:

„Dacă, în ceea ce priveşte această formă umană, ocultistul ajunge să vadă ceva asemănător cu un fel de copie... şi să aştepte ca această copie a formei umane să dispară, aspirantul ocultist vede această imagine a formei umane, care acum nu mai este o reproducere a formei fizice şi care este vieţuită în corpul eteric. ... Dacă a ajuns să se vieţuiască astfel în corpul eteric, aspirantul ocultist îşi dă seama că această vieţuire nu este un joc de copil. Fiindcă experienţa sa devine imediat dublă... iar aceste două experienţe trebuie exprimate prin două cuvinte: se vieţuieşte întâi moartea, iar apoi Lucifer... Vieţuirea morţii corespunde oarecum faptului de a şti că forma umană pe care tocmai ai văzut-o şi din care ai ieşit nu are nici o consistenţă în afara existenţei pământeşti... Cel care vrea să se înalţe deasupra existenţei pământeşti... trebuie să ştie clar că această formă umană nu poate exista aşa cum este decât pe Pământ, că ea trebuie distrusă prin moarte, aşa cum se întâmplă în clipa în care omul se ridică din existenţa pământească. În corpul eteric, forma umană nu poate apărea altfel decât destinată morţii... Este necesar ca moartea să fie întâlnită, pentru simplul motiv că atunci ai deplina certitudine că în corpul pământesc este imposibil să resimţi lumea superioară. Trebuie să ieşi din el, să-l părăseşti. Şi iată a doua experienţă care, de fapt, poate fi indicată prin aceste cuvinte: faci cunoştinţă cu Lucifer. Lucifer se află imediat acolo pentru a ne face să remarcăm ceva ce este deosebit de ispititor... El ne face atenţi asupra fragilităţii formei umane şi ne spune: Priveşte această formă umană, ea este distrusă; zeii ţi-au dat o formă pieritoare, ei – care sunt duşmanii mei... Apoi Lucifer arată şi ce a vrut să facă el din om, ce ar fi devenit omul dacă ar fi putut să se ocupe singur de el, fără să fie influenţat de potrivnicii lui... Când îi este luată forma, omul vede deci două lucruri. Mai întâi vede că ceea ce i-a rămas este, de fapt, folositor lumii suprasenzoriale, pentru că acest lucru este într-un fel nemuritor, în timp ce corpul este muritor. Acest lucru constituie un argument puternic, o bază de ispitire pe care o deţine Lucifer. Mai întâi privirea omului este condusă la chipul lui Dumnezeu, pe care el îl are, dar care este fragil şi legat de Pământ. Prin Lucifer, îi este arătat ce este nemuritor în el. Asta este ispitirea, forţa seducătoare. Când însă omul observă ce este nemuritor în el, când lasă la o parte forma exterioară, atunci se vede pe sine însuşi, vede cu ce preţ l-a făcut Lucifer nemuritor pe om. Atunci când îşi îndreaptă privirea spre sine însuşi omul nu mai este om. Omul superior pe care-l poate contempla atunci când se observă pe sine este diferit, nu este acelaşi pentru toţi oamenii. Cea care îi vorbeşte este, astfel, o imagine mai mult sau mai puţin schimbătoare, dar ea dă o idee aproximativă despre ceea ce vieţuieşte omul ca impresie. Omul nu mai are un chip uman, el este mai curând asemănător taurului sau leului. Aşa îi apare chipul, cu toate că asta nu este în întregime exact.., pentru că femeia, dacă priveşte în urmă, se simte mai mult ca leu, iar bărbatul ca taur. Această impresie trebuie depăşită, dar ea aşa apare. Apoi, în aceste două imagini care se întrepătrund – pentru că bărbatul nu este lipsit total de aspectul leu, iar femeia nu este lipsită în întregime de aspectul taur –, în aceste două imagini care se contopesc se insinuează imediat o alta, cea a unei păsări, care a fost întotdeauna denumită «vulturul» şi care aparţine acestui ansamblu. Dar toate acestea nu ar fi încă lucrul cel mai rău... Asta este doar partea de sus a omului. Ceea ce se prelungeşte în jos este un dragon feroce, un balaur ameninţător... Lucifer îţi poate promite nemurirea. E un lucru bine întemeiat. Dar numai cu preţul formei, al făpturii, aşa încât în forma care ai devenit sub influenţa lui continui să trăieşti nemuritor. Prezenţa acestor lucruri, impresia pe care ele o fac, nu este deloc încurajatoare; la început este o teribilă descurajare, fatală şi înfricoşătoare. Din acest motiv, o mare parte din misiunea îndrumătorului ocult constă în a atrage atenţia oamenilor asupra faptului că atunci când au o asemenea vieţuire,

mai ales când au la început impresii suprasenzoriale, ei nu trebuie să le dea o prea mare importanţă, pentru simplul motiv că aceste prime impresii, indiferent că sunt îmbucurătoare sau dureroase, nu trebuie să fie considerate niciodată ca determinante. Atitudinea corectă este să aştepţi cu răbdare, pentru că se poate întâmpla, dacă vei traversa aceste experiente în modul care a fost descris, să mai treci de multe ori printr-o imensă disperare. Este deci nevoie de mult curaj pentru a o chema iar şi iar. Dar dacă vrei să progresezi practic în ocultism, este necesar să faci acest lucru – şi vine o dată momentul când te opreşti la ceva." (Conferinţa VIII)

* ***Omul în lumina ocultismului, teosofiei şi filosofiei,*** GA 137.

Un sentiment de disperare are şi Johannes în această vieţuire şi, în întreg tabloul doi, el nu reuşeşte să iasă din această stare de disperare. În continuarea acestui ciclu, Rudolf Steiner arată ce poate rezulta din această situaţie disperată:

„Nu te poţi opri la ceea ce îţi oferă prezentul, pentru că tot ce ai dobândit în viaţă apare – fiindcă însuşi corpul este pieritor – ca ceva efemer şi pieritor. Lucifer promite eternitatea, dar nu poţi rămâne nici la ea. Vine însă momentul în care te poţi sprijini pe ceva, chiar dacă nu pe prezent, ci pe o amintire ce ţi-a rămas din viaţa pământească obişnuită. Această amintire trebuie să rămână ca un gând legat de viaţa pământească şi să se strecoare în această întâlnire cu moartea şi cu Lucifer... Dar acest gând este, putem spune, extraordinar de slab. De aceea este nevoie de o mare energie pentru a păstra amintirea, acest gând. Singurul lucru despre care îţi poţi aminti cu certitudine este gândul-Eu, gândul: dincolo tu ai devenit un Eu. Dar acest gând este extrem de greu de păstrat... A transporta în conştienţa în care ai intrat gândul-Eu din lumea pământească este un lucru foarte greu. Şi se întâmplă foarte uşor ca, după ce ai intrat în lumea suprasensibilă, acest gând-Eu să apară asemenea unui vis pe care l-ai avut în lumea pământească, dar de care nu-ţi mai aminteşti. Faptul că acest gând este de aşa natură încât Eul nu rămâne o simplă imagine de vis, ci el poate licări dincolo ca o amintire, necesită un ajutor; fără ajutor nu merge. Dar dacă trebuie să vă revelez ajutorul de care are nevoie aspirantul ocultist astăzi pentru a nu-şi uita gândul-Eu atunci când s-a înălţat în lumea suprasensibilă, pentru aceasta nu există decât o singură expresie, care este: a vieţui pe Pământ în comuniune cu impulsul lui Hristos. Acesta este ajutorul. Atitudinea pe care a avut-o omul în viaţa sa pământească faţă de impulsul-Hristos, modul în care i-a dat viaţă în sufletul său, de aceasta depinde, în stadiul actual al evoluţiei pământeşti, ca gândul-Eu să fie uitat în momentul urcării în lumea suprasensibilă sau ca gândul-Eu să rămână singurul punct de sprijin pe care omul îl poate duce cu el de pe Pământ în lumea suprasensibilă".

În acelaşi ciclu, ca şi în alte cicluri şi conferinţe, Rudolf Steiner a arătat că omul poate să dea viaţă în el impulsului lui Hristos. În ciclul ***Omul pământesc şi omul cosmic****, el spune:

„Impulsul lui Hristos a trăit pe Pământul actual ca substanţă spirituală. El rămâne şi va fi primit de oameni în timpul evoluţiei pământeşti. Dar cum continuă el să vieţuiască? Când Hristos a umblat pe Pământ, în cei trei ani, el n-a avut pentru el corp fizic, corp eteric, nici corp astral; el luase cele trei învelişuri ale lui Iisus din Nazaret. Când însă Pământul va ajunge la sfârşitul lui, el va fi – ca şi entitatea umană – o entitate deplin dezvoltată, care va corespunde impulsului lui Hristos. Dar *de unde* ia Hristos cele trei învelisuri ale sale? Din ceea ce nu poate fi luat decât de pe *Pământ*. Ceea ce a început în evoluţia umană cu Misteriul de pe Golgotha, ceea ce vieţuieşte pe Pământ din a patra epocă postatlanteană sub formă de uimire sau de admiraţie pentru lucruri, tot ceea ce poate să trăiască în noi ca uimire şi admiraţie, toate acestea se îndreaptă în cele din urmă spre Hristos şi plăsmuiesc împreună *corpul astral* al impusului lui Hristos. Şi tot ce prinde loc în sufletul omenesc ca iubire şi compasiune formează *corpul eteric* al impulsului lui Hristos; iar ceea ce vieţuieşte în om drept conştiinţă morală şi însufleţeşte sufletele începând cu Misteriul de pe Golgotha până în momentul când Pământul îşi va atinge scopul, aceasta formează *corpul, fizic*, sau ceea ce corespunde corpului fizic pentru impulsul lui Hristos" (Conferinţa V).

* ***Omul pământesc şi omul cosmic***, GA 133

Facultăţile de uimire, compasiune şi conştiinţă morală apăruseră în oameni mai înainte ca impulsul lui Hristos să fi pătruns în omenire şi să se transmită forţa de a face binele din interior şi a recunoaşte adevărul. Atunci când impulsul lui Hristos pătrunde în facultatea de uimire, aceasta devine deschidere şi încredere în forţa lui Hristos, care acţionează ca forţă-Eu şi face posibilă cunoaşterea eliberată de lucrurile pământeşti; fiindcă cunoaşterea şi voinţa sunt eliberate de lucrurile pământeşti dacă nu sunt cauzate de ele, ci de forţa lui Hristos care acţionează ca forţă-Eu ce se îndreaptă spre exterior, dăruindu-se liber. Când forţa lui Hristos străbate compasiunea unui om, aceasta se transformă în iubire care acţionează liber. Când forţa lui Hristos străbate conştiinţa morală, aceasta se transformă în lumină ce conturează ţelul, care premerge luminând voinţei hristificate şi plăsmuieşte imaginea de viitor a omului nou. În această lumină, Eul hristificat – sau adevăratul Eu – posedă conştienţa de sine însăşi şi această conştienţă este cea datorită căreia omul învinge situaţia disperată în care se află Johannes în al doilea tablou din prima dramă. În conferinţa a zecea din ciclul ***Omul în lumina ocultismului, a teosofiei şi a filosofiei***, Rudolf Steiner spune:

„Cu toate că această întâlnire produce o impresie teribilă, ea permite – ca să spunem aşa – să înţelegem ce anume poate fi Hristos: o consolare, o speranţă. Fiindcă în locul morţii, în locul corpului uman distrus intervine altceva, ceva ce ne dă certitudinea că Eul nostru poate fi menţinut. Acesta este însuşi Hristos".

În tabloul al doilea, Johannes nu ajunge la această consolare totală, aşa cum poate fi dobândită prin contemplarea lui Hristos. Dar, în situaţia sa disperată, el nu rămâne cu totul părăsit. Maria se apropie de el şi, cu toate că şi ea şi-a pierdut siguranţa de viaţă, poate să-i limpezească puţin starea în care se află, spunându-i:

„'nainte ca fiinţa adevărului să ţi se revele
Va fi nevoie să treci prin toate spaimele
Ce pot să se nască din iluzie.
Aşa vorbeşte steaua ta".

În legătură cu semnificaţia stelei unui om, Rudolf Steiner spune în conferinţa a şasea din ciclul privitor la Evanghelia lui Matei:

„Chiar în lumea exterioară, filologia arată că, într-adevăr, cuvântul «stea» a fost folosit în timpurile vechi ca nume pentru individualitatea umană".

Astfel, Maria îi aminteşte lui Johannes de individualitatea lui, de Eul său, îi spune ce anume îi revelează acest Eu. El însuşi nu îşi aude Eul şi crede chiar că acest Eu este mort; totuşi spune:

„Eram fiecare din ei,
Doar pentru mine însumi murisem.
Şi ar trebui să pot crede
Că obârşia fiinţei este neantul,
De aş nutri speranţa

Că din neant, în mine,
S-ar putea naşte vreodată un om".

Johannes trece aici printr-un fel de vieţuire interioară a morţii. În timpurile mai vechi, în cursul iniţierii trebuia parcursă o vieţuire mai mult exterioară a morţii. În vechiul Egipt, candidatul la iniţiere era culcat într-un sarcofag sau mormânt şi, sub influenţa magică a hierofantelui, el vieţuia, dacă fusese pregătit corect, de-a lungul unei întinse perioade de încercări, ceva ca o stare de moarte. În acea epocă nu se degaja din corpul fizic numai corpul astral şi Eul, ci, în cea mai mare parte, şi corpul eteric. Astfel, neofitul putea pătrunde în lumea spirituală şi – în această stare – făcea experienţe despre care îşi amintea mai târziu, la trezire. La deşteptare, el primea un nume nou. Omul actual nu ar mai putea suporta acest procedeu, dar fiecare discipol trebuie să treacă o dată prin moartea sufletească interioară, aşa cum a trecut Johannes. Personalităţi ca Goethe şi Jakob Böhme au făcut cu siguranţă experienţe asemănătoare. Goethe spune în *Maxime în proză*: „Omul trebuie să moară ca individ pentru a retrăi iar ca personalitate superioară". El exprimă ceva similar în maxima citată adeseori:

„Şi cât timp nu ai trecut
Prin acest: mori şi devino,
Nu eşti pe Pământul întunecat
Decât un oaspete trist".

Jakob Böhme spune:

„Cel care nu moare înainte de a muri,
Moare cu totul atunci când moare".

Rudolf Steiner

POARTA INIŢIERII

GA 14

Comentarii ale lui Hugo Reimann pe baza notelor Mathildei Scholl

(Tablourile III, IV, V)

TABLOUL TREI

Prin vieţuirea interioară a morţii, Johannes este pregătit peutru o nouă încercare, care se apropie de el în camera de meditaţie, în prezenţa lui Benedictus şi a Mariei. În tabloul trei, întâlnim mai întâi pe Maria care îi aduce lui Benedictus copilul pe care ea l-a crescut şi căruia el îi dă cuvintele pe care trebuie să le spună înainte de a adormi. Copilul este apoi condus afară şi Maria vorbeşte cu Benedictus despre destinul acestui copil şi despre legătura sa personală cu el. Ea arată că acest copil s-a dezvoltat la început într-un mod remarcabil datorită influenţelor de care a avut parte, pornind de la cunoaşterea spirituală. Povesteşte cum s-a trezit în acest copil iubirea faţă de ea; dar, ca urmare a unei împrejurări exterioare, o mare transformare a intervenit atunci când a întâlnit-o pe Theodora. Într-o zi în care Theodora a fost cuprinsă de o stare de extaz, iar copilul a văzut strălucirea care pâlpâia în ochii ei, a fost profund cutremurat. În spaima sa, el s-a îndreptat spre Maria şi de atunci i-a dăruit o iubire caldă şi conştientă. Dar, începând din acel moment, bogăţiile de înţelepciune comunicate de Benedictus şi-au pierdut eficacitatea şi multe roade deja coapte s-au veştejit. Acest lucru a devenit pentru Maria o adevărată enigmă – de ce ea acţionează paralizant tocmai în acei oameni cu care este legată prin iubire, aşa cum s-a întâmplat deja cu Johannes? Această enigmă devine pentru ea o problemă vitală, care o umple de spaimă şi pe care i-o pune acum lui Benedictus. Benedictus îi explică Mariei că suferinţele ei fac parte dintr-un nod de destin în care se înnoadă acţiunile zeilor şi viaţa oamenilor. El îi revelează că, prin pregătirea în cursul multor vieţi pământeşti, ea a fost aleasă ca mediator pentru o fiinţă divină care trebuia să obţină prin intermediul lumii noastre umane forţă de acţiune. El îi poate da astfel răspunsul la această întrebare-enigmă a vieţii ei:

„Şi-acum înţelegi că fiinţa ta
Trebuie să se schimbe în contrariul ei
Când ea se revarsă din tine în altă fiinţă.
În tine spiritul acţionează în tot ce
În fiinţa omului
Poate coace roade pentru eternitate.
El trebuie de-aceea să nimicească multe,
Ce doar împărăţiei vremelnicului se cuvin să-i aparţină.
Dar jertfele sale aduse morţii
Sunt seminţele nemuririi.
Pentru viaţa superioară trebuie să crească
Ce înfloreşte din moartea celor inferioare".

Cuvintele lui Benedictus acţionează în aşa fel încât Maria este smulsă din învelişurile ei corporale. Pentru o clipă ea trece printr-un fel de experienţă a morţii care apare ca atare chiar şi exterior. Johannes vede cum lumina din ochii ei păleşte şi corpul îi devine rigid. Simte cum mâna ei se răceşte; el spune: „este ca moartă". Dar atunci buzele Mariei se redeschid şi gura ei începe să articuleze cu violenţă blesteme la adresa lui Benedictus. Acum Johannes trebuie să se confrunte cu cea mai grea încercare. Dacă în acel moment el nu ar fi recunoscut că o fiinţă rea vorbea prin gura Mariei, în timp ce ea îşi părăsise corpul, ar fi rezultat de aici cel mai funest efect pentru dezvoltarea sa. Este ceea ce spune Rudolf Steiner în legătură cu acest subiect în ciclul ***Misterul biblic al Genezei***:

„Trebuia să se arate nu cum un om se ridică la iniţiere, ci cum întreaga făptură individuală a lui Johannes Thomasius se putea apropia – din condiţiile proprii – de poarta cunoaşterii. Şi ar fi o greşeală dacă cineva ar crede că ar putea înfăţişa întâmplarea arătată în camera de meditaţie – ridicarea Mariei din corpul pământesc în Devachan –, că ar putea înfăţişa toate acestea ca un fenomen general valabil. Acest fapt este absolut real, spiritual real; este faptul prin care chiar o personalitate ca Johannes Thomasius putea primi impulsul de a se înălţa în lumile spirituale. – Şi aş dori să vă atrag atenţia asupra clipei în care se arată că numai atunci când sufletul a găsit deja forţa de a depăşi iluziile obişnuite, numai atunci el se confruntă cu posibilitatea unor mari iluzii. Presupuneţi că Johannes Thomasius nu ar fi fost în stare să îşi dea seama – cu toate că nu o face în deplină conştienţă, ci împins de un ochi interior – că făptura umană care rămâne în camera de meditaţie şi care îl blestemă pe hierofante nu mai conţine aceeaşi individualitate căreia el trebuie să-i urmeze; presupuneţi că hierofantele sau Johannes Thomasius ar fi putut avea o secundă de tulburare. Atunci ar fi devenit imposibil, pentru un timp incomensurabil, ca Johannes Thomasius să continue în vreun fel calea cunoaşterii. În acea clipă totul ar fi fost oprit şi nu numai pentru Johannes Thomasius, ci şi pentru hierofantele care n-ar fi fost în stare să dezvolte în Johannes forţa de a depăşi această probă. Hierofantele ar fi trebuit să-şi părăsească funcţia sa şi perioade imense de timp ar fi fost pierdute pentru evoluţia lui Johannes".

Pentru că Johannes a recunoscut că nu Maria este cea care vorbeşte prin învelişul corpului ei, el câştigă posibilitatea să o urmeze în lumea spirituală. Atunci când un om vrea să trăiască conştient în lumea spirituală, este necesar ca el să găsească acolo ceva ce a cunoscut deja pe planul fizic. În legătură cu aceasta, Rudolf Steiner spune în aceeaşi conferinţă:

„Trebuie să iei cu tine dincolo, în cealaltă lume, ceva şi acolo să-l contempli din nou ca să ai garanţia adevărului. Nu ai această garanţie pentru lumea spirituală decât dacă ai dobândit deja, în lumea de aici, un puternic punct de sprijin, care îţi dă certitudinea realităţii. Reprezentarea dramatică a trebuit să arate că, pe planul fizic, Johannes Thomasius nu s-a unit cu Maria numai prin afecţiunea sa, prin

pasionalitate, ei şi prin adâncul inimii lui, aşa încât în această legătură vieţuieşte ceva spiritual pe planul fizic. De aceea, tocmai asta putea fi acel centru de greutate prin care obţii certitudinea pentru tot ce există în lumea spirituală".

Într-un tablou ulterior, vedem cum Johannes se orientează în lumea spirituală datorită Mariei. Între timp asistăm la alte scene, pentru că Johannes mai trebuie să treacă prin multe încercări până o va întâlni pe Maria în lumea spirituală. Toate acestea sunt vieţuite într-un timp mult mai scurt decât pe scenă, pentru că, în domeniile în care pătrunde acum Johannes, clipa se dilată peste trecut şi peste viitor. După scurgerea normală a timpului, scena din Devachan ar fi trebuit să se lege imediat cu vieţuirea din camera de meditaţie, în care Maria este răpită din corpul ei şi Johannes o urmează în lumea spirituală. El este în stare să o urmeze pentru că a depăşit încercările prin care trebuia să treacă, dintre care ultima a fost cea mai grea. Benedictus îi spune:

„Tu ţi-ai păstrat Sinea, fiul meu,
Când forţa înalturilor te-a zguduit
Şi când puterile spiritului
De groază te-au umplut.
Şi viguros şi-a croit drumul Sinea ta
Atunci când pieptul ţi-a fost răscolit de-ndoieli
Care-adâncurilor întunecate voiau să te predea.
Tu eşti adevăratul meu discipol
Abia din ceasul grav
În care erai gata să te-ndoieşti de tine,
În care te credeai tu însuţi pierdut
Şi când forţa din tine te-a ajutat să birui".

Forţa din Johannes, forţa-Eu a sa l-a susţinut, cu toate că el nu a fost încă pe deplin conştient de Eul său adevărat şi, ca urmare, nu a putut contempla forma lui Hristos reînviat atunci când, în momentul vieţuirii interioare a morţii, s-a văzut ca un balaur sălbatic. Dar forţa interioară l-a ajutat să depăşească toate probele, încât – cu ajutorul Mariei – va putea trăi conştient în lumea spirituală. Această forţă interioară a dezvoltat-o datorită bogăţiilor de înţelepciune pe care i le-a împărtăşit Benedictus. Aici, credinţa nu ar fi fost suficientă. Benedictus spune:

„Am putut să-ţi dau comori de-nţelepciune
Şi ele ţi-au dat puterea
Să te susţii pe tine însuţi
Când chiar tu însuţi nu mai credeai în tine.
Iar înţelepciunea
Pe care-ai dobândit-o
Ţi-a fost mai devotată decât credinţa
Care ţi-a fost dăruită".

După ce i-a amintit lui Johannes prin ce forţă interioară a putut învinge probele, Benedictus îi dă cuvintele care trebuie să-i arate direcţia spre domeniul spiritului, unde o va găsi pe Maria. El spune:

„Aprinde-ţi toată puterea sufletului tău
De la cuvintele-acestea care, prin gura mea,
Îţi dau cheia spre înălţimi.
Te vor călăuzi chiar şi atunci
Când nu te va mai conduce nimic
Din ceea ce ochii fizici mai pot să perceapă.
Primeşte-le deci cu inima toată".

El i-a dat apoi cuvintele care trebuiau să constituie pentru Johannes cheia lumii spirituale:

„Fiinţa urzindă-a luminii, ea radiază
Prin ale spaţiului întinderi,
Existenţă lumii dăruind.
Şi harul iubirii, el încălzeşte
Şirul vremilor,
Chemând la revelare întregul Univers.
Iar solii spiritului, ei unesc
Fiinţa urzindă-a luminii
Cu-a sufletului revelaţie;
Şi dacă omul poate uni cu-aceste două
Propria-i Sine,
Trăieşte-atunci în înălţimile spirituale".

Această cheie a lumilor spirituale, aşa cum este dată prin aceste cuvinte, are o profundă semnificaţie. În timpurile străvechi, cei care urmau să fie iniţiaţi primeau uneori puternice simboluri, ca de pildă Pecetea lui Solomon, pe care o luau cu ei pe drumul către lumea spirituală. În epoca noastră, în general, n-ar fi corect să se ajungă la lumea spirituală prin simboluri, deşi aceste simboluri mai pot fi încă un ajutor pentru mulţi oameni. În cuvintele date aici este cuprinsă însăşi cheia. În legătură cu aceste cuvinte, Rudolf Steiner spune în conferinţa privitoare la Misteriul rosicrucian:

„În cuvintele care v-au fost citite trebuie să vedeţi o taină a cuvintelor. Ce se are aici în vedere nu poate fi descris simplu ca multe altele. În aceste rânduri, forţe cosmice sălăşluiesc până în sonorităţi. Ele nu pot fi deloc schimbate. Aceste cuvinte sunt de fapt o *deschidere* a porţii lumii spirituale".

Dar dacă cercetăm care este în fiecare om cheia spre lumea spirituală, vom găsi observaţii lămuritoare în ciclul ***Minunile lumii, încercările sufletului, manifestările spiritului****, unde Rudolf Steiner spune:

„Acel lucru în care este învelită entitatea propriu-zisă a omului s-a transformat. Aceste trei învelişuri s-au schimbat complet în cursul evoluţiei, începând cu epoca atlanteană până în zilele noastre. Şi acum ne punem întrebarea: care este factorul eare a acţionat, care a transformat aceste învelişuri? Acest factor care a împins, care a impulsionat spre metamorfoza învelişurilor trebuie căutat în special în corpul

eteric. Corpul eteric uman este cel care învigorează, cel activ propriu-zis. El a făcut corpul fizic mai dens, el a transformat şi corpul astral. Aceste trei corpuri... sunt într-o vie interacţiune, iar învelişul cel mai important, cel mai activ în această devenire istorică a omului este corpul eteric... În corpul eteric trebuie căutate forţele ce acţionează de fapt aici, în special cele ale lui Eros şi ale Demetrei. Ele sunt trimise de corpul eteric spre partea de sus, în corpul astral, şi spre partea de jos, în corpul fizic, aşa încât corpul eteric poate influenta la fel de bine şi corpul astral şi corpul fizic... În el sălăşluiesc, de fapt, fortele metamorfozării, dar şi el s-a modificat în egală măsură. La origini, el era astfel organizat încât omul nu a putut cunoaşte lumea aşa cum o cunoaşte astăzi; câud privea în lumea spirituală, graţie anticei clarvederi a Persefonei, el vedea acolo chiar imaginile fiinţelor spirituale. El vedea în jurul lui o întreagă lume de imagini. Aceste imagini sunt în realitate provocate prin forţele corpului astral, dar corpul astral nu ar putea să le vadă cât timp el nu se îndreaptă decât spre sine însuşi. El nu percepe imaginile când este întors numai spre sine. Aşa cum un om nu se vede pe sine când, nestingherit de vreo oglindă, merge înainte, tot atât de puţin ar percepe corpul astral imaginile produse de el dacă activitatea corpului astral nu ar fi reflectată în natura umană prin corpul eteric. Deci corpul eteric este cel care permite perceperea imaginilor provocate de corpul astral. Ce percepe omul din ceea ce se petrece în propriul corp astral este ceea ce îi oglindeşte corpul său eteric. Dacă nu am avea această reflectare a tuturor evenimentelor astrale interioare datorită corpului eteric, atunci tot ce realizează corpul astral ar fi, desigur, prezent în noi, dar omul n-ar putea să perceapă asta. De aceea, întreaga imagine despre Cosmos pe care şi-o poate face omul, întregul conţinut al conştienţei sale, este o oglindire din corpul său eteric. De corpul eteric depinde, de fapt, ca omul să ştie ceva despre lume. Asta depindea de corpul eteric şi în epoca veche a clarvederii, iar tot ce ştim astăzi despre Cosmos depinde tot de reflectarea activităţii astrale în corpul eteric al omului. Deci ce anume sălăşluieşte în forţele corpului eteric? În forţele corpului eteric sălăşluieşte faptul că prin el avem însăşi cheia cunoaşterii lumii. Dacă nu ar fi aşa, tot ceea ce determină lumea în corpul nostru astral nu ar putea deschide o uşă spre cunoaşterea lumii. Cheia cunoaşterii lumii se află în corpul eteric. Şi toate lucrurile despre care se vorbeşte în locurile importante din dramele rosicruciene se află, de asemenea, în corpul nostru eteric." (Conferinţa II).

* ***Minunile lumii, încercările sufletului, manifestările spiritului***, GA 129

Forţele corpului eteric sunt prezentate aici ca fiind cheia întregii cunoaşteri a lumii fizice şi a celei spirituale. Această cheie trebuie să fie făurită cu substanţele eterice active în corpul eteric. Distingem patru feluri de eter: eterul luminii, eterul căldurii, eterul chimic şi eterul vieţii. Aceste eteruri s-au format pe parcursul evoluţiei şi au fost date şi omului. Atunci când Soarele s-a despărţit de Pământ, anumite forţe eterice mai înalte au părăsit Pământul şi au rămas pe Soare până când, datorită lui Hristos, au fost din nou implantate în omenirea pământească; şi astfel, începând de atunci, ele acţionează din nou pe Pământ şi pot transforma treptat substanţa eterică a Pământului. Forţele eterice superioare ale lui Hristos se unesc în primul rând cu forţele de compasiune ale omului, fiindcă – aşa cum s-a spus mai sus – din aceste forţe îşi făureşte Hristos corpul său eteric. Astfel, prin Hristos, Soarele spiritual a început să se unească din nou cu Pământul; şi cu cât oamenii se vor uni mai mult cu forţa hristică, cu atât mai mult forţele eterice ale Pământului se vor uni treptat-treptat cu cele ale Soarelui. Aceste forţe ale eterurilor sunt stimulate prin cuvintele pe care Benedictus i le dă lui Johannes drept cheie a lumii spirituaie. Prin aceste cuvinte, fiinţa discipolului spiritual este îndrumată spre fiinţa eterului luminii, care ţese, care radiază prin întinderile spaţiului şi umple lumea cu fiinţare. El este îndrumat spre eterul căldurii, în care se revelează forţa activă cea mai intimă a Fiinţei divine, sub forma forţei de sacrificiu – iubire. Dacă observăm că eterul chimic provoacă nunta substanţelor şi că eterul vieţii supune procesului de viaţă substanţele pregătite chimic, atunci putem recunoaşte că tocmai acţiunea acestor două feluri de eteruri este indicată în „cuvintele-cheie".

Forţele eterice sunt înfăţişate aici ca ceva care este în egală măsură de esenţa naturii, cat şi spiritualizat şi însufleţit. Vedem astfel că devenirea naturii este legată de fiinţa sufletească spirituală a omului. Conştienţa acestei legături s-a pierdut de mult pentru omul actual. În conştienţa actuală obişnuită, viaţa naturii pare total despărţită de ceea ce se petrece în sufletul şi în spiritul omului. Forţele eterice participă la aceste două aspecte – al omului şi al lumii – aparent separate. În om, ele mijlocesc între corpul fizic şi fiinţa spiritual-sufletească a omului care acţionează prin intermediul corpului astral; în Cosmos, ele mijlocesc între viaţa naturii şi sufletul şi spiritul Cosmosului. În ciclul ***Manifestările karmei***, Rudolf Steiner a indicat astfel raporturile dintre lumină şi materia răspândită în spaţiu:

„Există într-adevăr o stare de disoluţie a oricărei materii, pe care investigaţia clarvăzătoare o poate atinge, în care toată materia se prezintă asemănător; numai că ceea ce apare aici nu mai este materie, ci este ceva ce se află dincolo de materiile specializate care ne înconjoară. Fiecare materie distinctă este o condensare, o densificare a acestei „materii fundamentale" (dar aceasta nu mai este materie), fie că ar fi aur, argint sau orice altă materie. Există deci o esenţă fundamentală a existenţei noastre pământeşti materiale, din care a apărut orice materie prin densificare. Dacă se pune întrebarea: ce este în fond această esenţă fundamentală a existenţei noastre pământeşti, ştiinţa spiritului răspunde: orice materie de pe Pământ este lumină condensată! Nu există nimic în lumea materială care să nu fie lumină condensată sub o formă oarecare" (Conferinţa X).

În legătură cu raportul dintre natura sufletescului şi a iubirii, el spune:

„Să abordăm acum cealaltă întrebare: care este natura sufletescului? Dacă am cerceta în mod asemănător, cu mijloace ale ştiinţei spiritului, partea substanţială, adevărata fiinţă fundamentală a sufletescului, atunci ni s-ar arăta că – aşa cum orice este material e doar lumină condensată – toate fenomenele sufleteşti de pe Pământ, atât de diverse, ne apar ca modificări, ca metamorfozări nenumărate a ceea ce trebuie să fie numit, dacă pricepem cu adevărat semnificaţia fundamentală a acestui cuvânt: iubire. Şi fiecare impuls cu caracter sufletesc este, oriunde ar apărea, un fel de iubire modificată. Şi dacă la om interiorul şi exteriorul sunt oarecum îmbucate, întrepătrunse, atunci corporalitatea sa exterioară este ţesută din lumină, iar sufletescul său interior este ţesut într-un mod spiritual din iubire. Lumina şi iubirea se regăsesc, de fapt, în toate fenomenele existenţei noastre pământeşti, întreţesute oarecum una în alta. Cel care vrea să cunoască lucrurile din punctul de vedere spiritual-ştiinţific îşi pune înainte de toate această întrebare: cum se întreţes între ele lumina şi iubirea, şi în ce măsură?"

În legătură cu anumite fiinţe care au întreţesut lumina cu iubirea, Rudolf Steiner spune în acelaşi context:

„Şi tocmai acum intervine un fapt, şi anume că pentru cele două elemente – lumină şi iubire – care altminteri ar sta, după marele mers al existenţei cosmice, unul lângă altul, trebuie să existe un mijlocitor care să întreţească un element în celălalt, lumina în iubire. Acesta trebuie să fie o putere care, să spunem aşa, nu are un interes deosebit în ce priveşte iubirea, care deci întreţese în elementul iubirii lumina; singurul interes pe care îl are este să dea luminii răspândirea maximă, care deci radiază în elementul iubirii lumina. O putere de acest fel nu poate fi o putere pământească, fiindcă Pământul este tocmai Cosmosul iubirii. Pământul are ca misiune să întreţească iubirea peste tot. Deci tot ceea ce este într-adevăr legat de existenţa pământească nu are nici un interes care să nu fie într-un fel sau altul atins de iubire. Un astfel de interes îl au însă entităţile luciferice; ele sunt cele care au rămas în urmă pe Lună, pe Cosmosul înţelepciunii. Ele au în mod special interesul să întreţească lumina în iubire. De aceea fiinţele luciferice sunt la lucru oriunde interiorul nostru, care de fapt este ţesut din iubire, intră într-o legătură oarecare cu lumina, în orice formă s-ar prezenta ea; şi lumina ne întâmpină în întreaga existenţă materială. De îndată ce intrăm oarecum în raport cu lumina, entităţile luciferice apar şi se infiltrează în iubire. Aşa a intrat omul în cursul întrupărilor sale în contact cu elementul luciferic: Lucifer s-a întreţesut cu elementul iubirii, încât în ceea ce este ţesut din elementul iubirii se îndeasă elementul luciferic; doar el poate aduce ceva ce nu lasă iubirea să fie doar o dăruire totală, ci ceva ce o pătrunde cu înţelepciune încât ea devine o

iubire care este străbătută din adâncul cel mai profund cu înţelepciune. Fără această înţelepciune, iubirea ar fi o forţă naturală pentru care omul nu ar putea fi responsabil. Astfel însă iubirea devine prin excelenţă forţa-Eu în care se revarsă elementul luciferic, care nu există în mod normal decât în materia exterioară" (Conferinţa X).

Datorită influenţei luciferice, iubirea – care era o forţă naturală activă – devine forţă-Eu. Iubirea se individualizează. Prin faptul că omul diferenţiază multiplele forme ale luminii condensate, acestea încep să-i stimuleze iubirea într-un mod diferenţiat. Iubirea devine condiţionată de obiectele exterioare. Ea nu mai este forţa care acţionează la fel în toate direcţiile, ci se uneşte cu obiectele izolate ale lumii spaţiale. Astfel forţa de iubire a fiinţei sufleteşti umane se poate extinde în diferite sfere, legate de diversele domenii ale existenţei materiale. Din acest motiv, uu om poate vedea că sferele sale de interes sunt ameninţate de interesele altor oameni, ceea ce duce la vrajbă şi la luptă. Iubirea oamenilor se limitează la sfere de interes tot mai înguste, până când, în cele din urmă, fiecare nu iubeşte decât ceea ce i-ar părea profitabil existenţei sale individuale. Acest fapt duce la duşmănia tuturor împotriva tuturor şi la războiul tuturor împotriva tuturor. În cele din urmă, ceea ce împinge în această direcţie este totuşi iubirea, care s-a fracţionat în lumea spaţiului în iubire obişnuită a existenţei proprii individuale a oricărei fiinţe care apare în spaţiu. În existenţa individuală, fiinţa sufletească a omului este înlănţuită de materie. Iubirea este amestecată cu lumina condensată până la materie. Rudolf Steiner spune în continuarea citatului de mai sus:

„Abia prin aceasta devine posibil ca interiorul nostru, căruia, în existenţa pământească, ar trebui să-i revină caracteristica iubirii în toată amploarea sa, să fie străbătut de cu totul altceva, ceva ce putem numi ca o acţiune a lui Lucifer, care sub acest aspect duce la o pătrundere a material-exteriorului, în aşa fel încât iubirea nu este întreţinută numai cu lumină, ci apare un fel de iubire care este impregnată de Lucifer. Luând în el elementul luciferic, omul amestecă în propria sa corporalitate existenţa materială cu un element sufletesc care, deşi ţesut din iubire, este în acelaşi timp impregnat de elementul luciferic".

Iubirea întreţesută cu elementul luciferic devine, ca egoism, forţa vieţii individuale, în care fiecare om se simte închis ca într-un cerc. Prin faptul că nu percepe în jur decât ce este material, el se vede pe sine fără nici o legătură cu celelalte fiinţe. Prin sentimentele sale, el nu trăieşte decât în sine însuşi. Prin voinţa sa se străduie doar pentru sine. Această existenţă închisă în sine poate fi sfărâmată dacă omul, când priveşte în lumea exterioară, nu se rezumă la percepţia comună, dacă presimte, prin uimire, cauze şi relaţii spirituale, dacă nu se trăieşte numai pe sine însuşi în simţire, ci resimte compasiune faţă de celelalte fiinţe, dacă voinţa sa încetează să se străduie pentru sine şi se lasă condusă de conştiinţă. Când cercul existenţei individuale închis în sine însuşi este astfel sfărâmat, ceva nou se poate uni cu el. Acestui nou element i se opune forţa-Eu, care acţionează ca egoism. Omul se teme că îşi pierde Eul atunci când se dăruie cu totul la ceea ce încearcă să pătrundă în el prin uimire, compasiune şi conştiinţă. Dar el poate treptat să ajungă şi să resimtă prin aceasta tot mai mult fiinţa sa reală, să nu mai permită egoismului şi manifestărilor lui să domnească drept manifestare a Eului lui adevărat, cu toate că acest lucru nu este deloc uşor, Apoi se naşte în el dorul de a da realitate adevăratului său Eu, unindu-se cu ceea ce presimte prin uimire, cu ceea ce resimte prin compasiune şi cu ceea ce percepe în conştiinţă. Atunci când se produce această unire, conştiinţa nu reprezintă decât ţelurile propriei străduanii; compasiunea pasivă devine o forţă de iubire activă care se eliberează de cătuşele existenţei sale limitate în spaţiu, iar uimirea care se naşte în contact cu lumea exterioară se transformă în vedere a lumii spirituale. Pentru aceasta este însă necesar ca iubirea dezinteresată să înlocuiască iubirea de sine şi să devină forţă-Eu adevărată. Atunci omul poate să cunune Sinea sa proprie cu ceea ce au realizat fiinţele luciferice unind lumina cu iubirea. Toate aceste evenimente sunt în legătură cu cuvintele pe care Benedictus i le dă lui Johannes drept cheie spre lumea spirituală. Atunci când pătrundem esenţa luminii şi a căldurii nu ajungem numai la eter şi la forţele eterice, ci ajungem şi la arierplanurile spirituale şi la entităţile creatoare. Despre modul cum acţionează acestea în lumină şi căldură, Rudolf Steiner spune în ciclul ***Mituri şi Misterii egiptene***:

„Cu fiecare rază de Soare curge spre Pământ forţa entităţilor mai înalte, care locuiesc în Soare, iar cu lumina razei de Soare coboară plutind spre Pământ însăşi forţa iubirii, aceeaşi forţă care aici curge de la om la om, de la inimă la inimă. Soarele n-ar putea niciodată să trimită spre Pământ numai lumina fizică; sentimentul cel mai arzător al iubirii există, dar invizibil, în lumina solară. O dată cu el, curg spre Pământ forţele Tronurilor, Serafimilor, Heruvimilor şi ale întregii ierarhii a entităţilor superioare care locuiesc în Soare şi care au nevoie de alt corp decât corpul de lumină". (Conferinţa V)

Astfel acţionează în Cosmos fiinţele ierarhiilor, în lumina pură şi în căldura pură, iar prin toate ierarhiile acţionează Hristos. Atunci când se uneşte cu fiinţa intimă a unui om, el acţionează ca adevăratul lui Eu, atât din căldură pură, cât şi din lumină pură. Elementul cosmic devine elementul general-uman. Pe acest general-uman se fundamentează rosicrucianismul adevărat exprimat în această dramă. În legătură cu raportul luminii şi al căldurii cu ceea ce este general-uman şi cu rosicrucianismul, Rudolf Steiner spune în ciclul ***De la Iisus la Hristos****:

„Este important, pentru tot ce se fondează pe principiile rosicruciene, ca meditaţiile, concentrările etc. să nu fie orientate spre ceva ce nu poate fi decât dogmă, ci spre tot ce este general-*uman*... O privire în Universul mare – spunem noi, admirând revelaţiile luminii în Soarele de amiază şi simţind că ceea ce vede din lumină ochiul nostru este doar vălul exterior al luminii, revelaţia exterioară sau, cum se spune în esoterismul creştin, gloria luminii – şi apoi o dăruire faţă de gândul că în spatele luminii senzoriale exterioare trebuie să fie ascuns cu totul altceva: acesta este general-umanul. A gândi, a privi lumina răspândită prin spaţiul universal – şi apoi fiindu-ţi clar că în acest element al luminii care se răspândeşte trebuie să trăiască ceva spiritual care ţese această pânză a luminii prin spaţiu –, a te concentra asupra acestui gând, a trăi în acest gând, este ceva în întregime general-uman care nu este introdus printr-o dogmă, ci printr-un simţământ general. Sau mai departe: a simţi căldura naturii, a simţi cum prin Cosmos, o dată cu căldura, unduieşte ceva în care este spirit; şi apoi – prin anumite afinităţi din propriul nostru organism cu simţămintele sentimentelor de iubire – a te concentra asupra gândului: cum poate să fie căldura spirituală, cum trăieşte ea pulsând prin Cosmos; apoi, adâncindu-ne în ce putem învăţa din intuiţiile ce ne sunt date prin disciplina ocultă modernă şi sfătuindu-ne mai pe urmă cu cei care ştiu ceva în acest domeniu – cum te poţi concentra în mod corect asupra gândurilor, a gândurilor lumii care sunt gânduri cosmice; şi mai departe: înnobilarea, limpezirea simţămintelor morale prin care ajungem la înţelegerea faptului că ceea ce simţim în domeniul moral este realitate – prin care putem depăşi prejudecata că simţămintele noastre morale ar fi ceva trecător – fiindu-ne deci clar: ceea ce simţim acum, asta trăieşte în continuare ca specific moral, ca entitate morală... Atunci omul resimte responsabilitatea de a se şti implicat în lume împreună cu ceea ce sunt sentimentele sale morale. Întreaga viaţă esoterică este în fond orientată pe un astfel de general-uman." (Conferinţa II).

* ***De la Iisus la Hristos***, GA 131

TABLOUL PATRU

Tot ceea ce a spus Rudolf Steiner despre lumină şi căldură ne poate ajuta să înţelegem mai bine forţa activă conţinută în cuvintele pe care Benedictus i le-a dat lui Johannes ca o cheie a lumii spirituale. Dar înainte ca Johannes să ajungă în lumea spirituală, el trebuie să treacă totuşi prin lumea astrală. Acest lucru este înfăţişat în tabloul patru al dramei. Cu privire la aceasta, Rudolf Steiner spune în conferinţa despre Misteriul rosicrucian:

„În tabloul patru aveţi o reprezentare a lumii astrale, aşa cum trebuie să o resimtă iar Johannes Thomasius, conform predispoziţiei sale

individuale aparte. Nu este o descriere generală a lumii astrale, o zugrăvire pe bază de exemple a acelei lumi, aşa cum trebuie să o vieţuiască Johannes Thomasius. Această lume astrală este altfel decât cea fizică. Acolo poţi să întâlneşti un om şi să-l vezi cum era el în urmă cu mai multe decenii; sau să vezi un tânăr aşa cum va fi el în viitor. Acestea toate sunt realităţi. În sufletul dumneavoastră sunteţi şi azi acelaşi copil care aţi fost la vârsta de trei ani. Ceea ce vedeţi în lumea astrală nu este deloc ceea ce arată cuiva imaginea exterioară fizică. Imaginea fizică a omului ascunde în fiecare clipă ceea ce a fost îndreptăţit mai înainte şi ceea ce va fi îndreptăţit după aceea. În lumea astrală, privirea trebuie înainte de toate să acţioneze astfel încât să învingi prima maya a lumii seuzoriale şi să pătrunzi cu înţelegerea timpul în forţa lui de iluzionare. De aceea, pe profesorul Capesius, pe care l-a cunoscut în planul fizic, Johannes îl vede în lumea astrală aşa cum era tânăr; iar pe cel pe care în planul fizic l-a cunoscut drept Strader, îl vede aşa cum va arăta ca bătrân. Ce semnifică asta? Johannes Thomasius îl cunoaşte pe Strader aşa cum este în lumea sensibilă, cu forţele pe care le are acum în sufletul lui în planul fizic. În el este însă şi predispoziţia pentru ce va deveni peste câteva decenii. Trebuie să cunoşti acest lucru când vrei să recunoşti un om – Timpul trebuie deci să se «desfacă». «Timpul» este cu adevărat o noţiune foarte elastică atunci când ai ajuns în lumile superioare. Johannes Thomasius îi cunoaşte din lumea fizică pe Capesius bătrân şi pe Strader tânăr. În lumea astrală, ei stau acum unul lângă altul – Capesius tânăr şi Strader bătrân. Asta nu înseamnă că timpul s-a dilatat – să zicem – înainte şi înapoi, ci că unul este arătat la tinereţea sa, altul la bătrâneţe. Este un fapt cu totul real."

În lumea astrală, Johannes întâlneşte mai întâi pe Lucifer şi Ahriman. Toţi cei care vor să intre în lumea spirituală întâlnesc aceste două fiinţe. Lucifer l-a ajutat pe om să ajungă la voinţa proprie, voalându-i raportul spiritual al sufletului cu lumile spiritual-divine. Ahriman acţionează în lumina condensată a lumii materiale şi vrea să-l retină pe om în materie, promiţându-i un teren ferm şi stabil pentru fiinţa proprie. La acestea se referă toate cuvintele pe care le rostesc aici Lucifer şi Ahriman. Johannes este destul de pregătit pentru a recunoaşte în ei entităţile despre care i-a vorbit Benedictus, spunându-i că le-ar putea întâlni la pragul lumii sufletelor. Apare apoi Spiritul elementelor, cu Capesius şi Strader. În legătură cu ceea ce vieţuieşte Johatmes în acest moment, Rudolf Steiner spune în ciclul ***Misterul biblic al Genezei***:

„Ceea ce vedeţi în scenele următoare – şi ceea ce am urmărit să înfăţişez într-o formă spiritual-realistă – reprezintă ceea ce simte cel care se înalţă treptat în lumile superioare, ca o reflectare a sentimentelor pe care le-a vieţuit la început în sufletul său şi care este adevărată, cu toate că cel care le vieţuieşte nu poate să ştie încă pe deplin cât este de adevărat acest lucru. Omul este condus la început să vadă cum timpul în care trăim noi, oamenii fizici, este – în ce priveşte cauzele şi efectele sale – mereu învecinat cu altceva. Acolo nu mai vezi acel unic fragment pe care ni-l prezintă lumea senzorială, dar înveţi să înţelegi că ceea ce ne apare în faţa ochilor în lumea senzorială nu este prin aceasta decât expresia a ceva spiritual. De aceea Johannes vede cu ochii lui spirituali pe omul care s-a îndreptat spre el mai întâi pe planul fizic, pe Capesius; şi nu îl vede aşa cum este el acum, ci cum era cu câteva decenii în urmă, un om tânăr. Şi îl vede pe celălalt, pe Strader, nu sub chipul său actual, ci îl vede profetic, aşa cum va trebui să devină dacă se dezvoltă în continuare în acelaşi fel cum o făcea pe planul fizic. Nu înţelegem în mod real importanţa clipei decât dacă o dilatăm dincolo de prezent, în trecut şi în viitor. Atunci ne apare modul cum sunt legate toate evenimentele prezentului prin legături spirituale; atunci se apropie de noi lumea spirituală, această lume spirituală cu care omul este mereu în relaţie, cu toate că nu e în stare să o înţeleagă cu raţiunea sa fizic-exterioară şi cu simţurile sale fizic-exterioare" (Conferinţa Introductivă).

Aşadar, prin Capesius şi Strader i se revelează lui Johannes faptul că gândirea şi vorbele oamenilor acţionează în lumea astrală. În conferinţa asupra Misteriului rosicrucian, Rudolf Steiner spune:

„Dar de aceasta se leagă şi altceva... şi anume faptul că ceva rău nu este vieţuit în suflet nepedepsit – de pildă dacă gândim ceva rău sau numai nedrept, asta radiază până în profunzimile lumii şi se reflectă din nou – şi că în ce priveşte vieţuirile noastre sufleteşti suntem într-o legătură cu forţele elementare ale naturii. Asta nu este o imagine; în sens ocult este o realitate când de pildă Capesius este condus în faţa «Spiritului elementelor», care conduce pe fiecare om în existenţa sa. Este riguros exact faptul că aici Capesius se află şi în faţa a ceea ce este legat cu acest Spirit al elementelor. Legat de aceasta este şi faptul că dacă vieţuim ceva, asta intră în relaţie cu puterile elementare ale naturii. Aici i se arată lui Johannes Thomasius că, în adâncul sufletului, atât Capesius cât şi Strader pot provoca forţele opuse ale elementelor. De aceea celor vieţuite de ei în sufletele lor în mândrie sau orgoliu, în eroare sau în adevăr ori minciună le urmează fulger şi tunet în acea lume. În lumea fizică, ceea ce omul are în sufletul lui ca eroare sau minciună este ceva foarte ciudat. Iată de pildă un om; în sufletul lui trăiesc erori şi minciuni; în faţa noastră el stă poate cu totul nevinovat. Însă în clipa în care privirea astrală se îndreaptă spre el, ea vede în imagini furtunile zgomotoase ce nu se produc decât atunci când elementele pământului se dezluiţuie în modul cel mai violent".

De aici reiese că în lumea astrală legile naturale acţionează în strânsă legătură cu legile morale. Rudolf Steiner a explicat şi mai complet acest lucru în cartea ***O cale spre cunoaşterea de sine a omului***, unde scrie:

„Cu cât lucrurile pe care le parcurgi sunt mai spirituale, cu atât mai mult legile morale coincid cu ceea ce putem numi, pentru aceste lumi spirituale, legi naturale. În existenţa senzorială eşti conştient de faptul că pentru această existenţă se vorbeşte în sens figurat când se spune despre o acţiune rea că «arde» în suflet. Se ştie că arsura naturală este cu totul altceva. Această deosebire nu este valabilă şi în lumile suprasensibile. Ura sau invidia sunt acele forţe ce acţionează simultan, în aşa fel încât acţiunile care rezultă din ele pot fi descrise ca fenomene naturale ale acestor lumi. Ura sau invidia acţionează în aceste lumi în aşa fel încât fiinţa urâtă sau invidiată acţionează devastator, distrugător asupra celui care urăşte sau invidiază; iau astfel naştere procese de distrugere care prejudiciază fiinţa spirituală. Iubirea acţionează în lumile spirituale ca o radiaţie de căldură care creează şi încurajează".

Ca o fiinţă care ajută, care acţionează din iubire, aşa îi apare privirii lui Johannes în lumea spirituală Cealaltă Maria. Cuvintele lui Capesius şi Strader, care dezlănţuie tumultul elementelor, se transformă în ea în lumina ce luminează totul în jur. Ea spune:

„Doar dacă las mai întâi ca din fiinţa mea
Cuvintele voastre alte tonuri să capete,
Atunci se răspândesc peste lucrurile toate
Dimprejurul meu,
Şi limpezesc enigmele lor."

Ea le indică apoi lui Capesius şi Strader căile care duc la ţelul pe care ei îl caută din adâncul fiinţei lor. Ea spune:

„Sunt două căi.
De forţa mea-şi atinge apogeul,
Atunci, toate fiinţele domeniului meu
În frumuseţea cea mai sublimă vor străluci
[.....]
Şi dacă sufletul vostru se dăruie atunci
Desfătărilor pure ale fiinţei mele,

Voi veţi pluti pe aripile spiritului
În începuturile dintâi ale lumii".

Cealaltă Maria, a cărei fiinţă a apărut în lumea astrală, s-a desemnat pe ea însăşi ca fiind o reflectare, vizibilă simţurilor omeneşti, a fiinţei superioare pe care o caută ei. Prima cale se deschide deci atunci când forţa acestei fiinţe creşte până la plenitudine. Ce fel de forţă este totuşi asta? În tabloul întâi, Cealaltă Maria spune în legătură cu forţa fiinţei sale:

„Pe mine, un impuls lăuntric
M-a-mpins să îmi consacru restul vieţii
Ce mi-a mai rămas
Acelor oameni pe care destinul
I-a dus în nevoie
Şi în mizerie.
Şi-adesea am fost nevoită
Să ostoiesc mai mult durerile sufleteşti
Decât pe cele trupeşti".

Vedem astfel că activitatea de ajutorare a iubirii vizibilă pentru simţurile omeneşti este o reflectare a Înaltei entităţi spirituale care domneşte la obârşia lumilor. Atunci când această forţă a activităţii de ajutorare provenită din iubire creşte până la plenitudinea sa, ea poate conduce la obârşia lumilor. Ea îşi atinge plenitudinea când pătrunde nu numai sentimentul şi voinţa, ci şi gândirea. Omul poate atunci să ajungă conştient la izvoarele existenţei. Prin a doua cale, el ajunge acolo neconştient, atunci când lasă să domnească în el forţele naturale ale copilăriei.

Johannes nu ştie încă dacă ceea ce contemplă el în lumea astrală este iluzie sau realitate. Rudolf Steiner spune în ciclul 14*:

„Prima trezire la conştienţa clarvăzătoare este de aşa natură încât în primul moment nu ajungi deloc în contact cu entităţi exterioare. În acest fapt există o sursă de iluzii multiple pentru cei care, să zicem, graţie evoluţiei lor esoterice, obţin darul clarvederii. Dobândirea acestor forţe clarvăzătoare are loc în etape. Există o primă treaptă a clarvederii; aici se dezvoltă în om tot felul de lucruri; el vede multe în preajma sa. Dar s-ar înşela dacă ar fi imediat convins că ceea ce percepe acolo în jurul lui – să spunem deci în spaţiul spiritual – ar fi şi o realitate spirituală. Johannes Thomasius trece în Misteriul nostru rosicrucian prin acest stadiu de clarvedere astrală. Vă amintesc acele tablouri care apar în faţa sufletului lui Johannes Thomasius în momentul în care, meditând, se aşază în prim-planul scenei şi simte ridicându-se în sufletul său lumea spirituală. Atunci apar tablouri, iar primul este cel în care Spiritul elementelor îi prezintă în faţa sufletului imaginile entităţilor pe care el le cunoştea deja din viaţă... Acestea şi apoi alte tablouri trec prin faţa sufletului lui Johannes Thomasius. Sub aspect dramatic, aceasta se poate reprezenta doar dacă tablourile, care de fapt devin vii în suflet prin meditaţie, se desfăşoară pe scenă. Eroarea nu poate consta în faptul că Johannes Thomasius ia acestea drept o iluzie; el ar rătăci atunci cu totul drumul. Singura atitudine corectă în faţa acestor experienţe este să îşi spună că acum nu poate să ştie în ce măsură sunt iluzie sau realitate. El nu ştie dacă ceea ce se arată în imagini este o realitate exterioară spirituală – să zicem, dacă este ceva înscris în Cronica Akasha – sau dacă sinea proprie s-a extins până la această lume. Există două posibilităţi şi el trebuie să-şi păstreze convingerea că ambele pot fi adevărate. Ceea ce îi lipseşte încă este capacitatea care i-ar permite să facă distincţia între realitatea spirituală şi conştienţa imaginilor. Şi abia din momentul în care se instalează constienţa devachanică, în care Johannes vieţuieşte realitatea spirituală, în clipa în care, în Devachan, percepe realitatea spirituală a unei fiinţe pe care o cunoaşte în planul fizic – Maria –, numai din acel moment el va putea privi înapoi, deosebind realitatea de simpla conştientă de imagini" (Conferinţa VII).

* ***Misterul biblic al Genezei***

TABLOUL CINCI

În tabloul cinci al dramei ajungem la un eveniment impresionant din experienţele lui Johannes Thomasius. Dar, tocmai despre acest tablou, Rudolf Steiner spune că, în mare parte, nu este o experienţă reală ci o vieţuire-maya. În conferinţa privind Misteriul rosicrucian, el dă această explicaţie:

„În timp ce ceea ce resimte Johannes Thomasius în scena cu Capesius şi Strader, când îi vede la vârste diferite, este real, în tabloul cinci este descrisă o maya, o fata morgana a lumilor spirituale, care trebuie să se descarce asupra sufletului, prin care trebuie trecut. De aceea trebuie să consideraţi tabloul cinci ca ceva ce nu poate fi justificat decât prin faptul că în maya se amestecă şi realitatea. – Întreagă această scenă nu ar ajuta cu nimic evoluţia lui Johannes Thomasius dacă ea nu s-ar comporta faţă de experienţa astrală precum se raportează noţiunile şi ideile lumii fizice faţă de înţelegerea lumii noastre. Ceea ce este ştiinţa pentru lumea fizică este «maya templului» pentru lumea astrală. Aşa cum nu poţi mânca un concept, tot aşa nici maya templului nu poate fi considerată ca fiind ceva real, ceva înrădăcinat în lumea spirituată. Dar noţiunile trebuie să trăiască în lume pentru ca să apară înţelegerea lumii. Şi doar aşa poate pătrunde dintr-o altă lume ceea ce poate da iarăşi o limpezire profundă pentru Johannes Thomasius, prin faptul că el recunoaşte că un anumit nod se ţese în karma lumilor, că Felix Balde a văzut că nu trebuie să-şi îngroape bogăţiile sufletului într-un umblet solitar prin lume, ci că trebuie să le aducă la templu".

Deci, cu toate că tabloul cinci trebuie să fie considerat ca maya, el are totuşi o mare semnificaţie, în măsura în care uşurează înţelegerea experienţelor astrale, întocmai cum conceptele şi ideile uşurează înţelegerea lumii fizice. Maya templului arată, ca să spunem aşa, imaginea forţelor cosmice care acţionează în suflet. Cel care contemplă acest tablou în lumea astrală capătă certitudinea că există o lume superioară care se reflectă în lumea astrală aşa cum lumea astrală se reflectă în cea fizică. Acest tablou ne informează asupra realităţilor la care nu poţi încă să ajungi în lumea astrală, iar această informaţie ne slujeşte la orientarea în lumea astrală.

În fiecare om acţionează marile forţe ale existenţei: înţelepciune, iubire şi voinţă, ai căror reprezentanţi îi vedem acum în templu. De aceea, ceea ce se întâmplă acolo se poate întâmpla în fiecare om şi exprimă mersul evoluţiei omenrii. Benedictus este în templu reprezentantul înţelepciunii. Sub conducerea sa, Johanes Thomasius a ajuns la o anumită treaptă de dezvoltare. Dacă trebuie să-şi continue dezvoltarea, este nevoie să colaboreze şi celelalte forţe ale existenţei. După Benedictus vorbeşte Theodosius. El reprezintă forţa iubirii care uneşte lumi şi umple fiinţa cu existenţă. Aceasta este forţa iubirii cosmice din care au ieşit toate şi prin care totul se menţine. Theodosius spune: „Căldură să curgă în inima lui!" Căldura pe care o mijloceşte reprezentantul iubirii cosmice conţine forţele cosmice ale iubirii care nu au căzut în cătuşele materiei prin condensarea luminii în materie. Aceste forţe s-au retras de pe Pământ în momentul când Soarele s-a separat de Pământ. Datorită lui Hristos, ele s-au legat din nou cu Pământul şi, începând de atunci, pot curge în fiinţa cea mai intimă a omului. Când se produce acest lucru, omul ajunge să discearnă că el trebuie să jertfească iluzia propriei personalităţi, care trăieşte în iubirea de sine – în egoism. Din cuvintele lui Theodosius reiese apoi cum înţelepciunea şi iubirea lucrează împreună la iniţiere. Dacă forţa de înţelepciune ar acţiona singură, nefăcând decât să elibereze viziunea din somnul simţurilor, această viziune ar putea antrena omul să se îndoiască de sine dacă n-ar ajunge în acelaşi timp să se simtă pe sine însuşi ca spirit. Dar tocmai acest lucru îl realizează forţa iubirii. Cel care, prin forţa iubirii

spirituale, ajunge să sacrifice iluzia personalităţii sale bolnave, resimte, în forţa de sacrificiu, adevărata sa Sine ca pe un element spiritual în fiinţa sufletească. În acest fel, căldura forţei de iubire care înfăptuieşte acest sacrificiu trezeşte spiritul din fiinţa sufletească. Chiar dacă forţa înţelepciunii desprinde Eul de învelişurile corporale, încă nu se asigură vederea clară a lumii spiritului; o fiinţă sufletească neliniştită poate tulbura contemplarea spirituală şi o poate denatura; dar iubirea fondată în spirit îi dă sufletului siguranţa, calmul şi claritatea „pentru ca el să devină oglinda în care să fie contemplat ceea ce se petrece în lumea spiritului". Dacă înţelepciunea ajutată de iubire l-a condus astfel pe om la contemplarea spiritului, iubirea poate conduce şi mai departe, dându-i omului forţa de a se simţi pe sine însuşi ca spirit şi de a inspira substanţă de viaţă spirituală în facultatea de inspiraţie sau în auzirea cuvântului spiritual.

După ce Theodosius a manifestat forţa iubirii, Romanus lasă să vorbească prin el forţa voinţei cosmice. Dacă înţelepciunea şi iubirea l-au condus pe om să trăiască în spirit, voinţa cosmică îi poate acorda forţa de a acţiona în exterior din impulsuri spirituale. El primeşte aceste impulsuri prin puterile creatoare spirituale, spre care îl îndrumă forţa voinţei cosmice. Conştienţa impulsurilor de voinţă spiritual-divine omul o are în intuiţie. Astfel, ceea ce reprezintă Romanus în templu duce la o Intuiţie, ceea ce reprezintă Theodosius duce la Inspiraţie, iar ceea ce aduce Benedictus duce la Imaginaţie.

Acţiunea comună a celor trei forţe cosmice, a înţelepciunii, a iubirii şi a voinţei, este arătată aici în aşa fel încât prin ea este trezit spiritul individual; prin aceasta el poate primi în fiinţa sa individuală ceva din forţa cosmică a iubirii, devenind astfel în stare să folosească corect cele trei forţe cosmice din impulsul cel mai interior. Germenele acestei dezvoltări a spiritului individual a fost adus în omenire de către Hristos. În trecut, forţele cosmice de înţelepciune, de iubire şi de voinţă îl puteau conduce pe om numai din exterior, ele se vădeau în el ca un amestec, la realizarea căruia el nu participase cu fiinţa sa individuală. Acţiunea acestor forţe într-o astfel de combinare este reprezentată în dramă prin Retardus. El vrea ca ceea ce era corect înainte să fie păstrat şi pentru prezent şi pentru viitor. El nu contestă posibilitatea celor spuse de Benedictus şi Romanus, dar nu crede că acest lucru s-ar putea realiza acum, ci că mai întâi ar trebui să se apropie de templu fiinţe care, fără a fi iniţiaţi, pot elibera spiritul din realităţile senzoriale. Romanus îi răspunde că astfel de oameni se apropie deja de templu. Ele apar în figura lui Felix Balde şi Cealaltă Maria. Retardus li se adresează ca unor fiinţe ce au favorizat inconştient opera sa.

Cuvintele lui Felix Balde amintesc raportul ce există între lumină şi materie, despre care s-a vorbit mai sus. Felix Balde vorbeşte despre puteri care, în întunericul Pământului, slujesc evoluţia, şi care, pentru a se hrăni, au nevoie de lumina care luminează în oameni ca fruct al cunoaşterii. Dar fiindcă ceea ce s-a născut în ultima vreme în om ca fructe ale ştiinţei nu serveşte decât suprafeţei Pământului şi nu pătrunde până în adâncurile lui, fiinţele care acţionează în adâncuri flămânzesc. Cealaltă Maria îi spune lui Felix Balde:

„În tine se manifestau Spiritele Pământului
Spre-a-ţi da lumina lipsită de ştiinţă.
În mine a putut domni iubirea
Care prin sine-însăşi se-afirmă în existenţa omenească".

Prin faptul că reprezentanţii acestei lumini şi ai acestei iubiri pătrund în templul în care îşi au reprezentanţii forţele cosmice, se poate realiza o unire între lumina pământească şi lumina cosmică, între iubirea oamenilor Pământului şi iubirea cosmică. Prin aceasta devine posibilă transformarea de care a vorbit la început Theodosius; ea va rezulta din jertfa iluziei personalităţii şi prin trezirea spiritului în fiinţa sufletească. Am cunoscut fiinţa Celeilalte Marii drept acea fiinţă care, prin jertfă, a ajuns la o nouă naştere. În primul tablou am aflat că Cealaltă Maria îşi sacrificase toate forţele ei înainte ca puterile destinului să o fi condus spre învăţăturile spirituale. Forţele ei de viaţă au înflorit astfel pentru a doua oară. Maria spune:

„În ea, spiritul a creat în adevăr
Fiinţă nouă din germenele care murise".

În tabloul patru ni se arată apoi cum acţionează fiinţa Celeilalte Marii în lumea astrală. Ea a apărut acolo „ca şi când stânca însăşi a născut-o" şi spune:

„Mă lupt prin locuri stâncoase
Şi vreau să îmbrac în cuvinte-omeneşti
Voinţa însăşi a stâncilor;
Adulmec fiinţa Pământului
Şi vreau să gândesc într-un cap omenesc
Însăşi gândirea Pământului.
Eu aerul curat al vieţii îl sorb,
Puterile din aer le transform
În simţăminte omeneşti".

Aici vrea să se reveleze în om fiinţa cea mai intimă a Pământului. Gândul ne duce la cuvintele lui Rudolf Steiner, şi anume că sensul Pământului este iubirea. Fiindcă aceeaşi fiinţă pe care am cunoscut-o întâi în activitatea de iubire plină de jertfă ne apare aici ca fiinţa Pământului care vrea să se reveleze în om. Această fiinţă transformă cuvintele lui Capesius şi Strader într-o lumină care luminează de jur împrejur şi care promite să conducă la obârşiile lumii atunci când forţa sa creşte până la plenitudine. Aici, în tabloul cinci, aceeaşi fiinţă spune: „În mine a putut domni iubirea care prin sine însăşi se afirmă în existenţa omenească"; unită cu reprezentantul luminii pământeşti, ea se hotărăşte ca de aici înainte să acţioneze în unire cu forţele cosmice care îşi au reprezentanţii lor în templu. Este un eveniment foarte important, fiindcă el permite noua iniţiere, datorită căreia individualitatea născută pe Pământ va putea folosi conştient forţele cosmice. Importanţa acestei hotărâri este relevată prin cuvintele celor trei reprezentanţi ai forţelor cosmice:

BENEDICTUS: „De vă uniţi cu noi,
Atunci Opera de iniţiere trebuie să reuşească.
Înţelepciunea ce am dăruit-o fiului meu
Va înflori în el, devenind putere.

THEODOSIUS: De vă uniţi cu noi,
A jertfei bucurie se va naşte.
Iubirea va străbate cu căldură
Viaţa sufletească a căutătorului spiritual.

ROMANUS: De vă uniţi cu noi,
Se vor coace roadele spiritului
Şi faptele care purced din discipolatul sufletului

Vor germina în activitatea spirituală".

Dacă este aşa, Retardus va trebui să se transforme în altă fiinţă. El va continua să trăiască în sacrificiu, dacă se jertfeşte pe sine; în felul acesta va putea participa şi la roadele faptelor omeneşti.

Rudolf Steiner

POARTA INIŢIERII

GA 14

Comentarii ale lui Hugo Reimann pe baza notelor Mathildei Scholl

(Tablourile VI, VII, VIII)

TABLOUL ŞASE

Cealaltă Maria şi-a oferit forţele sale active naturale. Felix Balde este pregătit să-şi ofere lumina cunoştintelor sale naturale. În tabloul şase aflăm de un al treilea fel de sacrificiu. Vedem cum doamna Balde dăruie forţele sale de fantezie naturală. Prin poveştile sale, ea umple de viaţă sufletele celor doi savanţi, Capesius şi Strader, atunci când sunt învârtoşate şi ca paralizate prin lipsa de fantezie a gândirii ştiinţifice moderne. Johannes vede ce se petrece în lumea astrală atunci când doamna Balde îşi deapănă basmele. În legătură cu aceasta, Rudolf Steiner spune următoarele, în conferinţa privind Misteriul rosicrucian:

„Acum, lui Johannes îi este dată posibilitatea să vadă în lumea spirituală, să spunem, raporturi mult mai reale, printre altele şi acele raporturi care sunt de un gen mai subtil şi mai intim, de pildă: cum intervine lumea astrală în lumea fizică atunci când ceva precum inspiraţia unui om cum este Capesius vine prin cineva care nu ştie de fapt ce multe ţine în sufletul său. În dramă, doamna Balde nu o ştie. La un om care este inteligent şi care acţionează dinlăuntrul inteligenţei, totul trece prin inteligenţă. În inteligenţă nu există nimic care să dea o cunoaştere puternică asupra lumii. Forţa cunoaşterii se află în afara inteligenţei. La un om care este foarte inteligent, o forţă ce vine din lumea spirituală poate trece prin inteligenţă şi apoi mai departe; el va putea expune atunci teorii frumoase despre lumea spirituală... Cum arată această realitate o vede pe planul fizic Johannes, care se află alături, dar care, pentru a şi-o putea explica, trebuie să privească mai întâi lumea astrală. În tabloul astral, el o vede pe doamna Balde aşa cum arată ea în lumea fizică. Ea tocmai îi dă Spiritului elementelor unul din tablourile sale de basm, aşa cum a făcut-o de sute de ori pentru Capesius. Şi acum apare efectul a ceea ce are loc sub pragul conştienţei. Ea îi povesteşte deci lui Capesius basmele şi, atunci când îi povesteşte un basm pe care ea însăşi nu îl înţelege, în sufletul lui Capesius răsar forţe care îi înlătură paralizia sufletului şi el poate din nou să spună ceva auditorilor săi. Dar asta sună cu totul altfel decât ce a povestit doamna Balde. Acolo acţionează forţe tainice, dar ele acţionează şi în Capesius. Dacă mergi pe urmele lor, le găseşti obârşia în lumea astrală. Acolo se poate vedea că ele dau naştere la curenţi opuşi. Ecoul pe care cuvintele doamnei Felicia îl fac să apară în sufletul lui Capesius, un astfel de ecou îl provoacă ele peste tot unde sunt puteri elementare. Şi pentru creierul nostru există ceva asemănător: în creierul nostru trăieşte un mic spirit care născoceşte probabil lucrurile cele mai minunate. Dacă vom căuta cum a apărut el din Cosmos, găsim ceva precum creierul Pământului. El gândeşte gândurile într-o cu totul altă dimensiune decât cea care apare în micul creier uman. Uneori omul nu vede în propriul său creier ceea ce afirmă de fapt. Dar acest lucru devine grotesc când se reflectă în creierul gigantic al Pământului, unde, de asemenea, trebuie să se reflecte. De aici acea relaţie care există între German, ce apare în plan fizic şi apoi ca «Spiritul creierului Pământului». S-ar putea vorbi mult despre acest subiect. Dar dacă ai privi cu o vedere astrală ce se petrece în căsuţa singuratică atunci când doamna Felicia îşi povesteşte basmele şi dacă ai putea să pătrunzi până la creierul Pământului, ai percepe multe taine – de pildă faptul că acest spirit al creierului Pământului este un ironic şi un batjocoritor, este înclinat să persifleze fiindcă are mult de râs în legătură cu ceea ce fac oamenii".

Vedem astfel în tabloul şase efectul produs în lumea astrală de basmele doamnei Felicia. Urmarea lor pe Pământ este aceea de a face ca gândirea pământeană a lui Capesius şi Strader să poarte roade pentru lumea spirituală. În basmul lui Goethe, luntraşul cere ca plată luminiţelor rătăcitoare fructe ale Pământului; aurul lor nu-l satisface. Nici Spiritul elementelor nu este mulţumit cu ceea ce îi propune ca plată Capesius; gândurile sale nu sunt fructele Pământului, despre care s-a vorbit. Fără îndoială, fructele Pământului, care au în lumile spirituale o anumită importanţă pentru fiecare individualitate, s-au născut prin gândire. Dar această gândire trebuie să fie vie şi ea nu devine astfel decât prin forţele fanteziei pe care le mijloceşte doamna Balde. Gândirea spirituală vie care înţelege ştiinţa spiritului are pentru individualitatea din lumea spirituală o importanţă cu mult mai mare decât simpla clarvedere. De aceea, ceea ce în Capesius şi Strader există ca predispoziţie poate deveni ceva foarte important, dacă ei ar primi în gândirea lor forţele fanteziei şi, prin gândirea vie, ar înţelege ştiinţa spiritului. Dar până când vor dobândi ei înşişi aceste adevărate fructe ale Pământului, doamna Balde este cea care trebuie să plătească în lumea astrală pentru ei. Referitor la aceste fructe ale Pământului, Rudolf Steiner spune într-o conferinţă din 13 noiembrie 1909, tipărită sub titlul ***Ştiinţa spirituală, sarcinile şi ţelurile sale****:

„Sunt mulţi oameni care nu-şi amintesc de încarnările lor precedente, deşi au fost în trecut mai mult sau mai puţin clarvăzători, pentru că nu-şi dezvoltaseră aceste facultăţi care sunt cele ale Sinei, ale Eului... Prin faptul că ei erau încă clarvăzători, nu s-au preocupat atunci să-şi dezvolte acele facultăţi, şi anume facultăţile Eului, adică facultatea gândirii, a capacităţii de discernământ, care reprezintă facultăţile specifice Sinei omeneşti pe Pământ; acest Eu nu era deci prezent acolo în încarnările anterioare; sineitatea nu era acolo. Despre ce şi-ar mai putea aduce aminte atunci omul? Pentru a-şi aminti de o întrupare trecută, ar fi trebuit ca un Eu închis în sine să fie acolo, asta e important! Aşa încât astăzi îşi pot aminti de încarnările trecute numai acei oameni care au lucrat în încarnări precedente cu mijloacele gândirii, ale logicii, ale capacităţii de discenământ. Aceştia pot să-şi amintească. Clarvederea poate să fie deci foarte dezvoltată la cineva – dacă însă în încarnările anterioare nu a lucrat cu mijloacele capacităţii de discernământ, cu cele ale gândirii logice, el nu-şi poate aminti nici o încarnare anterioară... Zeii i-au creat pe oameni pentru ca, prin ei, ceea ce posedau să se poată menţine sub forma gândurilor omeneşti. Ceea ce coboară din lumile superioare n-ar fi căpătat deci niciodată forma de gânduri dacă omul însuşi nu i-ar fi dat această formă. Cel care – pe Pământ – nu vrea să gândească, răpeşte zeilor ceva pe care ei au contat; prin urmare, el nu poate ajunge la sarcina şi misiunea omului. El nu poate ajunge aici decât în întruparea în care se decide într-adevăr să lucreze cu gândirea".

* Conferinţă din ciclul ***Die tieferen Geheimnisse des Menschheitswerdens im Lichte der Evangelien*** (*Profundele mistere ale istoriei omenirii în lumina*

Aşadar, deşi omul poate să dea chiar prin gândire roadele care sunt bine primite de lumile spirituale, nu orice gândire este potrivită pentru aceasta. Gândurile lui Capesius şi Strader sunt la început refuzate. Acelaşi lucru s-ar fi petrecut dacă ar fi primit în felul lor de gândire vechea înţelepciune pe care o stăpânea Felix Balde; faptul că ei ajung la gânduri moarte care nu sunt primite de lumile spirituale nu ţine de conţinutul gândirii, ci de felul gândirii lor. Fără o schimbare concomitentă a felului lor de a gândi, ei ar primi vechea înţelepciune la fel de exterior ca şi luminiţele rătăcitoare din basmul lui Goethe, care au primit în mod exterior aurul bătrânului pentru a-l arunca imediat. Deşi fiinţa lui Felix Balde ar putea da gândirii unui Capesius sau unui Strader un alt conţinut, prin asta modul lor de a gândi nu s-ar schimba de la sine. Nici fiinţa Celeilalte Marii nu transformă modul de gândire al celor doi savanţi, cu toate că gândurile lor se metamorfozează în ea însăşi. Dimpotrivă, fiinţa doamnei Balde transformă felul lor de gândire, le face vie existenţa, astfel încât gândurile lor se pot insera în viaţa lor. O astfel de gândire devine cel mai bun vas pentru revelaţiile din lumile superioare. În legătură cu aceasta, Rudolf Steiner spune în aceeaşi conferinţă:

„Ceea ce dă revelaţii sau fapte reale despre lumea spirituală poate pătrunde în sufletele umane în modurile cele mai variate. Desigur, este posibil şi acest lucru în numeroase cazuri, omul poate să ajungă astăzi la o clarvedere fără a fi prin excelenţă un gânditor, fiindcă la clarvedere ajung mai mult oameni care nu sunt prin excelenţă gânditori adevăraţi. Dar există o mare diferenţă între experienţele făcute în lumea spirituală de către adevăraţii gânditori şi de către cei ce nu sunt gânditori cu adevărat. Această diferenţă o pot exprima astfel: ceea ce se revelă din lumile superioare se imprimă cel mai bine în acele forme ale reprezentării pe care le putem oferi ca gânduri acelor lumi superioare. Acesta este cel mai bun vas... Presupuneţi că avem un clarvăzător care nu gândeşte şi unul care gândeşte. Amândoi ar face aceeaşi experienţă. Să urmărim un caz precis. Clarvăzătorul care nu este un gânditor vede cutare sau cutare fenomen al lumii spirituale; clarvăzătorul care gândeşte nu îl vede încă sau îl vede ceva mai târziu, iar în momentul în care îl vede, gândirea sa îl pricepe imediat, el poate să îl discearnă, poate şti deja dacă este o realitate sau nu. El îl vede puţin mai târziu; pentru că îl vede puţin mai târziu, acest fenomen îi vine în întâmpinare din lumea spirituală pătruns deja în întregime de gândirea sa şi el poate să discearnă dacă este o iluzie sau realitate. Fenomenul a atins gândirea lui mai *înainte* ca el *să vadă*. Firește, el îl are în acelaşi moment cu clarvăzătorul care nu este gânditor; îl vede însă puţin mai târziu; atunci când îl vede, fenomenul este deja străbătut cu judecata, cu gândirea lui şi el poate şti cu exactitate dacă este vorba de o nălucire, dacă nu sunt de fapt obiectivate propriile dorinţe sau dacă este cu adevărat o realitate obiectivă. Aceasta este deosebirea în trăirea subiectivă. Clarvăzătorul care nu gândeşte vede fenomenul imediat, cel care gândeşte îl vede puţin mai târziu. De aceea însă, pentru primul, fenomenul rămâne aşa cum îl vede – poate să îl descrie; cel care gândeşte însă îl va putea lega de ceea ce este în lumea fizică obişnuită, îl va putea integra ei, îl va raporta la ea. Lumea fizică este şi ea – ca şi acel fenomen – o revelaţie a lumii spirituale. Vedeţi deci că atunci când sunteţi înarmaţi cu instrumentul gândirii şi vă apropiaţi de lumea spirituală aveţi, prin aceasta, siguranţă în aprecierea a ceea ce v-a fost dat".

Pentru viaţa de după moarte, gândirea vie, care înţelege faptele spirituale, nu are această importanţă numai pentru clarvăzător, ci şi pentru oricare alt om care printr-o astfel de gândire înţelege corect comunicările spirituale. Despre aceasta, Rudolf Steiner spune în aceeaşi conferinţă:

„S-ar putea crede foarte uşor că, de fapt, clarvederea ar fi o pregătire mai bună pentru moarte decât simpla ascultare a faptelor din lumea spirituală. Şi totuşi! După moarte, ceea ce omul nu a văzut decât prin simpla clarvedere nu-i foloseşte decât foarte puţin; în schimb, aici îi apare imediat un fapt: el începe să devină conştient de ceea ce a primit drept comunicări, dacă le-a înţeles raţional. După moarte are valoare numai ceea ce a fost înţeles, indiferent dacă a fost sau nu văzut".

Din toate aeestea reiese importanţa gândirii vii pentru acel tip de iniţiere care face din individualitate fundamentul unei noi vieţi. Pentru că Johannes este pe calea unei asemenea iniţieri, el contemplă în lumea astrală forţele ce trebuie să acţioneze în comun pentru ca gândirea individuală să devină vie. El îi vede pe Capesius şi pe Strader ca reprezentanţi ai ştiinţei moderne, ei sunt desigur gânditori, dar nu dezvoltă gânduri vii, care dau viaţă, ci gânduri care nu au în sine viaţă şi care acţionează distrugător. El află cum doamna Balde învie gândirea moartă datorită forţelor fanteziei, cum Cealaltă Maria, prin forţele de jertfă ale iubirii, transformă gândurile individuale într-o viaţă interioară luminoasă şi cum Felix Balde, graţie vechii sale înţelepciuni, oferă gândirii individuale o hrană substanţială. Forţele care l-au slujit mai înainte pe Retardus, acţionând în om într-un mod exterior, sunt acum puse în slujba individualităţii. Ele încep să acţioneze mai întâi în gândire, fiindcă gândirea este cea dintâi care se eliberează din legătura în care a fost încătuşată prin Retardus. Desprinsă de vechea legătură, gândirea se exprimă la început fără sentiment şi voinţă, aşa cum o putem întâlni adesea în ştiinţa modernă. Numai când simţirea începe să acţioneze în ea cu fantezie, iar voinţa ca forţă de sacrificiu a iubirii, numai atunci ajunge în stare să priceapă faptele lumii spirituale, care pe de o parte ne sunt transmise prin vechea înţelepciune şi care, pe de altă parte, se revelează noii viziuni spirituale. Numai după ce a făcut toate aceste experienţe poate Johannes să pătrundă conştient în lumea spirituală.

TABLOUL ŞAPTE

În tabloul şapte al dramei asistăm mai întâi la discuţia pe care o are Maria cu Philia, Astrid şi Luna în domeniul spiritului. Ea li se adresează ca surorilor sufletului său. Ele reprezintă forţele sufletului, despre care Rudolf Steiner a spus că trebuie să le considerăm ca elementul devachanic al sufletului senzaţiei, al raţiunii şi al conştienţei. În acelaşi timp, ele sunt în legătură cu diferitele eteruri, prezente atât în Cosmos cât şi în corpul eteric omenese, eterul căldurii, eterul luminii, eterul chimic şi eterul vieţii. La aceasta se referă cuvintele pe care Maria le adresează Philiei, Astridei şi Lunii, ca şi răspunsurile lor. Această legătură explică ceva din conţinutul cuvintelor. În legătură cu corpul eteric, am aflat deja că el este cel care poate deveni pentru noi cheia lumii spirituale. Acest lucru este arătat în cuvintele pe care i le adresează Benedictus lui Johannes drept cheie pentru lumea spirituală. Aici este vorba de aceleaşi forţe care stimulează etericul din om şi ajută la transformarea lui în spiritul vieţii. Asupra legăturii etericului cu cele trei forţe sufleteşti, există un paragraf important în ***Misterul biblic al Genezei***, unde Rudolf Steiner spune următoarele:

„Ce anume se pregăteşte deci chiar la primul început al omului, atunci când Geneza ne spune că din gândirea cosmică se nasc cele două complexe, al stimulului interior şi al revelaţiei exterioare... Ce anume din om se pregăteşte acolo? Este vorba de ceea ce am putea numi sufletul senzaţiei – în sensul expunerilor noastre de azi pe tărâmul ştiinţei spiritului; ceea ce privim azi drept interior, se pregăteşte – conform Genezei – în prima zi a Creaţiunii, până în momentul în care se spune: Să fie lumină, şi a fost lumină! În toate acestea, în atmosfera spirituală stă ca spiritual-sufletesc al omului sufletul senzaţiei. Vom spune deci pentru a ne lămuri: sufletul senzaţiei îl căutăm mai întâi în atmosfera Pământului şi îl situăm în momentul care este numit în mod obişnuit prima zi a Creaţiunii. Acolo, în jurul Pământului, unde se înfăptuieşte lucrarea Elohimilor şi a entităţilor care le slujesc, acolo unde ţese o fiinţă spiritual-sufletească, acolo, în această atmosferă spiritual-sufletească trebuie să vedem – precum norii de azi din atmosferă – un spiritual-sufletesc din om, şi anume, înainte de toate, sufletul senzaţiei. Apoi evoluţia continuă şi, dacă urmărim în continuare omul, va trebui să căutăm ceea ce numim sufletul înţelegerii sau afectivităţii. Sufletul senzaţiei evoluează spre sufletul înţelegerii sau afectivităţii. În atmosfera Pământului se produce, în a doua zi a Creaţiunii, un fel de diluare sufletească a sufletului senzaţiei, devenind cumva sufletul înţelegerii sau al afectivităţii. Atunci deci când în

evoluţia Pământului intervine eterul sunetului, când masele materiale superioare se despart de cele inferioare, sferei superioare îi aparţine un om ţesându-se în ea şi care, după structură, există întâi în sufletul senzaţiei şi sufletul raţiunii sau al înţelegerii. Cu al treilea moment avem înaintarea omului până la sufletul conştienţei, aşa încât întregul proces care ne este prezentat în Geneză ar trebui să ni-l înfăţişăm astfel: în această a treia zi a Creaţiunii, jos, pe Pământ, apare, prin intervenţia eterului vieţii, verdeaţa, vegetalul, aşa cum am arătat, conform speciei. Pamântul împinge afară – desigur doar într-un mod ce poate fi sesizat suprasensibil – fundamentul vieţii vegetale, iar sus, în eter, ţese ceea ce am putea desemna drept sufletul conştienţei, unit cu sufletul senzaţiei şi sufletul înţelegerii sau afectivităţii. Astfel se mişcă în atmosfera Pământului omul spiritual-sufletesc" (Conferinţa VIII).

Vedem aici raportul Philiei, Astridei şi Lunii cu diferitele eteruri. Ele pot astfel să menţină corpul eteric într-o legătură armonioasă cu forţele eterurilor cosmice; Philia în special cu eterul luminii, Astrid cu eterul chimic sau eterul sunetului, Luna cu eterul vieţii. Privitor la relaţiile dintre corpul eteric şi forţele eterice cosmice, Rudotf Steiner a spus într-o conferinţă din 2 octombrie 1916* următoarele:

„Corpul eteric inspiră lumina şi prelucrează în el lumina, întunecând-o; în această întunecare, el poate primi ca hrană a sa sunetul cosmic, care trăieşte în armonia sferelor şi poate primi impulsurile de viaţă (vezi cuvintele Astridei). Aşa cum noi absorbim hrana fizică, tot astfel fiinţa eterică ce trăieşte în noi inspiră şi expiră lumina. Aşa cum prelucrăm în noi aerul ca oxigen şi îl transformăm în bioxid de carbon, tot aşa corpul eteric prelucrează lumina şi o pătrunde cu umbră, încât ea apare în culori iar corpul eteric apare pentru privirea clarvăzătoare vălurind în culori. Dar în timp ce corpul eteric pregăteşte lumina să primească întunericul – şi făcând asta realizează o respiraţie interioară –, el trăieşte; şi în timp ce primeşte în el sunetul cosmic, el transformă sunetul cosmic în viaţă cosmică... Ceea ce primim însă astfel drept corpul nostru eteric coboară spre noi din întinderile Cosmosului în anumite epoci... atunci când aceste căi ale luminii sunt dirijate de constelaţii stelare într-un anumit fel. Acesta este misterul intrării corpului eteric uman pe căile luminii, a armoniei sferelor şi a sunetului. În descrierile făcute Devachanului, există în mişcarea cuvintelor acel lucru care nu poate fi exprimat în nici un fel în mod obişnuit".

* Conferinţă inclusă în ***Innere Entwicklungsimpulse der Menschheit*** (*Impulsuri interioare ale evoluţiei omenirii*), GA 171

Cele trei forţe ale sufletului participă la această respiraţie a corpului eteric; aceasta reiese din cuvintele pe care Maria le adresează Philiei, Astridei şi Lunii. Philiei îi spune:

„Tu, Philia mea, aspiră deci
Fiinţa clară a luminii
Din ale spaţiului întinderi,
Te umple cu vraja sunetelor
Din puterea sufletească creatoare,
Ca să-mi poţi aduce
Darurile ce le aduni
Din temeliile spirituale.
Le-oi ţese atunci
În horele sferelor ce totul animă".

Aici Maria spune că ea însăşi ar dori să ţească darurile adunate de Philia în horele sferelor ce animă totul. Astfel ea preia şi ceea ce au înfăptuit Astrid şi Luna şi dirijează totul spre un anumit ţel. Ea acţionează ca punct central al tuturor forţelor sufleteşti care trăiesc în lumea spirituală ca Eu superior. Atunci când ea o numeşte pe Astrid oglindă dragă a spiritului ei, putem deduce că în Astrid se reflectă ceva ca o Sine superioară. De acum înainte vom putea bănui în misiunea Astridei ceva cu totul central. Maria îmbracă această misiune în cuvintele:

„Să naşti o forţă-ntunecată
'n lumina curgătoare,
Spre-a străluci în culori.
Substanţa sunetelor rânduieşte-o;
Să trăiască răsunând
Substanţa Universului în ţesere necontenită."

Rudolf Steiner s-a referit la aceste cuvinte în următorul context din ciclul 14*: „Vedeţi deci că în evoluţia cosmică era necesar, pentru perioada noastră de somn, ca fiinţele saturniene să rămână în urmă şi astfel, când nu mai este lumină, ele să aibă grijă de refacerea corpului fizic deteriorat. Aşadar, entităţile saturniene rămase în urmă trebuie să se întreţească existenţei noastre. Fără ele am fi continuu distruşi. Trebuie deci să avem o alternanţă, o conlucrare a fiinţelor solare şi a celor saturniene, a fiinţelor luminii şi a fiinţelor întunericului. Pentru ca activitatea Spiritelor luminii să fie corect dirijată de Elohimi, a trebuit deci ca ele să întreţească în munca lor activitatea Spiritelor întunericului, a Spiritelor tenebrelor. În activitatea cosmică nu există în nici un fel posibilitatea permanenţei dacă în forţa de lumină nu este întreţesută forţa întunericului. Iar în această întreţesere în ţesătura pe care o urzesc forţele de lumină şi forţele întunericului se află unul din misterele vieţii cosmice, al alchimiei universale. În drama rosicruciană se face aluzie la acest mister atunci când Johannes Thomasius intră în Devachan iar una dintre însoţitoarele Mariei, Astrid, primeşte sarcina de a întreţese forţei de lumină forţa întunericului; discuţia dintre Maria şi cele trei însoţitoare ale ei ascunde astfel nenumărate taine cosmice, care nu se vor revela decât după îndelungate, îndelungate studii" (Conferinţa V).

* ***Misterul biblic al Genezei***

Lunii i se cere să adauge darurilor Philiei şi Astridei oglinda propriei personalităţi. Maria dirijează acţiunile tuturor forţelor sufletului spre un om care se străduie spre înălţimi. În ea se concentrează întregul ajutor care este dăruit de sus cercetătorului care se străduie. Dar este necesar ca, de jos, să fie oferite forţele naturale ale acţiunii, ale fanteziei şi ale înţelepciunii, aşa cum s-a înfăptuit prin Cealaltă Maria, Felicia Balde şi Felix Balde. Benedictus i-a dat cercetătorului cuvintele în care sunt ascunse condiţiile pentru viaţa în înălţimile spiritului. Acum, de sus, apare ajutorul care îi dă sufletului cercetătorului forţa de a se înălţa. Discuţia Mariei cu Philia, Astrid şi Luna este strâns legată de cuvintele lui Benedictus. Acolo, se vorbeşte despre lumina care iradiază în întinderile spatiului; aici, Philia trebuie să aspire lumina care radiază din întinderile spaţiului. În expansiunea sa, lumina se condensează în materie. La aspirarea luminii exterioare prin forţa de reprezentare a sufletului senzaţiei ia naştere negativul materiei, pe care ea o nimiceşte. În legătură cu aceasta, Rudolf Steiner spune în partea a doua din ***Cursul de ştiinţă naturală****:

„Dacă trec de la materia revelată prin acţiunea de compresiune la reprezentarea mea asupra formei, atunci aspectul negativ al compresiunii trebuie să fie: supţiunea (aspirarea). Asta înseamnă: dacă înfăţişăm materia simbolic, prin acţiunea de comprimare, nu ne putem imagina material, ca reprezentare, ceea ce se produce în om. Trebuie să gândim că în om este ceva care se opune materiei precum negativul se opune pozitivului. Dacă am simbolizat materia prin acţiunea de comprimare, acest ceva care este activ în om trebuie simbolizat prin acţiunea de supţiune. Fiindcă dacă trecem dincolo de materie ajungem la mai puţin decât nimic, la ceea ce suge materia, deci de la comprimare

ajungem la supţiune. Şi aici suntem foarte aproape de ceea ce se relevă în noi ca reprezentare... Suntem constrânşi prin evidenţa faptelor să nu ne reprezentăm omul deloc material, ci să presupunem în noi, oamenii, ceva ce nu este doar absenţa materiei şi care în toate acţiunile sale este faţă de materie ceea ce este supţiunea faţă de comprimare. Dacă vă reprezentaţi entitatea noastră umană în toată puritatea ei, trebuie să v-o reprezentaţi ca cea care aneantizează continuu materia, o aspiră".

* ***Impulsuri ale ştiinţei spirituale pentru dezvoltarea fizicii***, GA 321

Există un raport asemănător între lumina exterioară şi reprezentarea umană, între căldura exterioară şi voinţa umană. Din cuvintele lui Benedictus aflăm că mesagerii spiritului cunună lumina cu căldura. Aici aflăm – în misiunea Astridei – de o întreţesere a luminii cu forţa întunericului, ieşită din planeta căldurii, Saturn, şi care trebuie să aibă loc aşa încât substanţa cosmică ce trăieşte răsunând şi ţesând – care ia naştere astfel – să poată fi încredinţată simţului cercetătorului uman ca simţire spirituală. Asta este înfăptuit aici pentru Sinea individuală, în timp ce, în cuvintele lui Benedictus, legătura cu Sinea era prezentată ca ţel final. Aici ţelul final devine realitate şi este întărit în realitate prin intermediul Lunii.

În lumea spirituală unde se petrece întreaga acţiune, forţele la care face apel Maria acţionează altfel decât o fac în lumea fizică. În timp ce forţa sufletului senzaţiei, legată de eterul luminii, dă naştere în lumea fizică la reprezentări senzoriale, în lumea spirituală ea creează imaginaţiuni spirituale. În timp ce forţa sufletului raţiunii sau înţelegerii, legată de eterul sunetului sau eterul chimic, uneşte în conştienţa obişnuită reprezentările senzoriale cu sentimentele din viaţa interioară subiectivă care se manifestă în vorbirea zilnică, aceeaşi forţă întreţese în lumea spirituală impulsurile de iubire spirituală cu lumina spirituală în viaţa spirituală ce se exprimă în cuvintele interioare ale spiritului sau în inspiraţie. În timp ce forţa sufletului conştientei, legată de eterul vieţii, orientează şi îndrumă în conştienţa obişnuită viaţa interioară subiectivă conform forţei formatoare a vieţii spirituale, în lumea spirituală ea poate să ordoneze viaţa spirituală după forma Sinei adevărate, făcând să strălucească forma de lumină a Sinei adevărate în intuiţia conştienţei de sine adevărate. Toate aceste forţe sunt reunite prin Maria. Ea apare aici, în lumea spirituală, ca Sinea superioară a lui Johannes. În ciclul ***Tainele Pragului***, Rudolf Steiner descrie astfel întâlnirea cu Sinea superioară:

„Această gândire, simţire şi voire pe care le avem în lumea fizică, toate acestea apar obiectiv, aceluia care întâlneşte în lumea spirituală cealaltă Sine, sub forma unei trinităţi. Şi am încercat să reprezint această trinitate pe care o întâlneşti şi faţă de care trebuie să ai conştienţa: acestea trei sunt eu însumi... Am încercat să reprezint această trinitate prin personajele Philia, Astrid, Luna. Aceste personaje sunt absolut reale şi sunt tot atâtea în lume câte suflete umane individuale sunt... Dar trebuie să ne fie foarte clar că ceea ce nu este în sufletul omenesc decât o umbră, o umbră palidă, devine – atunci când întâlneşti cealaltă Sine a ta – o trinitate vie, net diferenţiată în trei fiinţe. Tu însuţi eşti Philia, Astrid şi Luna, dar acestea sunt în acelaşi timp fiinţe-gând independente. Şi ceea ce trebuie să ai atunci în sufletul învigorat este conştienţa: eşti unitatea acestor trei fiinţe" (Conferinţa VII).

Întâlnirea lui Johannes cu Maria, Philia, Astrid şi Luna în lumea spirituală corespunde deci întâlnirii omului individual cu Sinea sa superioară, ce îi apare sub forma unei trintăţi care acţionează prin unitatea sa. Philia, entitatea care acţionează din lumea spirituală în sufletul senzaţiei, se umple cu existenţa luminoasă cea mai pură din depărtările cosmice şi aspiră subsanţă sonoră dătătoare de viaţă din depărtări eterice pentru Sinea superioară. Deşi ea acţionează în special în eterul luminii, intră totuşi în legătură şi cu eterul sunetului şi cu eterul vieţii, fiindcă aspiră materie sonoră dătătoare de viaţă. Eterul căldurii este deja conţinut în eterul luminii, fiindcă fiecare tip de eter superior înglobează tipurile aflate sub el. Eterul vieţii conţine celelalte trei eteruri. Astrid, fiinţa care acţionează din lumea spirituală în sufletul raţiunii sau înţelegerii, întreţese lumina radiantă cu întunericul şi condensează viaţa sunetului pentru ca Sinea superioară a omului individual să poată îndruma razele sufleteşti. În măsura în care Sinea superioară este cea care îndrumă razele sufleteşti ale unui om, acesta devine o fiinţă liberă şi începe, ca fiinţă liberă, o transformare interioară care se poate revela în schimbarea comportamentului exterior. Luna, fiinţă care acţionează din lumea spirituală în sufletul conştienţei, luminează şi consolidează certitudinea ţelului pe care şi-l propune omul pe cale de a se transforma.

După ce transformarea a început, Sinea superioară aşteaptă un nou ajutor de la Philia, Astrid şi Luna. Philiei i se cere să răspândească bucuria născută în sfera ei pentru ca, sub conducerea sa, forţele de metamorfoză ale undinelor să deschidă sensibilitatea sufletului:

„Pentru ca cel trezit
Să poată vieţui
Bucuriile lumii,
Durerile lumii".

În timp ce acest prim ajutor trebuie să-l aducă pe cercetător în stare să ajungă în lumea spirituală, celălalt ajutor trebuie să-i dea posibilitatea, datorită simţului bucuriei, să ducă corect viaţa în lumea spiritului şi să pregătească, prin trezirea compasiunii, acţiunea pământească generată de impulsuri spirituale. De la Astrid se aşteaptă acum ca, din ţeserea ei, să înflorească bucuria iubirii şi, prin ea, fiinţa adiândă a silfelor să stimuleze în om impulsul de sacrificiu:

„Pentru ca cel ce devine iniţiat
Să poată-nviora
Pe cei împovăraţi de suferinţă,
Pe cei ce fericirea o imploră".

Prin trezirea în suflet a impulsului de sacrificiu, Astrid apare din nou ca „oglindă iubită a spiritului" Mariei, aşa cum o numise Maria mai înainte, fiindcă spiritul Mariei revelează în dramă dorinţa de sacrificiu a spiritului, în timp ce Cealaltă Maria reprezintă sacrificiul forţelor de acţiune naturale. Dar forţa de sacrificiu este şi forţa centrală a Sinei adevărate, care acţionează din impulsul lui Hristos. Datorită acestei forţe, omul individual poate trăi în lumea spirituală şi poate acţiona cu impulsuri spirituale în existenţa exterioară. – Ajutorul pe care îl conferă Luna trebuie să constea în aceea că din forţa ei curge fermitatea şi că, prin puterea fiinţelor focului, ea dă sufletului siguranţă:

„Încât cunoscătorul
Pe sine să se regăsească
'n urzirea sufletească,
În viaţa lumilor".

Aici, ajutorul care i se cere Lunii nu mai este pentru *cercetătorul* sufletesc ci pentru *cunoscătorul* care are nevoie de certitudine pentru a trăi în lumea spiritului şi pentru a acţiona din spirit. El ajunge la această certitudine atunci când, cu ajutorul Lunii, se găseşte ca un cunoscător în ţeserea sufletească şi în viaţa cosmică, ajungând astfel la cunoaşterea de sine şi la cunoaşterea lumii.

Din răspunsurile date de Philia, Astrid şi Luna reiese că Philia ar vrea să suscite în special trezirea şi înălţarea spre lumile spiritului, Astrid, înainte de toate, viaţa în lumea spiritului şi impulsurile care tind să pătrundă în activitatea pământească, iar Luna în special ceea ce îi dă

omului, în viaţa pe Pământ, siguranţă spirituală, atât atunci când trăieşte pe Pământ ca cercetător, cât şi atunci când dă viaţă pe pământ impulsurilor spiritului. Philia este expusă mai mult influenţelor luciferice; ea le transformă dacă ajută nu numai ca cel ce trebuie să se trezească să se înalţe spre înălţimile cereşti, ci şi ca cel care este deja trezit să poată resimţi bucuria şi durerea pământească. Luna, în fermitatea sa, este legată mai mult de Ahriman. Ea are nevoie de forţele lui Ahriman atunci când îl ajută pe om să culeagă roadele coapte ale clipei şi să desprindă din ele germeni pentru eternitate. În legătură cu aceasta, Rudolf Steiner spune în ciclul 23*:

„Ce ajutor dă Ahriman? În lumea simţurilor ajută chiar foarte mult. El ajută fiecărui suflet. Îl ajută prin faptul că multe lucruri care se petrec în lumea simţurilor, şi se petrec acolo şi numai acolo, sunt transportate în lumile superioare. Lumea simţurilor îşi are un rost, ea nu este o simplă maya. Ea există pentru ca în ea să aibă loc evenimente şi pentru ca fiinţele să facă în ea experienţe. Aceste experienţe trebuie transportate în lumea suprasensibilă, iar forţa necesară pentru a duce în eternitate ce are valoare în lumea sensibilă, această forţă este forţa lui Ahriman. A reda eternităţii clipa, asta este forţa lui Ahriman" (Conferinţa VI).

* ***Von der Initiation. Von Ewigkeit und Augenblick. Von Geisteslicht und Lebensdunkel***. (*Despre iniţiere. Despre eternitate şi moment. Despre lumina spiritului şi întunericul vieţii*), GA 138

Această forţă o pune Luna în slujba Sinei superioare care trăieşte prin forţa lui Hristos. În acest fel, nu numai Philia, Astrid şi Luna slujesc Sinea superioară, ci şi Lucifer şi Ahriman, în măsura în care forţele acestora pot fi întoarse spre bine de către Philia şi Luna. Prin Astrid curg curenţii de iubire care izvorăsc din Sinea superioară hristificată şi pătrund până în inima omului, în centrul vieţii şi voinţei sale. Voinţa divină devine astfel voinţa omului individual, aşa încât ceea ce el înfăptuieşte din cel mai lăuntric imbold răspândeşte în acţiunea pământească bunătatea cerească.

Din discuţia Mariei cu Philia, Astrid şi Luna reiese ce anume vrea să determine în om Sinea superioară, cu ajutorul forţelor sufleteşti. Maria acţionează în lumea spirituală ca Sinea superioară a lui Johannes. De aici reiese clar că omul nu-şi recunoaşte Sinea superioară în lumea spirituală decât dacă, pe planul fizic, a fost unit cu ea. Dacă o recunoaşte, el găseşte punctul de orientare de la care se poate regăsi în lumea spirituală. Pornind de aici, el poate privi îndărăt spre viaţa sa în lumea fizică şi poate contempla drumul care l-a dus până în lumea spiritului. Din acest punct de vedere, Rudolf Steiner mai spune în ciclul 14*:

„Certitudinea adevărului se extinde peste tot în lumea spirituală prin faptul că Johannes Thomasius găseşte acolo un punct de sprijin pe care-l cunoscuse deja în lumea fizică în alt mod decât prin imaginile înşelătoare ale simţurilor sau raţiunii. Datorită acestui fapt, pentru el, cele două lumi se înnoadă una de alta şi prin aceasta el este în stare să-şi extindă în mod real memoria asupra vieţilor trecute şi să se ridice sufleteşte peste lumea simţurilor, aşa cum ne înconjoară ea. De aceea, în acel moment intervine ceva care, dacă putem spune aşa, cuprinde un anumit mister al lumii spirituale. Theodora, care pe planul fizic vede în viitor şi este în stare să prevadă evenimentul important în faţa căruia ne aflăm, noua apariţie a lui Hristos, pe plan spiritual este capabilă să facă să apară în faţa sufletului sensul trecutului. O reprezentare realistă a lumii spirituale trebuie să prezinte lucrurile aşa cum se petrec într-adevăr acolo. Trecutul, cu forţele şi cu semnificaţia sa, devine important pentru fiinţele care trăiesc în Devachan, prin faptul că acolo se dezvoltă forţele opuse, pe care aici, pe planul fizic, le percepem ca profetice. Faptul că Theodora este pe planul fizic văzătoarea viitorului, iar pe plan spiritual conştiinţa morală şi trezitoarea memoriei pentru trecut, aducând astfel acel moment în care Johannes contemplă retrospectiv propriul său trecut, în care el a fost deja unit cu individualitatea Mariei, este o descriere realistă. El este astfel pregătit ca în viaţa sa viitoare să străbată tot ceea ce îl conduce la o recunoaştere conştientă a lumii spirituale" (Conferinţa Introductivă).

* ***Misterul biblic al Genezei***

Cel care se dezvoltă spiritual ajunge întâi la contemplarea şi judecarea trecutului. Numai atunci când îţi vezi trecutul eşti în stare să elaborezi pentru viitor ceva care să aibă rădăcini sănătoase. Memoria suscită viziunea trecutului iar conştiinţa suscită aprecierea lui. Rudolf Steiner spune aici despre Theodora că, pe planul spiritual, ea este conştiinţa şi trezitoarea memoriei (nu însăşi memoria). În ciclul 21*, Rudolf Steiner spune cu privire la importanţa memoriei şi a conştiinţei pentru dezvoltarea spirituală:

„Este deosebit de important ca orice dezvoltare esoterică să fie condusă în aşa fel încât două lucruri pe care le are omul în viaţa obişnuită – dar pe care le poate pierde cu uşurinţă dacă dezvoltarea sa nu este condusă corect – să nu fie pierdute. Dacă această dezvoltare este bine îndrumată, el nu le va pierde...Primul – omul nu trebuie să piardă amintirea, amintirea tuturor experienţelor sale din întruparea prezentă, aşa cum există ele în memoria sa. Fidelitatea memoriei nu trebuie să fie distrusă. Al doilea lucru pe care nu trebuie să-l pierdem noi, oamenii actuali, este nivelul conştiinţei, aşa cum o avem în lumea fizică exterioară. Aici există iarăşi ceva extrem de important de remarcat..., nu trebuie să pierdem nimic din nivelul conştiinţei pe care am dobândit-o. Memoria, pentru ca să nu ne măsurăm valoarea decât prin observarea a ceea ce am devenit deja şi nu prin contractarea unui împrumut din viitor; conştiinţa – la nivelul pe care l-am cucerit până acum în lumea fizică obişnuită; acestea trebuie să le păstrăm. Dacă păstrăm aceste două elemente în conştienţa noastră – memoria noastră sănătoasă care nu ne amăgeşte, care nu ne face să credem că suntem altul decât cel din realizările noastre, şi conştiinţa noastră care nu ne lasă, sub aspect moral, să privim lucrurile mai superficial decât am făcut-o până acum, ci cât se poate de serios... – dacă le menţinem, Eul nostru nu va putea niciodată să adoarmă când corpul nostru astral este trezit. Noi purtăm atunci coeziunea Eului nostru în lumea în care ne trezim cu corpul astral, când, trezindu-ne oarecum, dormim, deci în momentul în care, dincolo, ne salvăm conştienţa, eliberaţi fiind cu corpul astral de corpurile fizic şi eteric" (Conferinţa II).

* ***Entităţile spirituale în corpurile cereşti şi în regnurile naturii***, GA 136

Conştiinţa şi memoria sunt puse aici în legătură cu conştienţa Eului, aşa cum reiese din cuvintele „atunci când le menţinem, Eul nostru nu poate adormi niciodată". Fiindcă Theodora este, pe planul spiritual, trezitoarea conştiinţei şi a memoriei, ea reprezintă acolo conştienţa Eului. Prin apariţia sa în tabloul şapte al dramei apare evident că Johannes ajunge la conştienţa Eului în lumea spirituală. Tot astfel, dacă ne reprezentăm că, pe planul fizic, Theodora ajunge la viziunea lui Hristos în forma sa eterică, putem deduce de aici că această conştientă a Eului şi conştiinţă morală pe care le găsim în lumea spirituală fac posibilă în lumea fizică viziunea formei eterice a lui Hristos. Asupra relaţiei conştiinţei morale cu contemplarea făpturii lui Hristos în eteric, Rudolf Steiner a mai făcut trimiteri şi în alte conferinţe, cum ar fi ciclul ***De la Iisus la Hristos***, unde spune:

„Întocmai cum la începutul erei noastre a avut loc pe planul fizic evenimentul din Palestina, tot astfel, în epoca noastră, demnitatea de judecător al karmei este transferată lui Iisus Hristos în lumea superioară cea mai apropiată de noi. Pe planul fizic acest fapt acţionează în aşa fel încât omul să poată dezvolta un sentiment legat de aceasta, ca de pildă sentimentul că, în tot ce înfăptuieşte, el creează ceva ce îi datorează lui Hristos. Acest sentiment, care se infiltrează cu totul natural în curentul evoluţiei omenirii, va interveni de acum înainte şi se va transforma, astfel încât va inunda sufletul cu o lumină care, iradiind încetul cu încetul chiar din om, va lumina forma lui Hristos în lumea eterică. Şi cu cât mai mult se va dezvolta acest sentiment – care va avea o importanţă şi mai mare decât conştiinţa morală abstractă – cu atât va deveni mai vizibilă, în secolele următoare, forma eterică a lui Hristos" (Conferinţa III).

Rudolf Steiner dă o explicaţie şi mai amplă privitor la natura şi acţiunea conştiinţei în lumea spirituală, în prima conferinţă din seria ***Omul suprasensibil în concepţia antroposofică*** (consideraţii esoterice). Acolo, el spune:

„Să presupunem că un om trece prin poarta morţii. Forma fizică pe care o vedea atunci când se privea într-o oglindă sau când îşi privea fotografia nu mai este acolo. Ea nici nu-l mai interesează. Dar el contemplă *arhetipul cosmic* imprimat în eter. Da, în timpul vieţii sale pământeşti, acest arhetip este ancorat în propriul său corp eteric, dar el nu l-a perceput. Acest arhetip se află în fiinţa sa fizică – când este pe Pământ – dar nu îl percepe. Acum vede el cum este propria sa formă. Această imagine pe care o percepe acum străluceşte; ea radiază forţe şi acest fapt are efecte foarte precise, fiindcă ceea ce radiază această imagine acţionează aşa cum ar fi făcut-o un corp luminos, doar că acum vorbim în sens eteric. Soarele străluceşte fizic; această imagine cosmică a omului străluceşte spiritual şi, pentru că este o imagine spirituală, ea are forţa să lumineze şi altceva. Aici, în viaţa pământească, aţi putea să expuneţi mult timp la soare pe cineva care a făcut fapte bune sau rele: părul său, corpul său vor fi luminate, dar niciodată nu vor fi luminate faptele lui bune şi rele, drept calităţi. Ceea ce resimte însă omul în lumea spirituală, după ce a trecut pragul morţii, ca imagine luminoasă a propriei sale forme radiază o lumină spirituală care luminează acum faptele lui morale. Astfel, omul se confruntă după moarte – o dată cu imaginea cosmică – cu ceva care îi luminează propriile sale fapte. În timpul vieţii pământeşti, acest ceva era ascuns în noi şi răsuna încet, ca *vocea conştiinţei*; acum, după moarte, o vedem obiectiv. Acum ştim: asta suntem noi înşine, asta trebuie să avem în jurul nostru după moarte. – Acolo suntem neîndurători cu noi înşine. Fiindcă acest ceva care luminează nu se orientează potrivit cu ceea ce putem invoca noi aici drept scuze pentru păcatele noastre, punându-ne în valoare faptele noastre bune; ceea ce luminează acolo din noi este un judecător necruţător care proiectează o lumină clară asupra a ceea ce a fost valoros în fapta noastră. Conştiinţa devine ea însăşi un impuls cosmic care acţionează după moarte în afara noastră".

Când un om resimte în lumea spirituală conştienţa Eului său ca pe o conştiinţă trezitoare de amintiri, această experienţă este greu de suportat. Este exclus ca un astfel de om să se poată desfăta în contemplarea spirituală; fiindcă el se vede judecat în lumina conştienţei Eului propriu care se uneşte cu lumina lui Hristos. Acestei lumini ii poate face faţă numai ceea ce trăieşte ca Eu adevărat din voinţă spirituală de sacrificiu, pentru că acesta poate transforma karma; omul care recunoaşte că adevăratul său Eu este o fiinţă care trăieşte din voinţa de sacrificiu nu mai este disperat de karma sa. Prin voinţa spirituală de jertfă, el se poate înălţa în lumea spirituală. Asta reiese din cuvintele Mariei:

„Voinţa era cea care trăia în gândul:
Să mă consacru-n întregime spiritului
Şi gata să fiu pentru jertfa
Care m-ar putea apropia de el.
Putere uriaşă avea acest gând.
El îi dădu sufletului aripi şi mă răpi
În împărăţia-n care m-ai găsit".

În Maria, această forţă de lumină care luminează destinul a fost trezită de Benedictus; prin această forţă s-a putut elibera ea de corpul sensibil.

În timp ce în lumea spirituală Maria reprezintă pe de o parte fiinţa Sinei superioare, care îndeosebi în discuţia cu Philia, Astrid şi Luna se manifestă ca Sine superioară a lui Johannes Thomasius, pe de altă parte ai impresia, în acelaşi tablou şapte, că în lumea spirituală se regăsesc două individualităţi şi că ele câştigă împreună certitudinea spiritului. Aceasta reiese din cuvintele Mariei:

„Aici adevărul spiritual mi-a apărut prin tine,
De care-n lumea fizică
Eram atât de legată.
Am dobândit certitudinea spiritului
Şi-am fost în stare să ţi-o dărui.
Lui Benedictus trimiţând o rază
A celei mai înalte iubiri, am mers înaintea ta.
Iar el ţi-a conferit forţa
Să mă urmezi
În sferele spiritului".

Pe lângă acestea, ceea ce l-a ajutat pe Johannes să se ridice spre lumea spirituală este rostit mai înainte de Maria, care spune:

„Durerea ta crescu peste măsură
Prin prezenţa acestor mulţi oameni
De care, prin puterea destinului, eşti legat.
De-aceea a putut revelarea fiinţei lor
Să-ţi zguduie atât de puternic inima.
Acum karma i-a adunat în jurul tău
Ca să trezească-n tine-o forţă
Prin care viaţa ta să avanseze.
Această forţă te-a cutremurat,
Încât, eliberat de trup,
Ai putut urca în lumile spirituale".

Maria continuă apoi, arătând că pentru cel ce se înalţă în lumile spirituale este important să găsească acolo o fiinţă pe care a cunoscut-o deja în lumea sensibilă. Ea spune:

„Eşti cel mai aproape de sufletul meu
Căruia-n suferinţă i-ai rămas credincios.
De-aceea sorţii m-au ales
Să-mplinesc iniţierea,
Căreia tu îi datorezi lumina spirituală.
Fraţii care slujesc în Templu,
Ei te-au trezit la clarvedere,
Dar poţi cunoaşte
Că este adevăr ceea ce vezi,

Doar dacă-n lumea spiritelor regăseşti
O fiinţă de care-n lumea simţurilor
Eşti deja legat prin fiinţa ta cea mai profundă".

Iniţierea modernă corectă cere ca individualitatea omului care tinde spre înalturi să fie păstrată, ea cere şi ca individualităţile să se întâlnească în lumea spirituală. Acolo unde doi sau trei oameni s-au adunat în numele lui Hristos, El este cu ei. Numai când individualităţi unite cu Hristos se întâlnesc în lumea spirituală, pot deveni rodnice pentru activitatea pământească impulsurile noii iniţieri.

Felul cum acţionează impulsurile noii iniţieri este rezumat în cuvintele lui Benedictus, la sfârşitul acestui tablou. Aceste cuvinte sunt în strânsă legătură cu cele pe care i le-a dat mai înainte lui Johannes, ca o cheie spre lumea spirituală. Am aflat din ele cum fiinţa urzindă a luminii radiază prin întinderile spaţiului pentru ca fiinţarea să umple lumile. Acum ni se spune că fiinţa urzindă a luminii poate radia de la om la om, pentru a umple cu-adevăr întreaga lume. Tot ceea ce a fost necesar pentru ca acest lucru să fie posibil este înfăţişat în tablourile intermediare. Din discuţia Mariei cu Philia, Astrid şi Luna am aflat că lumina răspândită în spaţiu pătrunde până în reprezentările şi imaginaţiunile omului individual şi, acolo, este primită de viaţa spirituală a individualităţii, întreţesută cu căldură şi transformată în voinţă de jertfă. Lumina adevărului pătrunsă de iubire nu numai că dă transparenţă materiei opace în reprezentările omului, dar acţionează cu o forţă care are într-adevăr puterea de a dizolva materia. În ciclul 6*, Rudolf Steiner spune:

„Fiinţele vor deveni capabile să dizolve materia, prin faptul că vor primi în sufletul lor forţa iubirii".

* ***Apocalipsa lui Ioan***, Conferinţa VIII, GA 104

Este important ca, prin noua iniţiere, individualităţi omeneşti să devină capabile să spiritualizeze materia opacă şi să transforme răul în bine. Aici începe facultatea creatoare a omului individual. Ea acţionează spre fericirea tuturor lumilor, prin iubirea care, trăind ca forţă-Eu, încălzeşte suflet de la suflet. Activitatea creatoare a individualităţilor separate este armonizată prin Mesagerii spiritului, care cunună opera lor de binecuvântare cu ţelurile cosmice. Dacă adevăratul Eu poate realiza această armonie, lumina spiritului va radia în căldura sufletului.

TABLOUL OPT

Evenimentele care fac parte din dezvoltarea spirituală a lui Johannes au ajuns în tabloul şapte la un punct culminant. Johannes a pătruns prin clarvedere până la izvoarele existenţei şi prin această contemplare spirituală a recunoscut şi a dobândit forţa şi direcţia transformării interioare. Ceea ce se petrece în tabloul opt are loc trei ani mai târziu. Între timp, impulsurile spirituale pe care le-a primit au acţionat în el.

În tabloul opt îl vedem pe Johannes împreună cu Capesius, Strader şi Maria în faţa unui tablou al lui Capesius, pictat de Johannes Thomasius în aşa fel încât în el poate fi recunoscut ceea ce stăpâneşte profunzimile sufleteşti ale lui Capesius, invizibil pentru simţurile exterioare, şi care actionează cu forţe din vieţi pământeşti anterioare. Capesius mărturiseste că acest tablou este pentru el o minune, dar că pictorul este o şi mai mare minune. Transformarea pe care a observat-o în Johannes depăşeşte tot ceea ce crezuse el până atunci a fi posibil. El îşi aminteşte mâhnirea cumplită în care l-a găsit pe Johannes atunci când l-a cunoscut; acum a apărut ca transformat, cu ochii luminoşi, plin de forţă şi de entuziasm. În acea perioadă Johannes şi-a exprimat dorinţa să fie iniţiat de Capesius în ştiinţa modernă şi timp de trei ani a primit ceea ce Capesius a putut să-l înveţe. În acest răstimp s-au apropiat tot mai mult, astfel încât Capesius a putut să cunoască din aproape măiestria artistică renăscută în Johannes şi a ajuns să se mire tot mai mult; el a recunoscut că arta lui Johannes provine dintr-o contemplare spirituală conştientă. Această cunoaştere l-a condus la convingerea că ar trebui să existe şi posibilitatea de a conduce gândirea ştiinţifică la viziunea spiritului. El spune:

„Gândirea mea nu tindea mai'nainte
Să urce-n lumile ascunse simţurilor.
Era departe de mine-ndoiala cu privire la ele.
Să mă apropii să le cercetez,
O mare îndrăzneală îmi părea.
Şi-acum trebuie să recunosc
Că m-ai făcut să-mi schimb părerea".

Johannes aflase, prin viaiunea sa în lumea astrală, cum pot ajunge Capesius şi Strader, reprezentanţi ai ştiinţei moderne, la izvoarele existenţei. Dacă însă el vrea să arate cum se pot înălţa oamenii de la conştienţa prezentă la lumea spirituală, este necesar ca el însuşi să cunoască temeinic marile realizări ale conştienţei actuale, pentru ca, pornind de aici, să poată arăta o cale practicabilă spre lumea spirituală. Din acest motiv a urmat lecţiile lui Capesius şi, prin trăirea vieţii sale transformate, i-a conştientizat deja profesorului său direcţia în care se poate schimba ştiinţa actuală.

Înainte de toate, în Capesius se trezeşte uimirea, care este o condiţie preliminară pentru orice cunoaştere vie. Rudolf Steiner a vorbit deseori despre importanţa uimirii; în ciclul 20*, el spune:

„În vechea Grecie se spunea de unde trebuie să pornească înainte de toate cugetarea umană sănătoasă, atunci când vrea să ajungă la adevăr. Ceea ce au spus grecii în legătură cu aceasta îşi menţine valoarea şi astăzi. Ei spuneau: Orice cercetare omenească trebuie să pornească de la uimire! Să ne dăm bine seama că, realmente, în sufletul care vrea să ajungă la adevăr trebuie să apară o dată această stare, aceea de uimire în faţa Universului. Cel care ajunge să înţeleagă întreaga forţă a acestei afirmaţii a grecilor îşi spune că atunci când un om – indiferent de circumstanţele care îl determină să caute sensul lucrurilor – porneşte de la uimire, deci de la nimic altceva decât de la uimirea care apare faţă de evenimentele cosmice, este ca şi când un bob de grâu ar fi fost pus în pământ şi din el ar fi încolţit o plantă. Întreaga ştiinţă trebuie să aibă ca germene uimirea..., iar o gândire care se desfăşoară fără de uimire rămâne de fapt doar un simplu joc de gânduri. Deci gândirea trebuie să îşi aibă originea – dacă putem folosi această expresie – în uimire" (Conferinţa I).

* ***Lumea simţurilor şi lumea spiritului***, GA 134

Uimirea nu oferă gândirii doar un fundament corect de viaţă, ci naşte un interes pentru lumea spiritului atunci când ne trimite dincolo de lumea simţurilor. Acestea sunt explicate de Rudolf Steiner în ciclul 36*, unde spune:

„Cât timp nu a existat materialismul, filosofii au căutat mereu, alături de ceea ce este în lumea simţurilor, un suprasensibil. Se poate spune deci că admiraţia, uimirea filosofilor trebuie pusă în legătură tocmai cu faptul că ei nu puteau înţelege anumite lucruri prin ceea ce văd ochii sensibili şi atunci trebuiau să-şi spună: Ceea ce văd aici nu se potriveşte cu ceea ce îmi reprezint eu despre asta; trebuie să-mi imaginez aici forţe suprasensibile. Dar, în lumea simţurilor, filosofii nu văd nici o forţă supraumană. Numai atât şi ar fi fost destul pentru un gânditor ca să vadă clar că o amintire, chiar dacă nu pătrunde în conştient, ci rămâne în subconştient, trăieşte în om din vremurile în care sufletul a

văzut altceva decât obiecte sensibile. Asta înseamnă că omul îşi aminteşte de lucruri pe care el le-a cunoscut mai înainte de a intra în existenţa sensibilă şi de aceea spune: «Mă minunez că văd aici lucruri ale căror efecte mă uimesc şi care sunt altfel decât ceea ce am văzut mai înainte, care trebuie să fie deci explicate prin forţe pe care trebuie mai întâi să le extrag din lumea suprasensibilă». Din această cauză, orice filosofare începe prin mirare sau uimire, fiindcă de fapt omul se apropie de lucruri – dar, înainte să fi pătruns în lumea senzorială el era într-o lume suprasensibilă –, iar lucrurile nu corespund cu ceea ce a perceput el în lumea suprasensibilă. Şi el este uimit pentru că lucrurile îi arată efecte pe care le cunoaşte doar din lumea suprasensibilă. Astfel, mirarea sau uimirea ne arată legătura omului cu lumea suprasensibilă, ca ceva care aparţine unei sfere în care omul nu poate pătrunde decât în momentul în care iese din lumea în care este închis prin corpul fizic. Asta ne arată că omul resimte continuu impulsul de a se înălţa deasupra lui însuşi. Cel care nu poate decât să rămână în el însuşi, cel pe care uimirea nu-l scoate din Eul obişnuit, rămâne un om care nu se poate desprinde de sine, care lasă – de pildă – ca Soarele să răsară şi să apună fără se se preocupe în alt fel de aceset lucru. Aşa procedează popoarele necultivate." (Conferinţa V).

* ***Omul pământesc şi omul cosmic***, GA 133

În acelaşi context, Rudolf Steiner ne face atenţi asupra faptului că, în afară de capacitatea de uimire, şi compasiunea şi conştiinţa morală îl înalţă pe om deasupra Eului obişnuit. El ajunge la următoarea concluzie:

„Uimirea sau mirarea, compasiunea şi conştiinţa sunt cele trei lucruri prin care omul iese din el însuşi chiar în viaţa fizică, şi prin care, în această viaţă fizică, străluminează lucruri care nu pot pătrunde în acest suflet uman pe calea raţiunii şi a simţurilor".

În dramele-misterii vedem, în tabloul opt, cum Capesius găseste prin uimire accesul la lumea spirituală. La el, uimirea are deja o influenţă decisivă în orientarea spre lumea spirituală. Şi Strader este cuprins de uimire; dar lui acest lucru îi produce un sentiment de disperare şi numai legătura sa cu Theodora – a cărei fiinţă reprezintă, în lumea spirituală, conştiinţa – este cea care îl conduce spre lumea spirituală. Pentru Johannes, compasiunea este cea care are o importanţă hotărâtoare. Aceste trei facultăţi sunt în fiecare din cele trei personalităţi; Capesius însă, care se ocupă în special cu istoria şi concepţia despre lume, găseşte accesul spre lumea spirituală prin uimire, artistul Johannes Thomasius mai mult prin compasiune, omul tehnicii, Strader, mai mult prin conştiinţă. Uimirea este, desigur, şi ea foarte importantă pentru oameni ca Strader, chiar dacă ea naşte în ei un fel de disperare. Numai trecând prin astfel de zguduiri ajung ei în stare să primească impulsurile spiritului prin care să-şi poată îndruma activitatea. Despre aceste realităţi, ca şi despre misiunea specială a sufletelor de genul lui Strader, Rudolf Stainer spune în ciclul 18*:

„Întregul conflict ce a fost provocat în sufletul uman prin această divizare – şi în acelaşi timp prin dorinţa de a uni cele două contrarii, natură şi spirit – îl vedeţi în drama rosicruciană apăsând sufletul lui Strader. Iar modul cum acţionează un eveniment care iese din cursul natural obişnuit – precum revelaţia Theodorei – asupra celui care este obişnuit să considere a avea valoare doar ceea ce stă sub influenţa legilor fizice şi chimice, modul cum acesta acţionează în suflet ca o încercare, asta puteţi vedea şi din caracterul şi din întâmplările sufletului lui Strader, înfăţişate în Misteriul rosicrucian *Poarta iniţierii*. Prin aceasta aveţi caracterizat doar aproximativ ceva ce se exprimă ca sentiment al acestei contradicţii în nenumărate suflete moderne. Suflete precum Strader sunt foarte frecvente în lumea de azi. Astfel de suflete-Strader trebuie să priceapă, pe de o parte, ciudăţeniile din mersul regulat, normal, al faptelor naturii, care pot fi explicate prin legi fizice, chimice, biologice; pe de altă parte este necesar şi ca astfel de suflete să fie conduse la recunoaşterea acelor fapte care apar şi ele pe planul fizic, ca minuni, dar sunt lăsate deoparte de gândirea pur materialistă, respinse ca ceva imposibil şi nerecunoscute." (Conferinţa III)

* ***Minunile lumii, încercările sufletului, manifestările spiritului***, GA 129

O astfel de minune vieţuieşte Strader în faţa tabloului pictat de Johannes, iar ceea ce trăieşte el acolo îl zguduie aproape mai mult decât ceea ce vieţuise cu trei ani în urmă, la întâlnirea cu Theodora. Capesius începe să înţeleagă deja calea sa de cunoaştere. El spune:

„Vechea vorbă înţeleaptă: «Cunoaşte-te!»,
'mi-apare-acum într-o lumină nouă.
Pentru a cunoaşte ce eşti,
Trebuie mai întâi să găseşti în tine forţa
Care, ca un spirit adevărat,
Poate să ni se ascundă nouă înşine".

Maria adaugă:

„Pentru a se găsi pe sine,
Omul trebuie să dezvolte mai întâi forţa
De a pătrunde-n propria fiinţă.
Adevăr vorbeşte cuvântul înţelepciunii:
Dezvoltă-te, pentru a te vedea".

Capesius înţelege aceste cuvinte. Strader însă se teme să nu se piardă pe sine dacă va admite că la fiecare treaptă de dezvoltare cunoaşterea este alta.

Prin tabloul pe care l-a putut picta datorită facultăţii sale de imaginaţie, Johannes îl face pe Capesius să găsească drumul spre lumea spirituală. Maria spune despre tablou:

„El va continua să lucreze mai departe
În sufletul căruia i-a arătat calea spre domeniul spiritului".

Se vede de aici că Johannes poate deja să acţioneze în lumea simţurilor din impulsuri spirituale. Dar pentru ca impulsurile spirituale ale noii iniţieri să poată intra tot mai eficient în organizarea lumii sensibile este necesar ca individualităţi cu predispoziţii diferite să poată ajunge la iniţiere, dat fiind că misiuni mai importante nu pot fi împlinite decât prin colaborarea unor individualităţi diferite. De aceea este deosebit de important ca astfel de reprezentanţi ai conştienţei actuale, precum Capesius şi Strader, să afle drumul spre iniţiere.

Rudolf Steiner

POARTA INIŢIERII

GA 14

Comentarii ale lui Hugo Reimann pe baza notelor Mathildei Scholl

(Tablourile IX, X, XI)

TABLOUL NOUĂ

În tabloul nouă Johannes trăieşte în acelaşi domeniu sufletesc ca în tabloul doi. Aceleaşi împrejurimi au acum asupra lui o cu totul altă influenţă. Pe atunci ele i-au provocat chinuri de nesuportat; acum simte fericire. În urmă cu trei ani, ochii sufletului lui s-au deschis, încât el a putut avea o primă întâlnire cu Sinea sa adevărată în lumea spirituală. De atunci el s-a străduit să vieţuiască în el forţa Sinei sale adevărate. Deşi această forţă la început se vesteşte abia simţită lăuntric de auzul spiritual, ea îi trezeşte totuşi speranţa că

„... pe măsură ce va creşte
Va călăuzi spiritul omului
Din existenţa mărginită,
În depărtările cosmice,
Aşa cum tainic se dezvoltă sământa măruntă,
Devenind trupul mândru al uriaşului stejar..."

Vestirea discretă a forţei Eului în fiinţa interioară îi dă deja speranţa că spiritul va putea însufleţi în el ceea ce acţionează în elemente şi că omul poate înţelege

„Ceea ce-n elemente,
În suflete şi în spirite,
A pus stăpânire pe existenţă
În şirul timpurilor şi-n eternitate".

În tabloul doi am văzut cum Johatmes a ajuns pe calea cunoaşterii la o astfel de comuniune cu elementele, încât era în pericol să-i fie răpită Sinea. El a trebuit atunci să-şi cheltuie întreaga forţă pentru a-şi apăra această Sine. Acum, în el germinează o forţă care îi dă speranţa că el însuşi poate ajunge să stăpânească forţele care, în elemente, în suflete şi în spirite, guvernează cursul timpului şi al eternităţii. Atunci când forţa vieţuirii Sinei se înrădăcinează în spirit, întreaga fiinţă a Universului poate trăi în viaţa sufletească. Presentimentul acestei posibilităţi trezeşte în Johannes speranţa împlinirii sale. În această speranţă el simte imediat cum cuvintele „O, omule, vieţuieşte-te!" încep să se împlinească în sufletul său. Simte cum în el trăieşte lumina şi cum împrejurul lui vorbeşte claritatea. El simte cum lumina sufletească încolţeşte în el şi cum limpezimea lumilor creează în el. Lumină sufletească şi lumină cosmică se unesc în el. Aici trebuie să ne amintim de acţiunea Philiei în lumea spirituală. Următoarele cuvinte, care exprimă sentimentul de siguranţă, ne amintesc acţiunea Lunii; sentimentul interior al forţei Eului se intensifică atât de mult în Johannes încât el poate spune:

„Simt în mine fiinţa lumilor
Şi trebuie să mă regăsesc în lumile toate".

Vieţuirea lumii în Eu nu rămâne un sentiment general, nediferenţiat, ci toate lucrurile din natură încep să vorbească propriul lor limbaj în sufletul său, iar Johannes poate vieţui în el nu numai lucrurile din natură, ci şi fiinţa altor oameni. El se regăseşte în acea fiinţă căreia i-a pricinuit suferinţe amare.

Acest lucru s-a petrecut şi în tabloul doi. Dar cât de diferită este vieţuirea acolo şi aici! Acolo era un chin pentru Johalmes; aici, ea trezeşte o nouă speranţă care-şi găseşte expresia în cuvintele:

„Lumina spirituală îmi va da tăria,
O altă Sine-n propria mea Sine să trăiesc".

În această experienţă esenţială a vinei străluceşte lumina spiritului care trezeşte forţa pentru învingerea ei. Astfel, sentimentul vinei îl face pe om să-şi simtă slăbiciunea şi în acelaşi timp îl aşază lângă ţeluri superioare divine. Vieţuirea ţelului înalt în omul pământesc slab provoacă tensiunea necesară metamorfozei sale conform ţelului superior şi această tensiune devine putere creatoare dătătoare de fericire. Prin aceasta s-a pregătit revelarea fiinţei interioare a adevăratului Eu. Johannes spune:

„Din mine însumi trebuie să se reveleze
De ce-i ascuns în mine germenele.
Lumii vreau să mă dărui
Prin viaţa propriei mele fiinţe".

Aşa se exteriorizează forţa Eului în hotărârea sa, ca forţă de dăruire sau de sacrificiu. Ea este forţa lui Hristos în omul individual. În timp ce cuvintele „O, omule, vieţuieşte-te!" revelează acestea, ele acţionează ca un foc dătător de viaţă în forţele sufletului şi pe căile spiritului. În tabloul doi, Johannes vieţuise în cunoaşterea de sine un foc mistuitor; aici, el resimte în adevărata Sine un foc dătător de viaţă. Acelaşi foc care, în viaţa spirituală, arde şi mistuie tot ce nu este spiritual în entitatea umană.

Acum forţa de dăruire a adevăratului Eu începe să activeze gândirea pentru ca aceasta să poată pătrunde adâncurile ascunse ale lumilor. Această gândire urcă până la o imaginaţiune fundamental diferită de imaginaţiunea corespunzătoare din tabloul doi şi care a fost caracterizată prin cuvintele:

„Acolo, din prăpastia neagră,
Ce fiinţă se holbează la mine?
Simt lanţurile
Care mă leagă de tine.
Nici Prometeu n-a fost legat
Atât de puternic de stâncile Caucazului
Cum eu mă simt legat de tine.
Cine eşti tu, fiinţă fioroasă?
(Din izvoare şi stânci răsună: *O, omule, cunoaşte-te!*)
O, acum te cunosc.
Eu însumi sunt".

În tabloul nouă, imaginaţiunea corespunzătoare va fi descrisă prin cuvintele:

„Din luminoase înălţimi o fiinţă îmi străluceşte
Şi aripi simt
Să mă înalţ spre ea.
Pe mine însumi vreau să mă eliberez,
Ca toate fiinţele care pe sine s-au învins.
(Din izvoare şi stânci răsună: *O, omule, vieţuieşte-te!*)
Privesc această fiinţă,
Asemenea ei vreau să devin în timpurile viitoare.
În mine spiritul se va elibera
Prin tine, ţel sublim.
Vreau să te urmez".

Aici Johannes contemplă imaginea Sinei sale adevărate străluminată de reprezentantul omenirii, de Hristos. Urmând această imagine, el se urmează pe sine însuşi în fiinţa sa cea mai profundă şi devine liber în sensul cel mai adevărat al cuvântului. În legătură cu vieţuirea acestei imagini ideale a omului, Rudolf Steiner spune în ciclul 14*:

„Forma umană pe Pământ este un ţel pentru zei. Resimţiţi întreaga importanţă a acestui cuvânt: forma umană pe Pământ este un ţel pentru zei! Fiindcă, dacă veţi simţi întreaga greutate a acestor cuvinte, va trebui să vă spuneţi: Această formă umană este ceva faţă de care sufletul individual are o imensă responsabilitate, datoria de a o face cât mai desăvârşită. Posibilitatea desăvârsirii a fost dată în momentul în care Elohimii au luat hotărârea de a uni toate forţele lor într-un acelaşi ţel. Moştenirea zeilor a fost transferată omului pentru ca el să o dezvolte tot mai mult într-un viitor îndepărtat. A simţi acest ţel în răbdare şi umilinţă, dar şi cu forţă, trebuie să fie unul din rezultatele abordării cosmice pe care o putem pune în legătură cu monumentalele cuvinte de la începutul Bibliei. Aceste cuvinte ne dezvăluie obârşia noastră şi, în acelaşi timp, ne indică ţelul nostru, idealul nostru cel mai înalt. Simţim că suntem de obârşie divină; dar simţim şi ceea ce s-a încercat să se arate în drama rosicrucimă atunci când cel iniţiat a depăşit o anumită treaptă, în care el se simte pe sine – ca să spunem astfel – în sintagma «O, omule vieţuieşte-te!» El îşi simte slăbiciunea sa omenească, dar simte lângă el şi ţelul divin.

El nu se mai pierde, nu se mai ofileşte interior, ci se simte înălţat interior în timp ce se vieţuieşte pe sine, dacă se poate vieţui în cealaltă Sine, care îi este revărsată de ceva înrudit cu sufletul său, fiindcă este propriul său ţel divin" (Conferinţa V).

* ***Misterul biblic al Genezei***

Spre sfârşitul ciclului 15*, Rudolf Steiner spune:

„Cu toate că propria noastră natură, în stadiul în care ne aflăm în lume, este încă foarte departe de natura lui Iisus din Nazaret, putem spune totuşi: Purtăm în noi natura umană şi această natură umană este astfel încât îl poate primi în ea pe Fiul Dumnezeului Cel viu; din această primire poate ţâşni promisiunea că Fiul lui Dumnezeu poate de acum înainte să rămână unit cu existenţa spirituală a Pământului şi că, atunci când Pământul va ajunge la ţelul său, toţi oamenii vor fi pătrunşi de substanţa lui Hristos şi de fiinţialitatea lui Hristos, în măsura în care o vor dori din adâncul fiinţei lor. Avem nevoie de umilinţă pentru a cultiva acest ideal, fiindcă dacă nu îl cultivăm în umilintă el ne face orgolioşi şi îngâmfaţi, ne gândim doar la ceea ce putem fi ca oameni şi nu prea ne amintim cât de puţin suntem încă în stare să facem ceva. În umilinţă trebuie să vieţuim acest ideal. Dacă îl vom înţelege astfel, el ne va apărea atât de puternic şi de mare, atât de maiestuos şi tulburător în strălucirea sa, încât ne va îndemna la umilinţă; dar această umilinţă nu ne poate copleşi, fiindcă pătrundem adevărul acestui ideal. Şi dacă pătrundem adevărul, forţa care este în noi – oricât de mică ar fi – ne va ridica mereu mai sus şi mai sus, spre ţelul nostru divin. În Misteriul rosicrucian găsim atinse toate tonalităţile de care avem nevoie: o dată în scena a doua, în care Johannes este sub impresia cuvintelor: „O, omule, cunoaşte-te!" şi altă dată când este sub impresia cuvintelor „O, omule, vieţuieşte-te!" şi este ridicat, jubilând, în depărtările cosmice. Dacă aşezăm acest lucru în faţa ochilor noştri, înţelegem – în sprijinul celor de mai sus – şi maiestatea şi măreţia care ne întâmpină în Iisus, în Evanghelia lui Matei, care ne invită la umilinţă, punând în Iumină micimea noastră, dar care ne arată şi adevărul interior şi realitatea interioară, care ne smulge din tot ceea ce ne apare ca prăpastie a micimii noastre faţă de ceea ce trebuie să fim, faţă de ceea ce am putea deveni. Şi dacă prin cunoaştere ne simţim câteodată striviţi în faţa măreţiei divine din om, trebuie totuşi – dacă suntem de bună voinţă – să vieţuim ceva din impulsul divin, din „Fiul Dumnezeului Cel viu", să ne amintim de Iisus Hristos care, atunci când, ca oamen, putem vieţui acest Eu, al cărui reprezentant suprem este El, ne-a avertizat pentru toate timpurile ce vor veni, prin forma lapidară a cuvântului: „O, omule, vieţuieşte-te!"

* ***Evanghelia după Matei***, GA 123

TABLOUL ZECE

Ceea ce Johannles a dobândit în tabloul nouă prin meditaţie asupra cuvintelor: „O, omule, vieţuieşte-te!" îl duce imediat la experienţele din tabloul zece, din camera de meditaţie. Johannes a trăit forţa sacrificiului sau forţa iubirii ca fiind cea a Sinei sale adevărate. Apoi îi vorbeşte Theodosius, care a apărut în tabloul cinci ca reprezentant al „forţei iubirii ce lumile-mpreună le leagă şi umple cu existenţă fiinţele". Pentru că Johannes resimte forţa iubirii în Eu, de aceea poate să îi apară reprezentantul forţei cosmice a iubirii. Johannes îl consideră pe Theodosius „rod al vieţuirii Sinei". Când îl văzuse în templul subteran, el nu ştiuse încă dacă îi apare un vis sau o realitate. Acum îl

recunoaşte pe Theodosius şi hotărăşte să preia fiinţa sa în el şi să o manifeste prin propriile sale fapte. Făcând aceasta, el nu vrea să uite că forţa sa individuală de sacrificiu o datorează forţei cosmice de sacrificiu şi că forţa înţelepciunii lui Benedictus este cea care l-a condus la vieţuirea Sinei adevărate.

Theodosius îi spune acum:

„Resimte-mă-n adâncurile tale sufleteşti
Şi poartă-mi forţa în tot Universul.
În fapte de iubire vei trăi fericirea".

Cu toate că aceste cuvinte sunt adevărate în sine, ele te pot împinge spre iluzia de sine. Este adevărat că actele de iubire nu răspândesc bucuria numai în exterior, ci îl fac fericit şi pe cel care le înfăptuieşte. De îndată ce această cunoaştere îl îmboldeşte pe om să vrea să facă binele pentru a beneficia de propria sa bucurie, el pierde forţa adevăratului Eu, care este forţă pură de sacrificiu. Fiindcă dacă cineva înfăptuieşte un act de bunătate pentru propria lui satisfacţie, el nu acţionează din forţă de sacrificiu pură, ci dintr-un anumit fel de egoism. Pericolul de rătăcire este deosebit de mare atunci când clarvăzătorul vieţuieşte separat forţele cosmice care realizează binele prin armonia lor. Atunci el nu se uneşte decât unilateral cu forţele cosmice şi fiindcă se declară mulţumit cu aceasta ajunge la autoiluzionare şi eroare. Acest lucru se petrece cu Johannes în tabloul zece. Când Theodosius spune: „În fapte de iubire vei trăi fericirea", Johannes încearcă să menţină în el acest sentiment şi să-l amplifice. Atunci Theodosius dispare. Ceea ce spune apoi Johannes nu mai este expresia forţei de sacrificiu resimţită de adevăratul Eu, ci mai curând expresia dorinţei de a păstra cu tărie pentru sine cele abia trăite sau a le rechema. Dorinţele egoiste creează iluzii în viziunea sa spirituală. Apropierea lui Benedictus, el o resimte ca şi când s-ar apropia chiar duşmanul binelui. Vedem astfel cât de putemică este încă în el posibilitatea erorii, în pofida dezvoltării sale până la viziunea spirituală. În ciclul 14*, Rudolf Steiner spune în legătură cu acest subiect:

„Vedem însă că omul nu trebuie să devină orgolios, vedem că eroarea, posibilitatea erorii nu este încă definitiv îndepărtată şi că Johannes Thomasius, care a cunoscut multe, multe despre lumea spirituală, poate totuşi, în momentul în care se apropie de el Benedictus, cel mai mare binefăcător al său, să aibă impresia spirituală că cel care apare la uşa lui ar putea fi diavolul în persoană" (Conferinţa Introductivă).

Benedictus îi aminteşte lui Johannes că numai înţelepciunea pe care el i-a conferit-o are puterea să izgonească eroarea şi că, dacă vrea să progreseze în dezvoltarea sa, trebuie să meargă la templu, unde lucrează împreună reprezentanţii celor trei forţe cosmice, Înţelepciunea, Iubirea şi Puterea. Aceste trei forţe cosmice sunt în raport cu cele trei forţe esenţiale ale sufletului: gândirea, simţirea şi voinţa. Înainte ca omul să ajungă la experienţa adevăratului Eu, aceste trei forţe sunt unite în aşa fel încât activitatea fiecăreia dintre ele antrenează participarea celorlalte. Atâta vreme cât se păstrează legătura originară a forţelor sufleteşti, nici forţele cosmice respective nu pot fi resimţite în mod separat. Johannes a ajuns la stadiul de evoluţie în care are puterea să le vieţuiască separat. El află astfel că evoluţia sa nu poate continua într-un mod corect decât dacă va vieţui cele trei forţe cosmice într-o conlucrare armonioasă. Pentru a reuşi acest lucru, trebuie ca din Eu să pornească armonizarea gândirii, simţirii şi voirii. Lumina înţelepciunii, dacă este vieţuită în Eu, poate acţiona, arătând direcţia. Benedictus spune:

„Ţi-am dat forţa adevărului.
Dacă în tine puterea focului ei se-aprinde de la sine,
Atunci tu trebuie să găseşti calea".

Atâta timp cât omul nu vieţuieşte decât din exterior adevărul care indică orientarea, acesta îl obligă să-l urmeze ca pe o putere exterioară. Prin supunerea faţă de datoria impusă, omul nu se poate simţi liber. El îşi trăieşte libertatea atunci când adevărul care indică direcţia coincide cu strădania sa cea mai intimă; atunci adevărul nu îi mai luminează direcţia a ceea ce trebuie, ci direcţia a ceea ce este voit în mod liber. O asemenea concordanţă nu poate apărea decât dacă efortul personal îşi are izvorul în forţa spirituală a iubirii, fiindcă ea nu este în contradicţie cu datoriile spiritului, ci este forţa împlinrii lor. De aceea Theodosius, ca reprezentant al forţei cosmice a iubirii, îi spune lui Johannes:

„Benedictus a putut să te călăuzească la mine;
De-acum propria ta înţelepciune trebuie să te conducă.
De vieţuieşti numai ce a sădit în tine el,
Nu te poţi vieţui pe tine însuţi.
Te străduie-n deplină libertate spre culmile luminii;
Primeşte forţa mea pentru strădania aceasta".

Aceste cuvinte sunt adevărate. Dar dacă omul nu le primeşte decât într-un singur domeniu al sufletului, de pildă în cel al simţirii, ele pot pricinui iluzii. Or, din cuvintele lui Johames reiese că el a primit cuvintele lui Theodosius numai în simţirea sa. De aceea trezesc ele înlăuntrul său impulsuri luciferice şi ahrimanice, iar Lucifer şi Ahriman apar în viziunea sa spirituală. El îi recunoaşte ca fiind fiinţele ce provoacă iluzia în sufletul uman. Abia acum găseşte el calea spre templul solar suprapământesc, unde întâlneşte pe reprezentanţii forţelor cosmice în conlucrarea lor armonioasă.

TABLOUL UNSPREZECE

În legătură cu ultimul tablou al dramei, unde vedem templul solar suprapământesc, Rudolf Steiner spune în conferinţa asupra Misteriului rosicrucian:

„Cum se împleteşte în cele din urmă karma şi cum arată ca imagine ceea ce îşi reprezintă ca microcosmos Johannes Thomasius în sufletul omenesc, asta a putut fi înfăţişat pe tot parcursul scenei finale din reprezentaţia de la München. Aşa cum acţionează karma, aşa stăteau şi personajele, fiecare la locul său. Cine era mai apropiat de o persoană, îşi avea şi locul corespunzător. Dacă vă reprezentaţi aceasta ca o reflectare reală în sufletul lui Johannes, atunci aveţi cu aproximaţie conţinutul scenei din tabloul şapte, Devachanul (în legătură cu care doar foarte greu se poate vorbi)".

În acest tablou vedem deci rezumat încă o dată, ca într-o oglindă, esenta procesului de iniţiere. Din nou fiecare cuvânt, fiecare mişcare şi fiecare grupare sunt semnificative.

La început îl vedem pe Retardus discutând cu Capesius şi Strader şi aflăm că el aştepta de la aceşti doi reprezentanţi ai ştiinţei moderne un ajutor foarte important în acţiunea sa de frânare a evoluţiei. Trebuie remarcat că aceşti doi savanţi, oameni de ştiinţă moderni, ce par atât de progresişti, sunt în slujba acelei forţe cosmice care împiedică progresul şi că depinde mult de conduita savanţilor moderni ca oamenii să

găsească, conform epocii, calea modernă de iniţiere. Aceşti savanţi care vorbesc cu convingere despre ideile şi idealurile strădaniei omeneşti pot fi cauza pentru care oamenii care caută se mulţumesc cu discursurile despre idei înalte şi renunţă la cercetarea izvoarelor vii ale spiritului. La o acţiune de acest gen se aştepta Retardus din partea lui Capesius, sperând în acelaşi timp ca Strader, prin gândire riguroasă, să respingă viziunea spirituală şi să distrugă forţa ei magică. Dar el se vede înşelat în ambele speranţe. Concepţiile idealiste ale lui Capesius nu au reuşit să convingă complet – prin cuvântările sale despre idealuri – sufletele auditorilor săi, iar rigurozitatea gândirii lui Strader nu a putut să împlinească toate dorurile lăuntrice după adevăr, fiindcă el însuşi, înlăuntrul său, simţea mereu şi alte forţe pe care gândirea sa nu le putea atinge. Şi pentru că Strader şi Capesius nu au înfăptuit ceea ce a aşteptat de la ei Retardus, tocmai de aceea Maria şi Johannes au putut găsi calea iniţierii. De aici deducem că omul actual poate ajunge la iniţiere pornind de la concepţia ştiinţifică modernă dacă va cunoaşte această ştiinţă atât de temeinic încât să poată percepe momentul exact în care ea nu mai satisface strădania îndreptăţită spre adevăr. Tocmai prin această percepere este învins Retardus în ştiinţa modernă.

După discuţia lui Retardus cu Capesius şi Strader apare Benedictus cu Lucifer şi Ahriman, iar în urma lui, Johannes şi Maria. Benedictus spune:

„În sufletul lui Johannes şi al Mariei
Nu mai este loc pentru forţa oarbă;
Ei s-au ridicat la existenţa spirituală".

Aici trebuie să ne amintim că acestea sunt vieţuite numai în imaginaţiunea lui Johannes şi că, mult timp, cele contemplate în imaginaţiune nu se vor împlini. Acelaşi lucru se poate spune şi despre cuvintele lui Lucifer şi Ahriman. Lucifer spune: „Ce-i drept, trebuie să părăsesc aceste suflete", iar Ahriman: „Trebuie să renunţ la spiritul lor". Dar sunt multe încă nerealizate, ceea ce se va vedea clar în dramele următoare. Mult mai departe este însă perspectiva pe care o deschid Lucifer şi Ahriman, şi anume că vor sluji lui Johannes şi Mariei.

Theodosius vorbeşte cu Cealaltă Maria şi aflăm astfel cum a fost construit podul prin care Johannes a putut să ajungă în lumea spiritului. Atâta vreme cât Cealaltă Maria nu acţiona cu forţa de jertfă a iubirii în lumea simţurilor decât în virtutea unui sentiment obscur, lumina iubirii spirituale, a cărei reprezentantă este Maria, nu a putut să găsească drumul spre lume. Dar în clipa în care Cealaltă Maria a recunoscut că „doar în lumină nobleţea poate să acţioneze salutar" şi s-a întors spre templu – adică a primit lumina comunicată prin ştiinţa spiritului –, ea i-a dat lui Theodosius forţa „să deschid luminii din sufletul Mariei drumul spre lume". Johannes recunoaşte că această discuţie dintre Theodosius şi Cealaltă Maria are valoare şi pentru propria lui evoluţie. El îi spune Celeilalte Marii:

„Văd în tine un fel de-a simţi
Ce stăpâneste şi lăuntrul meu.
Eu n-am putut găsi calea spre nobila ta soră,
Cât timp în mine
Căldura iubirii rămânea despărţită
De lumina iubirii.
În sufletul meu trebuie să fac o jertfă
La fel cu cea pe care tu o aduci Templului.
În ea, căldura iubirii să se dăruie
Luminii iubirii".

Johannes vorbeşte aici de sora mai mare a fiinţei Celeilalte Marii. În tabloul patru, fiinţa Celeilalte Marii în lumea astrală s-a desemnat ca sora mai mică a înaltei entităţi spirituale care locuieşte în sfera de unde vin Capesius şi Strader; vorbind despre căile care duc acolo, ea spune:

„De forţa mea-şi atinge apogeul,
Atunci, toate fiinţele domeniului meu
În frumuseţea cea mai sublimă vor străluci.
[.....]
Şi dacă sufletul vostru se dăruie atunci
Desfătărilor pure ale fiinţei mele,
Voi veţi pluti pe aripile spiritului
În începuturile dintâi ale lumii".

Entitatea spirituală înaltă, a cărei soră mai mică se autodesemnează a fi Cealaltă Maria, trebuie deci căutată la obârşia lumilor. Forţa Celeilalte Marii este prezentată în dramă drept forţa de sacrificiu a iubirii care acţionează în lumea senzorială. Pentru că ea spune că – pentru simţurile omului – ar fi reflectarea surorii mai mari, putem recunoaşte prin aceasta că sora mai mare este o fiinţă care, la obârşiile lumilor, acţionează cu forţa de sacrificiu a iubirii. Or, această forţă de sacrificiu a iubirii care acţionează la obârşiile lumilor este forţa creatoare din care toate au ieşit şi care se manifestă în armonia cosmică. Prin faptul că omul jertfeşte căldura individuală a iubirii luminii iubirii, el lasă ca lumina spiritului să îi conducă voinţa de iubire. El se uneşte astfel cu lumina spiritului şi ajunge la cunoaştere în împărăţia spiritului. Johannes găseşte mai întâi în Maria această lumină a spiritului care, pentru el, în lumea spirituală, reprezintă înalta entitate spirituală care domneşte la obârşiile lumilor ca fiinţă creatoare a iubirii. Acesteia îi corespunde Maria în prima parte a scenei Devachanului. Acum Maria îi spune:

„Johannes, ţi-ai dobândit acum prin mine
Cunoaşterea-n împărăţia spiritului;
Cunoaşterii spiritului tu îi vei adăuga viaţă sufletească,
Dacă îţi vei afla propriul suflet
Aşa cum l-ai aflat pe-al meu".

Johannes trebuie deci să găsească acum în el însuşi fiinţa creatoare spirituală pe care în lumea spiritului a cunoscut-o mai întâi în Maria. El trebuie să resimtă în el ceea ce înfăptuiesc în lumea spirituală Philia, Astrid şi Luna. În tabloul şapte ne este arătat detaliat modul în care acţionează ele, pornind din lumea spirituală. Găsim un scurt rezumat în acest sens în cuvintele lor.

PHILIA: „Din devenirea tuturor lumilor
Bucuria sufletească ţi se va revela.

ASTRID: Căldura sufletească va putea acum
Să strălumineze întreaga-ţi existenţă

LUNA: Pe tine însuţi te vei putea vieţui,
Când lumina va putea străluci în sufletul tău."

Luna este cea care ne învaţă că omul nu poate să se vieţuiască pe sine însuşi decât atunci când poate face ca lumina să lumineze în sufletul său. Ceea ce este necesar în acest scop aflăm din discuţia ce are loc între Romanus şi Felix Balde. Romanus spune:

„Ai stat mult timp departe de Templu.
Ai vrut să recunoşti iluminarea
Numai dacă propriului suflet i se revela lumina.
Oameni de felul tău îmi răpesc puterea
De-a dărui lumina mea sufletelor de pe Pământ.
Ele vor să scoată numai din adâncuri întunecate
Ceea ce trebuie s-aducă-n viaţă".

Felix Balde apare aici ca reprezentantul luminii proprii a sufletului sau al luminii individuale. În tabloul cinci, Felix Balde este caracterizat ca cineva care a crezut până acum că „fortele clarvederii trebuie să rămână despărţite de raţiune". O astfel de viziune a spiritului care rămâne separată de raţiune transmite doar o lumină individuală. Viziunea spirituală nu capătă o semnificaţie supraindividuală decât atunci când este pătrunsă de gândire. Desigur, este vorba aici doar de gândirea eliberată de simţuri. Aşa cum gândirea obişnuită uneşte percepţia senzorială cu noţiuni şi idei şi prin aceasta dă o semnificaţie supraindividuală percepţiei individuale, tot astfel, datorită templului, viziunea spirituală a individului se uneste cu legităţile generale ale lumii spirituale. Acest lucru îl urmăreşte şi ştiinţa spiritului. Hotărârea lui Felix Balde de a se dărui templului corespunde orientării sale spre ştiinţa spiritului. Cand facultatea individuală de clarvedere se uneşte cu ştiinţa spiritului, în sufletul omului individual se pot aprinde ţeluri cosmice, ca lumină care îi luminează propria voinţă, astfel încât lui îi este îngăduit să se urmeze pe sine fără să se abată prin aceasta de la ţelurile juste ale Cosmosului. Pentru că Felix Balde s-a consacrat templului, Romanus poate lumina voinţa omului individual, încât acesta „să-şi cârmuiască drumul pornind din ţelurile cosmice!"

După aceste cuvinte ale lui Romanus, Maria spune:

„Johannes, acum te-ai văzut în spirit
Pe tine însuţi lângă Sinea mea.
Vei vieţui ca spirit propria-ţi fiinţă
Când lumina cosmică pe sine se va putea privi în tine".

Atunci când omul individual „îşi cârmuieşte drumul, pornind din ţelurile cosmice" (ceea ce urmăreşte Romanus), ţelurile lumilor se revelează în el; lumina lumilor se poate oglindi în el. Calea care duce aici este indicată prin discuţia dintre Felix Balde şi Romanus. Maria caracterizează împlinirea ţelului acestui drum drept condiţia ce trebuie îndeplinită dacă Johannes vrea să-şi trăiască existenţa sa ca spirit. Voinţa spirituală se trezeşte în om atunci când voinţa de sacrificiu, născută din compasiunea reprezentată de Cealaltă Maria, se uneşte cu voinţa spirituală de jertfă, a cărei acţiune în lumea spirituală o arată Maria. Dar această voinţă spirituală rămâne înlănţuită în om până când forţa sufletului care poate contempla lumina ce iluminează voinţa se dăruie templului. Această forţă spirituală s-a manifestat în om, în etapele precedente ale dezvoltării umane, ca o forţă de clarvedere, iar în omul actual ca forţă a conştiinţei. Voinţa spirituală din om se poate elibera numai atunci când ca o forţă a conştiinţei se uneşte cu celelalte forţe reprezentate în templu. Această unire se realizează atunci când Felix Balde se îndreaptă spre templu.

Johannes îi spune lui Felix Balde:

„În tine, Frate Felix,
Văd forţa sufletească ce-n spiritul meu
Voinţa mi-o încătuşa.
Ai vrut să găseşti calea spre Templu.
În spiritul meu, eu vreau să arăt forţei voinţei
Calea spre Templul sufletului".

Atunci Retardus rosteşte:

„Sufletul lui Johannes şi al Mariei
Se rup de-mpărăţia mea.
Acum, ei cum vor mai putea găsi
Ceea ce provine din puterea mea?
Cât timp înlăuntrul lor
Lipsea temelia ştiinţei,
Se bucurau de darurile mele;
Mă văd silit
A renunţa la ei".

Prin eliberarea voinţei spirituale, omul se smulge din sfera lui Retardus. Această eliberare se înfăptuieşte la început în domeniul gândirii. Acest lucru reiese din cuvintele pe care le spune în continuare doamna Balde:

„Ţi-am arătat că omul
Îşi poate-nflăcăra gândirea
Şi fără ajutorul tău.
Din mine se revarsă o ştiinţă
Ce poate purta roade".

Pentru ca gândirea care se smulge din domeniul lui Retardus să nu se învârtoşeze, ea trebuie să fie înflăcărată de forţele fanteziei, iar acestea se află în basmele doamnei Balde. Forţele fanteziei conferă gândirii capacitate de a forma reprezentări care, prin vitalitatea lor, reflectă corect lumea vie şi aduc o cunoaştere fecundă. Această cunoaştere însă nu ajunge la o deplină eficienţă decât dacă se cunună cu lumina ştiinţei spiritului. De aceea spune Johannes:

„Să se cunune ştiinţa aceasta
Cu lumina care, din izvorul plin al Templului

Poate lumina sufletele omeneşti".

Capesius încă nu a unit cunoaşterea sa cu lumina templului. De aceea, Retardus îi spune:

„Capesius, fiul meu,
Tu eşti pierdut;
Mi te-ai sustras'nainte ca lumina Templului
Să te fi putut lumina".

Benedictus îi răspunde:

„El a pornit pe cale.
El simte lumina
Şi va dobândi forţa
Ca-n propriul suflet să întemeieze
Ceea ce, până acum, Felicia trebuia să creeze pentru el".

Prin aceasta este prefigurată pe scurt calea iniţierii pe care Capesius deja a pornit şi care este importantă şi pentru dezvoltarea ulterioară a lui Johannes, în măsura în care eliberarea voinţei sale începe în domeniul gândirii.

Strader nu cunoaşte încă drumul care îl poate duce la templu. El spune:

„Eu singur par pierdut.
Nu pot eu însumi să-mi izgonesc îndoiala
Şi n-am să regăsesc, desigur,
Calea ce duce la templu".

Theodora îi răspunde:

„Din inima ta,
O rază de lumină se ridică,
Un chip omenesc se desprinde din ea.
Şi pot auzi cuvintele
Ce vin de la el;
Răsună asa:
«Mi-am cucerit prin luptă
Forţa de a veni la lumină.»
Prietene, ai încredere în tine!
Tu însuţi vei rosti aceste cuvinte
Când timpul tău se va fi împlinit".

Este răspunsul entităţii care „pe plan spiritual este conştiinţa şi trezitoarea memoriei pentru trecut". Ea contemplă drept cale de inţiere viitoare a lui Strader ceva asemănător cu ceea ce înfăţişează Rudolf Steiner, într-o conferinţă, ca fiind o experienţă pe care o face omul după moarte. El spune în acea conferinţă că în timp ce arhetipul nostru cosmic rămâne ascuns în noi pe durata vieţii pământeşti şi răsună şoptit prin vocea conştiinţei, după moarte el devine vizibil ca forma noastră proprie, iluminând propriile noastre fapte. Când acest lucru este vieţuit înainte de moarte, ca iniţiere, este vorba de o iniţiere a voinţei. Johannes a fost condus în lumea spirituală prin forţele compasiunii; Capesius începe cu gândirea, în care mirarea joacă un rol decisiv. Corespunde fiinţei lui Strader să înceapă cu iluminarea voinţei. Capesius şi Strader vor trebui să cunoască în templu şi căi de iniţiere diferite de ale lor şi fiecare va trebui să refacă până la un punct începutul căilor pe care le-au urmat ceilalţi.

Dar acţiunea templului nu constă numai în armonizarea forţelor fiecăruia, ci şi în a aduce o armonizare a activităţii în comun. Faptul reiese deosebit de clar în scena templului din finalul dramei a treia. Acolo găsim grupate diferitele personaje după facultăţile şi misiunea lor. Theodora apare şi de această dată alături de Strader, deşi între timp ea părăsise planul fizic. Ne putem da seama astfel că morţii participă la activitatea comună dintr-o comunitate spirituală şi putem fi convinşi că morţii noştri iau şi ei parte la munca noastră, dacă ne străduim spre armonia adevărată.

Rudolf Steiner

POARTA INIŢIERII

GA 14

ACTIVITATEA ANTROPOSOFICĂ A MATHILDEI SCHOLL

În timpul vieţii sale, Mathilde Scholl şi-a orientat în mod special activitatea antroposofică spre *Basmul despre şarpele verde şi frumoasa floare de crin* de Goethe şi spre dramele-misterii ale lui Rudolf Steiner.

În 1903, Rudolf Steiner i-a citit şi i-a explicat personal basmul lui Goethe. Mai târziu, a asistat la mai multe conferinţe ale lui pe această temă.

Ea a remarcat atunci că se putea vorbi despre acest subiect în maniere foarte diferite. În cursul unei întrevederi particulare, Rudolf Steiner i-a spus că pentru acest gen de basm existau cel puţin şapte explicaţii, în mod aparent total diferite; pe parcursul altor convorbiri i-a arătat că tablourile imaginative ale acestui basm puteau fi considerate reprezentări ale unor evenimente din evoluţia lumii, a omenirii şi a omului.

Rudolf Steiner i-a spus de asemenea că „basmul" îţi permite să presimţi procesele alchimiei şi psihologiei, mecanismul astrologiei şi că în el este schiţată în primul rând o cale de iniţiere.

Aceste impulsuri au determinat-o pe Mathilde Scholl să studieze basmul lui Goethe, apoi dramele-misterii ale lui Rudolf Steiner, din unghiuri diferite, şi să le pună în legătură cu diversele domenii ale cunoaşterii antroposofice.

Graţie acestei activităţi, toţi cei care se ocupau, ca specialişti, de anumite aspecte ale antroposofiei au fost puşi în faţa unor noi posibilităţi de înţelegere obiectivă.

Mathilde Scholl a dorit să uşureze o percepere bazată pe cunoaşterea obiectivă şi pe activitatea comună armonioasă a oamenilor de formaţii foarte diferite. Interesul pe care l-a avut faţă de basmul lui Goethe şi faţă de dramele-misterii ale lui Rudolf Steiner nu a limitat activitatea sa la o preocupare exclusivă; dimpotrivă, ea a încercat să armonizeze lucrările sale cu toate celelalte aspecte ale cercetărilor antroposofice. Pe de altă parte, această activitate i-a permis să intre în contact cu specialişti din cele mai variate domenii, având în consecinţă un larg evantai de posibilităţi de cercetare.

Puţin înaintea morţii sale, Mathilde Scholl mi-a vorbit despre mulţumirea pe care ar avea-o dacă, după dispariţia sa, cineva i-ar continua opera, pornind de la cărţile şi notele sale. Nu am prevăzut atunci că momentul era atât de aproape şi nici nu puteam să mă gândesc că aş putea să ajut la înfăptuirea acestei dorinţe. Deşi de multe ori Mathilde Scholl şi-a manifestat aprecierea pentru activitatea mea şi mi-a arătat cât de mult concorda cu a sa, eu ştiam că era înconjurată de prieteni şi că printre aceştia mulţi erau în stare să-i continue opera.

Ţin să mulţumesc aici Graciei Ricardo, prietena Mathildei Scholl, care mi-a încredinţat această responsabilitate. Recunoştinţa mea se îndreaptă în egală măsură şi spre doamna Marie Steiner; care m-a sfătuit să cer domnlui Albert Steffen să publice în jurnalul „Goethemum" eseuri privind prima dramă.

Mulţumese în mod special domnului Albert Steffen că le-a tipărit în *Pagina noutăţilor*.

Eseurile mele nu constituie o activitate încheiată, care ar face inutil orice alt studiu asupra acestei teme; dimpotrivă, ele trebuie să constituie un impuls pentru continuarea activităţii sau colaborării.

O activitate armoniasă comună, acesta era ţelul spre care tindea întreg efortul Mathildei Scholl. De asemenea, ea avea convingerea fermă că morţii participă, din cealaltă parte a Pragului, la o activitate – realizată în comun – în lumea simţurilor.

Pentru că Mathilde Scholl a intrat în cealaltă lume cu această stare de spirit, putem gândi logic că ea va încerca din toate puterile să participe, din locul în care se află, la activitatea pe care vor să o realizeze oamenii, împreună şi în armonie.

HUGO REIMANN